

**ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫГ
ХАНГАХ ТУХАЙ ХУУЛЬ, ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР,
АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ
(2017-2021)**

ЭМХЭТГЭЛ

**Улаанбаатар хот
2017 он**

Хэвлэлтэд бэлтгэсэн:

С.БАТЦЭЦЭГ, Хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын яамны Жендэрийн үндэсний хорооны ажлын албаны мэргэжилтэн

Хянан тохиолдуулсан:

С.ТУНГАЛАГТАМИР, Хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын яамны Хүн амын хөгжлийн газрын дарга

Т.ЭНХБАЯР, Жендэрийн үндэсний хорооны нарийн бичгийн дарга бөгөөд ажлын албаны дарга

Монгол Улсын Засгийн газар, Азийн Хөгжлийн Банк хамтран Япон улсын Ядуурлыг бууруулах сангийн санхүүжилтээр хэрэжүүлж буй “Салбар, орон нутгийн хөгжлийн жендэрийн мэдрэмжтэй бодлого төлөвлөлт, үйл ажиллагаа” техникийн туслалцааны төслийн хүрээнд хэвлэв.

“Хресс” хэвлэх үйлдвэрт хэвлэв.

ГАРЧИГ

МЭНДЧИЛГЭЭ	4
------------------	---

НЭГДҮГЭЭР ХЭСЭГ: МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1.1. ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ТУХАЙ ХУУЛЬ	7
1.2. ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙГ ДАГАЖ МӨРДӨХ ЖУРМЫН ТУХАЙ	25
1.3. МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ	26
1.4. ХӨДӨЛМӨРИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ	27
1.5. ТӨРИЙН АЛБАНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ	28
1.6. МОНГОЛ УЛСЫН ХҮНИЙ ЭРХИЙН ҮНДЭСНИЙ КОМИССЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ	29

ХОЁРДУГААР ХЭСЭГ: МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2.1. ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР	31
2.2. ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ (2017-2021)	45
2.3. ЖЕНДЭРИЙН ҮНДЭСНИЙ ХОРООНЫ БҮРЭЛДЭХҮҮН	59

ГУРАВДУГААР ХЭСЭГ: НЭГДСЭН ҮНДЭСТНИЙ БАЙГУУЛЛАГЫН КОНВЕНЦ

3.1. ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙГ АЛАГЧИЛАХ БҮХ ХЭЛБЭРИЙГ УСТГАХ ТУХАЙ, НЭГДСЭН ҮНДЭСТНИЙ БАЙГУУЛЛАГЫН КОНВЕНЦ	63
3.2. ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙГ АЛАГЧИЛАХ БҮХ ХЭЛБЭРИЙГ УСТГАХ ТУХАЙ КОНВЕНЦИЙН МОНГОЛ УЛСЫН ЭЭЛЖИТ НАЙМ БА ЕСДҮГЭЭР ИЛТГЭЛИЙН ТАЛААРХ АЖИГЛАЛТЫН ДҮГНЭЛТҮҮД	78

МЭНДЧИЛГЭЭ

Хөгжлийн төлөө тэмүүлэх аянд бид нэг баг болж гарсан бөгөөд зорьсон газраа хүрэхийн тулд хүн бүрийн оролцоог тэгш хангаж, хөгжлийн үр шимээс тэгш хүртээх хариуцлагатай үүргийг ард түмнийхээ өмнө хүлээсэн билээ.

Дэлхийн тогтвортой хөгжлийн зорилгод “Жендэрийн тэгш байдлыг хангах, охид, эмэгтэйчүүдийн эрх мэдлийг нэмэгдүүлэх”, Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030-д “Нийгмийн хөгжил, дэвшилд жендэрийн тэгш оролцоог хангах

замаар нийгмийн баялгийн үр шимээс адил тэгш хүртэх таатай орчинг бүрдүүлэх”, Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт “Жендэрийн тэгш байдлыг хангаж, шийдвэр гаргах түвшин дэх эмэгтэйчүүдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ” гэж тусгасан.

Дээрх бодлогын баримт бичигт тусгасан зорилтыг хангах хүрээнд Монгол Улсын Засгийн газраас Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөрийг батлаад байна. Тус хөтөлбөр батлагдсанаар Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх, жендэрийн талаарх дэлхий дахины чиг хандлагад нийцүүлэх, олон улсын өмнө хүлээсэн үүрэг, амлалтаа биелүүлэх чухал алхам болсон гэдгийг онцлон тэмдэглэе.

Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр жендэрийн мэдрэмжтэй бодлого, төлөвлөлт, төсөвлөлтийг сайжруулах, гэр бүлийн эрүүл, зөв зан үйл, ёс суртахууны чиг хандлагыг төлөвшүүлэх, тэгш хүртээмжтэй ногоон ажлын байр бий болгох, эрэгтэйчүүдэд тусгайлан тусламж, үйлчилгээ үзүүлдэг эрүүл мэндийн тасаг, кабинет бүх аймаг, дүүрэгт бий болгох, шийдвэр гаргах түвшин дэх эмэгтэйчүүдийн оролцоог нэмэгдүүлэх чиглэлээр бодит үр дүн гарах юм.

Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах нь улс орны хөгжил дэвшлийн үндэс суурь бөгөөд хүний хөгжил, тэр дундаа эмэгтэй, эрэгтэйчүүдийг эн тэнцүү хөгжүүлэх бодлогын хүрээнд батлагдсан энэхүү хөтөлбөр нь Монгол хүн эх орондоо амар амгалан, эрүүл энх, аз жаргалтай амьдрах, хөгжин дэвшихэд нэн чухал дэмжлэг болох учиртай.

Цаашид, Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль болон үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх, бодит үр дүнг гаргахад төр, төрийн бус, иргэний нийгмийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэд, олон нийт, олон улсын байгууллагын хамтын идэвх санаачилга, өргөн оролцоо туйлын чухал юм.

Хүн бүрт тэгш эрх, тэгш боломжийг бий болгохын төлөө жендэрт суурилсан хөгжлийн бодлогыг тодорхойлсон, түмэнд ээлтэй төрийг төлөвшүүлэхэд хүчин чармайлтаа нэгтгэцгээе.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд,

Жендэрийн үндэсний хорооны дарга

Ж.ЭРДЭНЭБАТ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

**ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫГ
ХАНГАХ ТУХАЙ
МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2011 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдөр

Улаанбаатар хот

**ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ
БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ТУХАЙ****НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ
НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ****1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт**

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь улс төр, эрх зүй, эдийн засаг, нийгэм, соёлын ба гэр бүлийн харилцаанд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах нөхцөл бүрдүүлэх эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль тогтоомж

2.1. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль болон эдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2. Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

2.3. Монгол Улсын хууль тогтоомж болон нийтээр дагаж мөрдүүлэхээр гаргасан эрх зүйн актын хэм хэмжээ нь энэ хуулиар баталгаажуулсан жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах хэм хэмжээг дордуулахыг хориглоно.

3 дугаар зүйл. Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1. Энэ хууль нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллага, Монгол Улсын иргэн,

Монгол Улсын олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж байгаа олон улсын байгууллага, гадаадын

аж ахуйн нэгж, байгууллага, Монгол Улсад оршин суугаа гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүнд нэгэн адил хамаарна.

4 дүгээр зүйл. Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1. “жендэр” гэж улс төр, эрх зүй, эдийн засаг, нийгэм, соёлын ба гэр бүлийн харилцаанд эрэгтэй, эмэгтэй хүний гүйцэтгэх үүрэг, хүлээх хариуцлага, тэдний нийгэмд эзлэх байр суурийн талаар уламжлагдан тогтсон, түүхэн явцад хувьсан өөрчлөгддөг ойлголт, үзэл, хандлагыг;

4.1.2. “жендэрийн эрх тэгш байдал” гэж эрэгтэй, эмэгтэй хүн улс төр, эрх зүй, эдийн засаг, нийгэм, соёлын ба гэр бүлийн харилцаанд тэгш эрхтэй оролцож, эдийн засаг, нийгэм, соёлын хөгжлийн үр шимээс тэгш хүртэж, хөгжилд эрх тэгш хувь нэмрээ оруулснаар жендэрийн ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байхыг;

4.1.3. “жендэрийн хэвшмэл үзэл” гэж улс төр, эдийн засаг, нийгэм, соёлын ба гэр бүлийн харилцаанд эрэгтэй, эмэгтэй хүний гүйцэтгэх үүрэг, эдлэх эрхийн талаар хүйсийн шинжээр уламжлагдан тогтсон ялгаатай ойлголт, хандлагыг;

4.1.4. “жендэрийн ялгаварлан гадуурхалт” гэж улс төр, эрх зүй, эдийн засаг, нийгэм, соёлын ба гэр бүлийн харилцаанд болон аливаа бусад салбарт эрэгтэй, эмэгтэй хүнийг хүйсийн шинж, гэрлэлтийн байдлаар ялгаварлах, үгүйсгэх, хязгаарлах үйлдэл, эс үйлдэхүйг;

4.1.5. “жендэрийн шууд ялгаварлан гадуурхалт” гэж бусдыг хүйсээр ялгаварлаж адил буюу ижил төстэй нөхцөлд эсрэг хүйсийн хүнээс ялгаатай байдалд хүргэсэн, эсхүл хүргэхийг оролдсон үйлдлийг;

4.1.6. “жендэрийн шууд бус ялгаварлан гадуурхалт” гэж хүйсэд хамааралгүй аливаа стандарт, хэм хэмжээ, үйлдэл нь хүнийг эсрэг хүйсийн хүнээс ялгаатай байдалд хүргэхийг;

4.1.7. “бэлгийн дарамт” гэж бусдыг хүсээгүй байхад нь бэлгийн сэдлээ үг хэлээр, биеэр буюу өөр хэлбэрээр илэрхийлсэн, эсхүл хурьцал үйлдэхээс аргагүй байдалд оруулсан, мөн бэлгийн сэдлийн улмаас ажил, албан тушаал, эд материал, сэтгэл санааны болон бусад байдлаар хохироох үр дагавар бүхий тэвчишгүй орчин үүсгэх, айлган сүрдүүлэх, тулган шаардах зэрэг үйлдэл, эс үйлдэхүйг;

4.1.8. “жендэрт суурилсан хүчирхийлэл” гэж жендэрээс үүдэлтэйгээр бусдад бие махбодийн, бэлгийн, сэтгэл санааны гэм хор, эдийн хохирол учруулсан, учруулж болзошгүй үйлдэл, эс үйлдэхүйг;

4.1.9. “хүйсийн төлөөллийн доод хязгаар (квот)” гэж удирдах албан

тушаал дахь эрэгтэй, эмэгтэй хүний төлөөллийн доод хувь хэмжээг.

5 дугаар зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндсэн зарчим, бодлого

5.1. Жендэрийн эрх тэгш байдал дараахь үндсэн зарчимд тулгуурлана:

5.1.1. жендэрийн тэгш эрхийн зарчим: эрэгтэй, эмэгтэй хүн бүр улс төр, эдийн засаг, нийгэм, соёл, гэр бүлийн ба бусад харилцаанд тэгш эрхтэй байх, нийгмийн амьдралд адил оролцох, хөгжлийн үр шим, нийгмийн баялгаас тэнцүү ашиг хүртэх боломж, нөхцөлийг хангах;

5.1.2. ялгаварлан гадуурхахгүй байх зарчим: эрэгтэй, эмэгтэй хүн бүр нас, хүйс, ажил, албан тушаал, үзэл бодол, гэрлэлтийн байдал, боловсролын ялгаа зэргийг үл харгалзан ялгаварлан гадуурхалт, хязгаарлалтгүйгээр хүний эрх, эрх чөлөөг эдлэх;

5.1.3. төрийн хариуцлагын зарчим: төр эрэгтэй, эмэгтэй хүний эрх тэгш байдлыг хангах талаар Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжоор ногдуулсан үүргээ биелүүлэх, түүний үр дүнгийн төлөө хариуцлага хүлээх;

5.1.4. жендэрийн мэдрэмжтэй бодлогын зарчим: хууль тогтоомж, төрийн бодлого, хөтөлбөр, төлөвлөгөө, төсөлд жендэрийн үзэл баримтлалыг тусгах замаар хөгжлийн бодлогыг жендэрийн агуулгатай болгох;

5.1.5. жендэрийн мэдээлэл хүртээмжтэй байх зарчим: хүйсээр ангилсан албан ёсны статистикийн болон бусад мэдээллийн ил тод, нээлттэй, хүртээмжтэй байдлыг хангах.

5.2. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах төрийн бодлого нь эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг хангах нөхцлийг бүрдүүлэх, жендэрийн ялгаварлан гадуурхалтаас урьдчилан сэргийлэх, түүнийг арилгахад чиглэнэ.

6 дугаар зүйл. Жендэрийн ялгаварлан гадуурхалтыг хориглох

6.1. Улс төр, эрх зүй, эдийн засаг, нийгэм, соёлын ба гэр бүлийн харилцаанд жендэрийн ялгаварлан гадуурхалтыг хориглоно.

6.2. Жендэрт суурилсан хүчирхийлэл, бэлгийн дарамт нь жендэрийн ялгаварлан гадуурхалтад хамаарна.

6.3. Жендэрт суурилсан хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, түүнтэй тэмцэх, хохирогч, гэрчийн аюулгүй байдлыг хангах, эрхийг нь хамгаалах нөхцөл, журмыг хуулиар тогтооно.

6.4. Жендэрийн ялгаварлан гадуурхалт нь энэ хуулийн 4.1.5, 4.1.6-д заасан шууд ба шууд бус хэлбэртэй байна:

6.5. Дараахь үйл ажиллагаа жендэрийн ялгаварлан гадуурхалтад үл хамаарна:

6.5.1. зөвхөн нэг хүйсийн онцлог хэрэгцээнд нийцсэн эрүүл мэнд, боловсролын зэрэг төрөлжсөн үйлчилгээ үзүүлэх;

6.5.2. оюутан, сурагчдын дотуур байр, эмнэлэг, асрамжийн байгууллага, амралт, сувилал, хорих газар болон түр саатуулах байр, эрүүлжүүлэх байранд эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийг хүйсээр ялган байрлуулах;

6.5.3. орон сууц түрээслэх буюу хамтран хөлслөхөд зөвхөн аль нэг хүйсийн хүнийг сонгох;

6.5.4. аль нэг хүйсийн гишүүнчлэл бүхий төрийн бус байгууллага байгуулах;

6.5.5. нэг хүйсийн хүмүүсийг хамруулсан урлаг, спортын уралдаан, тэмцээн зохион байгуулах;

6.5.6. Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 101.1 дэх заалтыг хэрэгжүүлэх болон сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага зэрэг байгууллагын ажил, үйлчилгээний онцлогоос хамаарч нэг хүйсийн хүнийг сонгох.

7 дугаар зүйл. Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрхийг хангах тусгай арга хэмжээ

7.1. Энэ хуулийн 5.2-т заасан төрийн бодлогын хүрээнд эрэгтэй, эмэгтэй хүний нийгэм, гэр бүлийн харилцаанд үүссэн тэгш бус байдлыг арилгах, нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийг хамгаалахад чиглэсэн тусгай арга хэмжээ хэрэгжүүлэх бөгөөд эдгээр тусгай арга хэмжээг ялгаварлан гадуурхалт гэж үзэхгүй.

7.2. Энэ хуулийн 7.1-д заасан тусгай арга хэмжээг дараахь хүрээнд явуулна:

7.2.1. эх, хүүхдийн эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах хууль тогтоомж, бодлого, хөтөлбөр батлах;

7.2.2. улс төрийн ба удирдах албан тушаалд эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэнцвэртэй төлөөллийг хангах зорилгоор суудал хадгалах зэргээр квотын хэлбэрийг хэрэгжүүлэх;

7.2.3. тодорхой салбар дахь хүйсийн тэнцвэргүй байдлыг арилгах арга хэмжээ авах, эсхүл аль нэг ажил, мэргэжлийн хүйсийн тэгш бус төлөөллийг тэнцвэржүүлэхэд түлхэц өгөхүйц хөнгөлөлт, урамшуулал үзүүлэх, эсхүл тэтгэлэг тогтоох;

7.2.4. энэ хуулийн 6.5.6-г үндэслэн сургалтын байгууллагын элсэлтийн нөхцөл, шаардлагыг хүйсээс хамааран ялгаатай тогтоох.

7.3. Энэ хуулийн 7.2.1-д зааснаас бусад тусгай арга хэмжээг тэгш боломж, тэгш байдал тогтоох зорилго биелэгдмэгц зогсооно.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

ТӨРИЙН БАЙГУУЛАЛ, ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГЭМ, СОЁЛЫН ХҮРЭЭНД ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ БАТАЛГАА

8 дугаар зүйл. Улс төрийн хүрээн дэх жендэрийн эрх тэгш байдлын баталгаа

8.1. Улс төрийн нам, үйлдвэрчний эвлэлийн болон олон нийтийн бусад байгууллагад гишүүнээр эвлэлдэн нэгдэх, тэдгээрийн үйл ажиллагаанд оролцох эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн тэгш эрх, тэгш боломжийг хязгаарлах, ялгаварлан гадуурхахыг хориглоно.

8.2. Бүх шатны сонгуульд нэр дэвшигч эрэгтэй, эмэгтэй хүний сонгуулийн сурталчилгаанд зориулан улс төрийн намаас үзүүлэх санхүүгийн дэмжлэг ижил хэмжээтэй байна.

8.3. Улс төрийн намын өөрийн төлөөллийн төв болон орон нутгийн байгууллагын бүрэлдэхүүнд аль нэг хүйсийн төлөөлөл 25 хувиас доошгүй байна.

8.4. Улс төрийн нам нь энэ хуулийн 8.2, 8.3 дахь хэсгийн заалтын хэрэгжилтийн тайланг энэ хуулийн 18.1-д заасан Жендэрийн үндэсний хороонд хоёр жил тутам хүргүүлж байна.

9 дүгээр зүйл. Эдийн засгийн хүрээн дэх жендэрийн эрх тэгш байдлын баталгаа

9.1. Иргэн бүр хүйсээс үл хамааран аж ахуйн нэгж байгуулах, бүртгүүлэх, аж ахуйн ба мэргэжил, мэргэшлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тэгш эрхтэй байна.

9.2. Төрийн захиргааны төв, нутгийн захиргааны болон нутгийн өөрөө удирдах байгууллага, өмчийн бүх хэлбэрийн аж ахуйн нэгж, байгууллагын удирдлага нь газар, бусад үл хөдлөх ба хөдлөх эд хөрөнгө, төсвийн хөрөнгө, санхүүгийн актив, санхүүгийн зээл болон эдийн засгийн бусад нөөц баялгийг эрэгтэй, эмэгтэй хүнд адил нөхцөлөөр тэгш, хүртээмжтэй хуваарилах үүрэг хүлээнэ.

9.3. Иргэний хуулиар зохицуулсан иргэн, хуулийн этгээдийн хооронд үүсэх эдийн ба эдийн бус баялагтай холбоотой харилцаанд жендэрээр ялгаварлан гадуурхахыг хориглоно.

9.4. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах болон төрөөс үзүүлж байгаа бүх төрлийн үйлчилгээнд жендэрээр ялгаварлан гадуурхахыг хориглоно.

10 дугаар зүйл. Төрийн албан дахь жендэрийн эрх тэгш байдлын баталгаа

10.1.Төрөөс эрэгтэй, эмэгтэй хүний төрийн албанд орох, албан тушаал эрхлэх тэгш эрх бодитой хэрэгжих боломж, нөхцөлөөр хангахын тулд дараахь бодлого хэрэгжүүлнэ:

10.1.1.томилогдох төрийн улс төрийн албан тушаалтны дотор аль нэг хүйсийн төлөөлөл Засгийн газар, аймаг, нийслэлд 15 хувиас, дүүрэгт 20 хувиас, суманд 25 хувиас, хороонд 30 хувиас доошгүй байх;

10.1.2.төрийн захиргааны удирдах албан тушаалтны дотор аль нэг хүйсийн төлөөлөл яамдын Төрийн нарийн бичгийн дарга, Засгийн газрын агентлагийн даргын 15 хувиас, бусад төв байгууллагын удирдлагын 20 хувиас, яамдын газар, хэлтсийн даргын 30 хувиас, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газрын дарга, хэлтэс, албадын даргын 40 хувиас доошгүй байх;

10.1.3.зэвсэгт хүчин, хилийн цэрэг, тагнуул, цагдаа, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх, авлигатай тэмцэх болон онцгой байдлын байгууллагаас бусад байгууллагын төрийн тусгай албан тушаалтны дотор аль нэг хүйсийн төлөөлөл 40 хувиас доошгүй байх;

/Энэ заалтад 2014 оны 01 дүгээр сарын 16-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан./

/Энэ заалтад 2017 оны 02 дугаар сарын 09-ний өдрийн хуулиар “хилийн” гэсний дараа “ба дотоодын” гэж нэмсэн бөгөөд 2017 оны 09 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө/

10.1.4.төрийн үйлчилгээний удирдах албан тушаалтны дотор аль нэг хүйсийн төлөөлөл илт давамгайлсан тохиолдолд 40:60 гэсэн харьцааг хангах бодлого, арга хэмжээг тусгай хөтөлбөр, төлөвлөгөөний дагуу хэрэгжүүлэх бөгөөд энэ хуулийн 6.5.6-д заасан тохиолдолд энэ заалт үл хамаарна.

10.2.Төрийн байгууллагын дэргэдэх болон үндэсний хэмжээний хороо, зөвлөл, комисс (цаашид “хороо” гэх) зэрэг зөвлөлдөх буюу хамтын удирдлагын байгууллагад аль нэгэн хүйсийн төлөөлөл нийт гишүүний 40 хувиас доошгүй байна.

10.3.Төрийн ба төсөвт байгууллагын нийт ажилтны дунд аль нэг хүйсийн төлөөлөл илт давамгайлсан тохиолдолд хүйсийн 40:60 гэсэн харьцаа бүхий тэнцвэрт байдлыг хангах нөхцөлийг бүрдүүлэх бодлого, арга хэмжээг хүний нөөцийн төлөвлөгөөнд тусгаж хэрэгжүүлэх бөгөөд энэ хуулийн 6.5.6-д заасан тохиолдолд энэ заалт үл хамаарна.

10.4.Энэ хуулийн 11.1-11.9 дэх хэсгийн заалт төрийн байгууллага, албан тушаалтанд нэгэн адил хамаарна.

11 дүгээр зүйл. Хөдөлмөр эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаан дахь жендэрийн эрх тэгш байдлын баталгаа

11.1.Хөдөлмөр эрхлэлт болон хөдөлмөрийн харилцаанд жендэрээр ялгаварлан гадуурхах ба Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хууль тогтоомжид зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд эрэгтэй, эмэгтэй хүйсийн аль нэгэнд давуу эрх олгох, хязгаарлалт тогтоох, мөн жирэмсэн, хүүхэд асарсан болон гэр бүлийн байдлын шалтгаанаар ажилтныг ажлаас халахыг хориглоно.

11.2.Талууд хамтын гэрээ, хэлэлцээрт эмэгтэй, эрэгтэй ажилтанд ажил, мэргэжлийн эрх ашиг, гэр бүлийн үүргээ хослуулах, хүүхэд төрүүлэх, асрах нөхцөл бололцоо олгох, эрүүл мэндээ хамгаалах, хөдөлмөрийн аюулгүй нөхцөлд ажиллах, түүнчлэн ижил ажилд адил цалин, нэмэгдэл хөлс тогтоох, ижил нөхцөл бүрдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээг тусгана.

11.3.Ажил олгогч хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлого, хөдөлмөрийн харилцааг жендэрийн ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байлгах, ажлын байранд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаар дараахь үүрэг хүлээнэ:

11.3.1.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангахад чиглэсэн үйл ажиллагааг төлөвлөгөө, хөтөлбөрийн үндсэн дээр хэрэгжүүлж, хэрэгжилтийн явц, үр дүнгийн талаар ажилтнуудад мэдээлж байх;

11.3.2.энэ хуулийн 6.5 дахь хэсэг болон 7 дугаар зүйлд зааснаас бусад тохиолдолд ажлын байрны сул орон тооны зар мэдээнд хүйсийг онцлон дурдахгүй, эсхүл аль нэг хүйсийг давуу гэж үзсэн агуулгыг тусгахгүй байх;

11.3.3.иргэнийг ажилд авахдаа тухайн байгууллага болон түүний бүтцийн нэгж дэх хүйсийн төлөөллийн тэнцвэртэй байдлыг харгалзан цөөн тоотой хүйсийн хүнийг сонгох;

11.3.4.адил хөдөлмөр буюу адил чанарын ажил эрхэлж байгаа эрэгтэй, эмэгтэй ажилтанд адил тэгш цалин хөлс олгох, ижил нөхцөл тогтоохтой холбогдсон хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийлгэх, илэрсэн зөрчлийг арилгах арга хэмжээ авах;

11.3.5.эрэгтэй, эмэгтэй ажилтныг албан тушаал дэвшүүлэх, тэдний мэргэжлийг дээшлүүлэх, давтан сургах, мэргэшлийн ур чадварыг ахиулах, цалин хөлсийг нэмэгдүүлэхэд хүний нөөцийн бүртгэлд үндэслэдэг байх;

11.3.6.сул орон тоо, мэргэжлийн сургалт, мэргэшүүлэх сургалтын тухай мэдээллийг нийт ажилтанд тухай бүр хүргэж байх;

11.3.7.мэргэшлийн шалгалт, сонгон шалгаруулалтын дүнгээр ажилд орж чадаагүй иргэний хүсэлтээр тухайн шалгалт, сонгон шалгаруулалтаар эсрэг хүйсийн хүнийг ажилд авсан үндэслэлийг бичгээр гаргаж өгөх;

11.3.8.бүтцийн өөрчлөлтийн улмаас нийт ажилтны гуравны нэгээс доошгүйг

чөлөөлөх тохиолдолд чөлөөлөгдөх ажилтнуудын хүйсийн харьцааг ажилласан хугацаанаас нь үл хамааран нийт ажилтны хүйсийн харьцаатай адил тогтоох;

11.3.9.хүүхэд төрүүлэх, асрах чөлөө авсан ажилтны мэргэжил, мэргэшлийн ур чадварыг хөдөлмөрийн зах зээл дээр өрсөлдөж чадахуйц түвшинд байлгах зорилгоор тэднийг давтан сургалтад хамруулах;

11.3.10.аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хүйсийн тэнцвэртэй байдлын тухай тайлангаа жил бүрийн 12 дугаар сарын 20-ны дотор сум, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газарт хүргүүлэх.

11.4.Ажил олгогч ажлын байранд бэлгийн дарамт гарахаас урьдчилан сэргийлэх, бэлгийн дарамтыг үл тэвчих орчныг бүрдүүлэх талаар дараахь арга хэмжээ авна:

11.4.1.хөдөлмөрийн дотоод журамд ажлын байранд бэлгийн дарамтаас урьдчилан сэргийлэх, гарсан гомдлыг барагдуулах хэм хэмжээг тусгах;

11.4.2.бэлгийн дарамтаас ангид орчин бүрдүүлэхэд чиглэсэн сургалт, давтан сургалтын хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлэх, үр дүнг нээлттэй мэдээлэх.

11.5.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаар ажилтан дараахь эрхтэй:

11.5.1.жендэрийн ялгаварлан гадуурхалт, бэлгийн дарамтын талаар ойлголт, мэдээлэл авах, сургалтад хамрагдах;

11.5.2.жендэрийн ялгаварлан гадуурхалт, бэлгийн дарамтад өртсөн тухай өөрөө буюу хохирогчийн өмнөөс гомдол гаргах, тайлбар өгөх;

11.5.3.Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 7.2, 7.4-т заасан хориглосон үйлдэл гарсан тохиолдолд уг зөрчлийн талаар ажил олгогчид мэдэгдэж, зөрчигчид хариуцлага хүлээлгэх, хохирлыг арилгах арга хэмжээ авахыг шаардах.

11.6.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаар ажилтан дараахь үүрэгтэй:

11.6.1.байгууллагын бусад ажилтан болон харилцагч, үйлчлүүлэгчид бэлгийн дарамт үзүүлэхгүй байх;

11.6.2.жендэрийн ялгаварлан гадуурхалт, бэлгийн дарамтаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор тогтоосон бусад хэм хэмжээг сахин биелүүлэх.

11.7.Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 130.2-т заасны дагуу хөдөлмөрийн дотоод журамд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаархи ажил олгогч болон ажилтны эрх, үүрэг, хариуцлагыг тусгана.

11.8.Мэргэшлийн шалгалт, сонгон шалгаруулалтын дүнгээр ажилд орж чадаагүй иргэн тухайн шалгалт, сонгон шалгаруулалтаар ажилд орсон эсрэг хүйсийн хүний боловсрол, мэргэжил, ажлын дадлага, туршлага болон бусад шалгуурын талаар ажил олгогчоос бичгээр тайлбар өгөхийг шаардах эрхтэй.

11.9.Хөдөлмөр эрхлэлтийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага ажил олгогчийн жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх үүрэгтэй.

12 дугаар зүйл. Соёл, боловсролын салбар дахь жендэрийн эрх тэгш байдлын баталгаа

12.1.Эрэгтэй, эмэгтэй хүн сургуулийн өмнөх, бага, дунд, мэргэжлийн болон дээд боловсрол эзэмших, албан ба албан бус сургалтад хамрагдах ба мэргэжил дээшлүүлэх, мэргэших, арга зүйн зөвлөгөө авах, мөн сургалтын тэтгэлэг авах тэгш эрх, тэгш боломжтой байна.

12.2.Боловсролын сургалтын байгууллагын захирал, эрхлэгчийн ажлын байр, сургалтын орчныг жендэрийн ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байлгаж, жендэрийн сургалт, гэгээрлийн үйл ажиллагааг төлөвлөгөө, хөтөлбөрийн үндсэн дээр хэрэгжүүлнэ.

12.3.Боловсролын сургалтын байгууллагын үйл ажиллагааны тайланд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах ажлын үр дүн, гарсан зөрчил, түүнийг арилгах талаар авсан арга хэмжээг тусгах бөгөөд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах ажлын үр дүн нь сургууль, цэцэрлэгийн захирал, эрхлэгчийн үйл ажиллагааг үнэлэх, дүгнэх шалгуур үзүүлэлтийн нэг байна.

12.4.Сургуулийн өмнөх, бага, дунд, мэргэжлийн болон дээд боловсролын стандарт, зохих түвшний сургалтын хөтөлбөрт суралцагчийн зайлшгүй эзэмшвэл зохих жендэрийн эрх тэгш байдалтай холбоотой агуулга, арга зүй, үнэлгээг тусгана.

12.5.Ерөнхий боловсролын сургууль, сургалтын бусад байгууллагад хэрэглэдэг ном, сурах бичиг болон сургалтын хэрэглэгдэхүүн нь жендэрийн эрх тэгш байдлыг үгүйсгэсэн агуулгатай байж үл болно.

12.6.Насанд хүрсэн иргэн нь эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн боловсролын түвшний зөрүүг багасгахад чиглэсэн боловсрол нөхөн олгох албан ба албан бус сургалтад хамрагдах, тасралтгүй боловсролын үйлчилгээг хүртэх тэгш боломж, нөхцөлөөр хангагдана.

12.7.Энэ хуулийн 6.5.1, 6.5.6-д зааснаас бусад боловсролын бүх шатны сургалтын байгууллага элсэлтийн нөхцөл, шаардлагыг хүйсээс хамааран ялгаатай тогтоох, элсүүлэхээс татгалзах, сургалтын ба бусад үйлчилгээ үзүүлэхийг хязгаарлах, татгалзах, эсхүл бусад арга, хэлбэрээр ялгаварлан гадуурхахыг хориглоно.

13 дугаар зүйл. Эрүүл мэндийн салбар дахь жендэрийн эрх тэгш байдлын баталгаа

13.1.Төрөөс эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн эрүүл мэндийн онцлог хэрэгцээнд зориулсан үйлчилгээ бий болгоход чиглэсэн арга хэмжээ авна.

13.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн дунд зонхилон тохиолдож нас баралтын

үндсэн шалтгаан болж байгаа өвчлөлтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд шаардагдах хөрөнгийг улсын төсөвт тусгаж байна.

13.3. Хүсээгүй жирэмслэлт, бэлгийн замын халдвараас урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах эрхийг хүч хэрэглэх, тулган шаардах буюу аливаа арга, хэлбэрээр зөрчихийг хориглоно.

13.4. Эрэгтэй, эмэгтэй хүнийг нөхөн үржихүйн болон эрүүл мэндийн чиглэлийн бусад сургалт, сурталчилгаанд оролцох, үзлэг, шинжилгээнд хамрагдахад саад учруулахыг хориглоно.

13.5. Эрүүл мэндийн үйлчилгээнд эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийг ялгаварлан гадуурхах, үр хөндүүлэхийг ятгах, шаардах, дарамтлахыг хориглоно.

13.6. Орлого багатай, алслагдмал нутгийн хүн ам болон үндэстний цөөнхийн хүүхэд төрүүлэх, хүүхдээ асрах эрхийг хангах ба түүнд шаардлагатай туслалцаа, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах арга хэмжээ авна.

14 дүгээр зүйл. Гэр бүлийн харилцаан дахь жендэрийн эрх тэгш байдлын баталгаа

14.1. Гэрлэгчид, төрийн эрх бүхий байгууллагад бүртгүүлээгүй боловч хамтын амьдралтай байгаа хүн ямар нэг байдлаар эхнэр, нөхөр, хамтын амьдралтай байгаа хүнээ мэргэжлээрээ ажиллах, бусад хэлбэрээр нийгмийн амьдралд чөлөөтэй оролцох эрхийг хязгаарлах, саад учруулахыг хориглоно.

14.2. Эрэгтэй, эмэгтэй хүний гэрлэх, гэрлэлтийн гэрээ байгуулах, өөрчлөх, гэрлэлтээ сайн дураараа цуцлуулах, хүүхдээ өсгөн хүмүүжүүлэх, гэр бүлийн харилцаанд оролцох зэрэг хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчихийг хориглоно.

14.3. Эхнэр, нөхөр нь хүүхдийн тоо, төрөлт хоорондын хугацаа зэргийг хамтран шийдвэрлэх, хүсээгүй жирэмслэлтээс хамгаалах адил тэгш эрх, үүрэгтэй.

14.4. Эх, эцэг хүүхэддээ нийгмийн үүрэг, хариуцлага, хүүхдээ өсгөн хүмүүжүүлэх хамтын эрх тэгш оролцоо болон жендэрийн эрх тэгш байдлын тухай ойлголт, хүнийг хүйсийн шинжээр үл ялгаварлах үзэл, зан үйлийг өөрсдийн үлгэр дууриал, гэр бүлийн хүмүүжлээр олгох үүрэгтэй.

14.5. Дундаа хамтран өмчлөх эд хөрөнгөөс гэр бүлийн гишүүнд ногдох хувь хөрөнгийг тогтооход оролцох, түүнийг захиран зарцуулах, орлого олох, гэр бүлийн бусад хэрэгцээг хангах үйл ажиллагаа явуулах гэр бүлийн гишүүний эрхийг хүйсийн шинжээр хязгаарлаж үл болно.

14.6. Эхнэр, нөхрийн гэрлэснээс хойш гэр ахуйн ажил ба өрхийн аж ахуй эрхэлсэн, хүүхэд, ахмад настныг асарсан зэрэг гэрийн хөлсгүй хөдөлмөрийн үнэлгээг нийгмийн баялаг бүтээх болон өрхийн эдийн засагт оруулсан хувь хэмээн тооцно.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ
ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

15 дугаар зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаархи Улсын Их Хурлын бүрэн эрх

15.1.Улсын Их Хурал жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

15.1.1.төрийн бодлого, хууль тогтоомжийг хүний эрхэд суурилсан жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан байхаар тодорхойлох;

15.1.2.энэ хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээгээр тогтоосон жендэрийн эрх тэгш байдлын зарчим, хэм хэмжээнд нийцүүлэн эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг хангах эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох;

15.1.3.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хууль тогтоомж, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан эмэгтэй, эрэгтэй хүний эрх тэгш байдлыг хангах эдийн засаг, нийгэм, эрх зүйн болон төрийн бодлогын хүрээнд дэвшүүлсэн зорилт, төлөвлөсөн үр дүнгийн хэрэгжилтийг хангахуйц хөрөнгө батлах;

15.1.4.дараахь тайлан, илтгэлийг 2 жил тутам хэлэлцэж, дүгнэлт гаргах:

15.1.4.а.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үйл ажиллагааны хэрэгжилт, үр дүнгийн талаархи Засгийн газрын тайлан;

15.1.4.б.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаархи хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн төлөв байдал, жендэрийн ялгаварлан гадуурхалттай холбоотой гомдлын хянан шийдвэрлэлтийн талаархи Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын илтгэл;

15.1.4.в.төрийн албан дахь жендэрийн эрх тэгш байдлын төлөв байдал, жендэрийн ялгаварлан гадуурхалт, бэлгийн дарамтаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр авсан арга хэмжээний явц, үр дүнгийн талаархи Төрийн албаны зөвлөлийн тайлан;

15.1.4.г.Эмэгтэйчүүдийг алагчилах бүх хэлбэрийг устгах тухай конвенцийн хэрэгжилтийн талаархи Монгол Улсын ээлжит тайлан.

15.1.5.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

16 дугаар зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаархи Засгийн газрын бүрэн эрх

16.1.Засгийн газар жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаар дараахь

бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

16.1.1.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах арга хэмжээг улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэл болон салбарын хөгжлийн бодлого, хөтөлбөрт тусгах, жендэрийн мэдрэмжтэй төсвийн төлөвлөлтийн тогтолцоог нэвтрүүлэх, жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангахад чиглэсэн хөтөлбөр, энэ хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан тусгай арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, эдгээрийн хэрэгжилтийг хангахуйц санхүүгийн эх үүсвэрийг батлуулах;

16.1.2.хүйсээр ангилсан статистикийн мэдээллийг бүрдүүлэх, жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх талаар дүн шинжилгээ хийлгэх, түүний дүнг хэрэглэгч болон олон нийтэд хүргэх нөхцөлийг хангах;

16.1.3.жендэрийн мэдрэмжтэй хөгжлийн бодлого боловсруулах, хэрэгжүүлэхэд хүний ба санхүүгийн нөөцийг бүрдүүлэх арга хэмжээ авах;

16.1.4.жендэрийн эрх тэгш байдлыг эрхэмлэсэн соёлыг төлөвшүүлэх гэгээрэл, сурталчилгааны ажлыг хүн амын дунд зохион байгуулах, хүнийг ялгаварлан гадуурхахад чиглэсэн мэдээлэл, ухуулга, сурталчилгаанаас олон нийтийг хамгаалах арга хэмжээ авах;

16.1.5.төрийн байгууллагын үйл ажиллагаа, ажлын байрыг жендэрийн ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байлгах зорилгод нийцүүлэн төрийн албаны стандарт батлан хэрэгжүүлэх;

16.1.6.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах эрх хэмжээний хүрээнд заавар, журам, зөвлөмж батлан гаргах;

16.1.7.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах бодлого, үйл ажиллагааны үр дүнгийн талаар Улсын Их Хуралд тайлагнах.

16.2.Засгийн газар өрхийн аж ахуйн ба гэрийн хөлсгүй хөдөлмөрийн үнэлгээг үндэсний тооцооны өргөтгөсөн системд тусгах бодлого, арга зүйг нэгдсэн удирдлагаар хангах үүрэг хүлээнэ.

17 дугаар зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаархи Монгол Улсын Ерөнхий сайдын бүрэн эрх

17.1.Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх ажлын хүрээнд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах асуудал хамаарна.

17.2.Монгол Улсын Ерөнхий сайд Жендэрийн үндэсний хороог тэргүүлж, түүний үйл ажиллагааг удирдлагаар хангана.

18 дугаар зүйл. Жендэрийн үндэсний хорооны чиг үүрэг

18.1.Жендэрийн үндэсний хороо нь жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах бодлогыг хэрэгжүүлэхэд төр, олон нийтийн тэнцүү оролцоог хангаж, тогтвортой ажиллах баталгааг бүрдүүлсэн орон тооны бус байгууллага мөн.

Жендэрийн үндэсний хороо ажлын албатай байна.

18.2.Жендэрийн үндэсний хорооны бүрэлдэхүүнийг Монгол Улсын Ерөнхий сайдын санал болгосноор Засгийн газар батална.

18.3.Жендэрийн үндэсний хороо жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаар дараахь чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

18.3.1.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах бодлого, хөтөлбөр, тусгай арга хэмжээг боловсруулах, хэрэгжүүлэх, түүний биелэлтэд хяналт тавих ажлыг зохион байгуулах;

18.3.2.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах бодлогыг хэрэгжүүлэх эдийн засаг, эрх зүйн баталгааг бүрдүүлэх, түүнийг боловсруулах ажлыг арга зүйн удирдлагаар хангах;

18.3.3.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангахтай холбоотой асуудлаар хууль тогтоомж, бодлого, хөтөлбөр болон олон улсын байгууллагаас гаргасан зөвлөмжийн хэрэгжилт, үр дүнтэй танилцах, зөвлөгөө өгөх;

18.3.4.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангахад шаардлагатай үндэсний чадавхийг төрийн байгууллагын болон нийгмийн хүрээнд бэхжүүлэхэд чиглэсэн бодлого, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээг боловсруулах, хэрэгжүүлэх, түүний биелэлтэд хяналт тавих ажлыг зохион байгуулах;

18.3.5.энэ хуулийн 15.1.4.а-д заасан тайланг бэлтгэх ажлыг зохион байгуулах;

18.3.6.энэ хуулийн 15.1.4.в, 15.1.4.г-д заасан тайлангийн төсөлтэй танилцах, санал өгөх;

18.3.7.энэ хуулийн 18.3.15-д заасан тайлангийн төслийг хэлэлцэх, санал өгөх;

18.3.8.жендэрийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, нэгдсэн сүлжээ байгуулах, жендэрийн мэдээллийг хэрэглэгчид хүргэх ажлыг зохион байгуулах;

18.3.9.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах, бэхжүүлэх, хамгаалахад олон нийтийн болон хувийн хэвшлийн байгууллага, иргэдийн оролцоог хангах;

18.3.10.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах төрийн бодлого, хууль тогтоомжийг аж ахуйн нэгж, байгууллага, олон нийтэд таниулах, сурталчлах үйл ажиллагааг хэвлэл мэдээлэл, олон нийтийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагатай хамтран зохион байгуулах, жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах ажлын үр дүнгийн тухай мэдээлэх;

18.3.11.жендэрийн салбар хороо, зөвлөлийн тайлан, мэдээллийг хэлэлцэж, дүгнэлт гаргах;

18.3.12.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах ажлаар үр дүнд хүрсэн аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнийг шагнал, урамшилд тодорхойлох;

18.3.13.Жендэрийн үндэсний хороо, түүний ажлын албаны бүтэц, зохион

байгуулалт, дүрмийг хэлэлцэж, батлуулах;

18.3.14.жендэрийн эрх тэгш байдлын тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн төлөв байдлын талаар судалгаа, дүн шинжилгээ хийх ажлыг зохион байгуулах;

18.3.15.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангахтай холбогдсон хууль тогтоомж, бодлого, хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн байдлын талаархи тайланг бэлтгэж Засгийн газарт оруулах;

18.3.16.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах асуудлаар олон улсын байгууллага, гадаад улстай хийх хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх.

18.4.Жендэрийн үндэсний хороо нь орон нутагт салбар хороо, төрийн захиргааны төв байгууллагад салбар зөвлөлтэй байна.

18.5.Жендэрийн үндэсний хороо ажлаа Засгийн газарт тайлагнана.

19 дүгээр зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаархи төрийн захиргааны төв болон нутгийн захиргааны байгууллагын чиг үүрэг

19.1.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаар төрийн захиргааны төв болон нутгийн захиргааны байгууллага дараахь чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

19.1.1.тухайн салбар, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, ерөнхий төлөвлөгөө, хөтөлбөр, төсөлд жендэрийн мэдрэмжтэй болгох арга зүйг нэвтрүүлэх, тэдгээрийн төсөлд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх талаар дүн шинжилгээ хийлгэж, тайланг хэлэлцэж, дүгнэлт гаргах;

19.1.2.тухайн салбар, орон нутгийн хэмжээнд хүйсээр ангилсан статистикийн мэдээллийг бүрдүүлэх, жендэрийн эрх тэгш байдлын төлөв байдал, бодлогын үр нөлөөг үнэлэх;

19.1.3.салбарын бодлого, төлөвлөгөө, хөтөлбөр, төсөл зэрэг баримт бичгийн төслийг жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх талаар дүн шинжилгээ хийсэн үнэлгээний тайлан, зөвлөмжийн хамт Засгийн газарт өргөн мэдүүлэх;

19.1.4.зөвлөх чиг үүрэг бүхий жендэрийн салбар зөвлөл, хороо байгуулж, түүний бүрэлдэхүүн, ажиллах журмыг батлах;

19.1.5.төрийн байгууллагын жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангахтай холбоотой зарим чиг үүргийг олон нийтийн болон төрийн бус байгууллагаар гэрээний дагуу гүйцэтгүүлэх, үүнд шаардагдах зардлыг жил бүрийн төсөвт тусгаж батлуулах;

19.1.6.тухайн салбар, орон нутгийн хэмжээнд жендэрийн сургалт, гэгээрлийн ажил явуулах;

19.1.7.энэ хуулийн 11.4-т заасан арга хэмжээг тухайн салбар, орон нутгийн онцлог, шаардлагад нийцүүлэн зохион байгуулах;

19.1.8.төрийн захиргааны төв болон нутгийн захиргааны байгууллагад ажиллагсдын хүйсийн тэнцвэртэй байдлын тайланг сум, дүүргийн Засаг дарга дараа оны 01 дүгээр сарын 10-ны дотор аймаг, нийслэлийн Засаг даргад, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга дараа оны 02 дугаар сарын 10-ны дотор Жендэрийн үндэсний хороонд тус тус хүргүүлэх;

19.1.9.төрийн захиргааны төв байгууллага жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үйл ажиллагааны явц, үр дүнгийн тухай тайланг Жендэрийн үндэсний хороонд дараа оны 02 дугаар сарын 10-ны дотор хүргүүлэх.

19.2.Төрийн захиргааны төв болон нутгийн захиргааны байгууллага хууль тогтоомж, бодлого, ерөнхий төлөвлөгөө, хөтөлбөр, төсөл боловсруулах, жендэрийн тэгш байдлын судалгаа, дүн шинжилгээний ажлыг жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлж болно.

20 дугаар зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаархи нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын бүрэн эрх

20.1.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаар нутгийн өөрөө удирдах байгууллага дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

20.1.1.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль тогтоомж, төрийн бодлогыг тухайн орон нутгийн эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн бодлогод тусгах, хэрэгжилтэд хяналт тавих;

20.1.2.харъяа нутаг дэвсгэрийнхээ хэмжээнд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах арга хэмжээний зардлыг орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлэх;

20.1.3.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах чиглэлээр байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэний үйл ажиллагааг дэмжиж, тэдгээртэй хамтран ажиллах;

20.1.4.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах төрийн бодлогын хэрэгжилтийн тайланг аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал дараа оны 02 дугаар сарын 20-ны дотор Жендэрийн үндэсний хороонд хүргүүлэх.

20.2.Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал хүний эрх, жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн явц, үр дүнгийн талаар тухайн шатны Засаг даргын тайланг хуралдаанаараа хэлэлцэж, дүнг нийтэд мэдээлнэ.

21 дүгээр зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаархи Төрийн албаны зөвлөлийн чиг үүрэг

21.1.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаар Төрийн албаны зөвлөл дараахь чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

21.1.1.төрийн албаны хүйсээр ангилсан статистик мэдээ, мэдээллийн

тогтолцоог бүрдүүлэх, уг мэдээллээр Улсын Их Хурал, Ерөнхийлөгч, Засгийн газар бусад сонирхогч этгээдийг хангах;

21.1.2.төрийн албыг жендэрийн ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байлгахад чиглэсэн хэм хэмжээ, стандарт нэвтрүүлэх, тухайн асуудлаар энэ хуулийн 18.4-т заасан салбар, зөвлөлийг мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангах;

21.1.3.төрийн албан дахь жендэрийн ялгаварлан гадуурхалтын талаархи гомдлыг барагдуулах үйл ажиллагаанд хяналт тавих;

21.1.4.энэ хуулийн 10.1, 10.3, 10.4, 11.3.2 дахь заалтын биелэлтэд хяналт тавих.

21.2.Энэ хуулийн 15.1.4.в-д заасан тайланг Улсын Их Хурлаар хэлэлцүүлж, шийдвэрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулна.

22 дугаар зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангахад олон нийтийн байгууллагын оролцоо

22.1.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангахад олон нийтийн байгууллага дараахь оролцоотой байна:

22.1.1.жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангахад чиглэсэн хууль тогтоомж, төрийн бодлого, бусад шийдвэрийг боловсруулах, хэрэгжүүлэх, түүний биелэлтэд хяналт тавихад оролцох, иргэний зөрчигдсөн эрхийг хамгаалах;

22.1.2.төрийн байгууллагаас жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангахтай холбоотой мэдээлэл, санхүү, арга зүйн болон бусад дэмжлэг авах;

22.1.3.жендэрийн эрх тэгш байдлын талаар саналаа илэрхийлэх.

22.2.Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлд заасны дагуу жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах төрийн байгууллагын тодорхой чиг үүргийг төрийн бус байгууллага гэрээгээр хариуцан гүйцэтгэж болно.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ

ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ ТОГТООМЖ ЗӨРЧСӨН ТАЛААРХИ ГОМДЛЫГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ

23 дугаар зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдал зөрчигдсөн тухай гомдол гаргах

23.1.Энэ хуулийн 14 дүгээр зүйлээс бусад зүйл, заалтыг зөрчсөн нь Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисст гомдол гаргах үндэслэл болно.

23.2.Энэ хуулиар баталгаажуулсан жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах, мөн эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагыг аж

ахуйн нэгж, байгууллага, албан тушаалтан зөрчсөн гэж үзвэл үйлдвэрчний эвлэлийн болон бусад олон нийтийн байгууллага гомдол гаргах эрхтэй.

23.3.Төрийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажилтан ажлын байрандаа жендэрийн ялгаварлан гадуурхалт гаргасан бол ажил олгогчийг нэгэн адил энэ хуулийг зөрчсөнд тооцно.

24 дүгээр зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг зөрчсөн талаархи гомдлыг хянан шийдвэрлэх

24.1.Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисс нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан жендэрийн эрх тэгш байдлын тухай заалтын хэрэгжилтэд хөндлөнгийн хяналт тавих, эдгээр хууль тогтоомж зөрчсөнтэй холбоотой гомдлыг хүлээн авах, хянан шийдвэрлэх үйл ажиллагааг Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хуулиар олгосон бүрэн эрхийнхээ дагуу хэрэгжүүлнэ.

24.2.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг зөрчсөн талаархи гомдлын үндэслэл хөдөлмөрийн гэрээ буюу хамтын гэрээ, хэлэлцээрийн хүрээнд шийдвэрлэх боломжтой нь тогтоогдвол гэрээний талууд гомдлыг хөдөлмөрийн ганцаарчилсан буюу хамтын маргааныг зохицуулах журмаар шийдвэрлэнэ.

24.3.Энэ хуулийн 14 дүгээр зүйлд заасны дагуу гарсан маргааныг Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан журмаар шийдвэрлэнэ.

24.4.Бэлгийн дарамтын талаархи гомдлыг хянан шийдвэрлэх явцад илэрсэн хувь хүнтэй холбоотой мэдээллийг хувийн нууц гэж үзэж, Хувь хүний нууцын тухай хуулиар хамгаална.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ

ХУУЛЬ ТОГТООМЖ ЗӨРЧИГЧИД ХҮЛЭЭЛГЭХ ХАРИУЦЛАГА

25 дугаар зүйл. Гэм хор учирснаас үүсэх хариуцлага

25.1.Ажилтан хөдөлмөрийн гэрээ болон албан тушаалын дагуу хүлээсэн үүргээ гүйцэтгэх явцад энэ хуулийг зөрчиж бусдад гэм хор учруулсан бол Иргэний хуулийн 498.1, 498.2-т заасны дагуу түүнийг ажиллуулж байгаа ажил олгогч хариуцан арилгана.

25.2.Ажил олгогч энэ хуулийн 11.4-т заасан арга хэмжээ авсан болохоо нотолбол энэ хуулийн 25.1 дэх хэсэг хамаарахгүй.

26 дугаар зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

26.1.Энэ хуулийг зөрчсөн этгээдэд Төрийн албаны тухай болон холбогдох

бусад хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

/Энэ хэсгийг 2015 оны 12 дугаар сарын 04-ний өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан./

26.2.Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисст гаргасан гомдлыг хянан шийдвэрлэхтэй холбогдуулан шаардлагатай мэдээлэл, баримт бичгийг хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр гаргаж өгөөгүй зэргээр Комиссын гишүүний бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхэд нь саад учруулсан этгээдэд холбогдох хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

/Энэ хэсэгт 2015 оны 12 дугаар сарын 04-ний өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан./

26.3.Гэр бүлийн харилцаанд хүйсийн шинжээр шууд ялгаварлан гадуурхсан этгээдийг Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн дагуу зохион байгуулдаг зан үйлд нөлөөлөх албадан сургалтад хамруулж болно.

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ БУСАД ЗҮЙЛ

27 дугаар зүйл. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль тогтоомжийн биелэлтэд тавих хяналт

27.1.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль тогтоомжийн биелэлтэд Улсын Их Хурал, Засгийн газар, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга тус тусын эрх хэмжээнийхээ дагуу хяналт тавина.

27.2.Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах, түүнчлэн эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааны хэрэгжилтэд үйлдвэрчний эвлэлийн болон олон нийтийн бусад байгууллага, иргэд олон нийтийн хяналт тавина.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2011 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдөр

Улаанбаатар хот

**ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ТУХАЙ
ХУУЛИЙГ ДАГАЖ МӨРДӨХ ЖУРМЫН ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.

Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.1 дэх заалтыг 2013 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

2 дугаар зүйл.

Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.2-10.1.4 дэх заалт, 10.3 дахь хэсгийн заалтыг тодорхой үе шаттай хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, төлөвлөгөөг Засгийн газар баталж, 2016 он хүртэл хугацаанд багтаан хэрэгжүүлнэ.

3 дугаар зүйл.

Энэ хуулийг Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2011 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдөр

Улаанбаатар хот

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн “хамгаалах” гэсний дараа “жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах” гэж, 20 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт “-жендэрийн хөгжлийн асуудал.” гэж тус тус нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн “эрх чөлөөг” гэснийг “эрх чөлөө, жендэрийн эрх тэгш байдлыг” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

Д.ДЭМБЭРЭЛ

14 дүгээр зүйл. Хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах, нийгмийн хэв журмыг бэхжүүлэх талаархи Засгийн газрын бүрэн эрх

1. Хүний эрх, **эрх чөлөө, жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах** эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн болон шаардлагатай бусад баталгааг бүрдүүлэх, бэхжүүлэх арга хэмжээ авна.
/Энэ хэсэгт 2011 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан/

3. Хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах, **жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах** асуудлаар Засгийн газрын бус байгууллага, олон улсын байгууллагатай хамтарч ажиллана.
/Энэ хэсэгт 2011 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулиар нэмэлт оруулсан/

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2011 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдөр

Улаанбаатар хот

**ХӨДӨЛМӨРИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Хөдөлмөрийн тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай дараахь хэсэг нэмсүгэй:

1/5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг:

“5.3. Ажил олгогч нь Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд заасан эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ.”

2/6 дугаар зүйлийн 6.3 дахь хэсэг:

“6.3. Ажилтан нь Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд заасан эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ.”

2 дугаар зүйл. Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь хэсгийн “арьсны өнгө,” гэсний дараа “нас,” гэж, “хөрөнгө чинээ,” гэсний дараа “эрхэлсэн ажил, албан тушаал, боловсрол” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА****Д.ДЭМБЭРЭЛ****5 дугаар зүйл. Ажил олгогчийн эрх, үүрэг**

5.3. Ажил олгогч нь Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд заасан эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ.
/Энэ хэсгийг 2011 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/

6 дугаар зүйл. Ажилтны эрх, үүрэг

6.3. Ажилтан нь Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд заасан эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ.
/Энэ хэсгийг 2011 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/

7 дугаар зүйл. Хөдөлмөрийн харилцаанд ялгаварлал, хязгаарлал, давуу байдал тогтоохыг хориглох

7.2. Хөдөлмөрийн харилцаанд үндэс, угсаа, арьсны өнгө, нас, эрэгтэй, эмэгтэй, нийгмийн гарал, байдал, хөрөнгө чинээ, эрхэлсэн ажил, албан тушаал, боловсрол шашин шүтлэг, үзэл бодлоор нь ялгаварлах, хязгаарлах, давуу байдал тогтоохыг хориглоно.

/Энэ хэсэгт 2011 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулиар нэмэлт оруулсан/

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2011 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдөр

Улаанбаатар хот

**ТӨРИЙН АЛБАНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Төрийн албаны тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/15 дугаар зүйлийн 15.1.15 дахь заалт:

“15.1.15.иргэнийг Жендэрийн эрх тэгш байдлын тухай хуулийн 4.1.5, 4.1.6, 6.4-т заасан жендэрийн шууд ба шууд бус хэлбэрээр ялгаварлан гадуурхах.”

2/17 дугаар зүйлийн 17.16 дахь хэсэг:

“17.16.Энэ хуулийн 17.4-т заасан сонгон шалгаруулалт болон 17.3-т заасан мэргэшлийн шалгалтад орж адил оноо авсан боловч хүйсийн шинжээр тэнцээгүй иргэн төрийн албаны төв байгууллагад гомдлоо гаргаж болно.”

2 дугаар зүйл.Төрийн албаны тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсгийн “хүйс” гэсний өмнө “нас,” гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Д.ДЭМБЭРЭЛ

15 дугаар зүйл. Төрийн жинхэнэ албан хаагчийн үйл ажиллагаанд хориглох зүйл

15.1.15.иргэнийг Жендэрийн эрх тэгш байдлын тухай хуулийн 4.1.5, 4.1.6, 6.4-т заасан жендэрийн шууд ба шууд бус хэлбэрээр ялгаварлан гадуурхах;

/Энэ заалтыг 2011 оны 2 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/

16 дугаар зүйл. Төрийн жинхэнэ албан тушаал эрхлэх болзол

16.1.Төрийн тухайн албан тушаалд тавих шаардлагыг хангасан иргэний төрийн жинхэнэ албан тушаал эрхлэх эрхийг үндэс, угсаа, арьсны өнгө, нас, хүйс, нийгмийн гарал, байдал, хөрөнгө чинээ, эрхэлсэн ажил, албан тушаал, шашин шүтлэг, үзэл бодол болон нам, олон нийтийн бусад байгууллагын харьяалал зэргээр ялгаварлаж үл болно.

/Энэ хэсэгт 2011 оны 2 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулиар нэмэлт оруулсан/

17 дугаар зүйл. Төрийн жинхэнэ албан тушаалын сул орон тоог нөхөх, төрийн жинхэнэ албан тушаалд авах

17.16.Энэ хуулийн 17.4-т заасан сонгон шалгаруулалт болон 17.3-т заасан мэргэшлийн шалгалтад орж адил оноо авсан боловч хүйсийн шинжээр тэнцээгүй иргэн төрийн албаны төв байгууллагад гомдлоо гаргаж болно. */Энэ хэсгийг 2011 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/*

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2011 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдөр

Улаанбаатар хот

**МОНГОЛ УЛСЫН ХҮНИЙ ЭРХИЙН
ҮНДЭСНИЙ КОМИССЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлд дор дурдсан агуулгатай 18.6 дахь хэсэг нэмсүгэй:

18.6. Энэ хуулийн 3.2-т заасан гишүүдээс нэг нь жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт тавих асуудлыг хариуцна.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА****Д.ДЭМБЭРЭЛ**

18 дугаар зүйл. Комиссын гишүүний хүний эрх , эрх чөлөөг хангах талаархи бусад бүрэн эрх

18.6. Энэ хуулийн 3.2-т заасан гишүүдээс нэг нь жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт тавих асуудлыг хариуцна.

/Энэ хэсгийг 2011 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулиар нэмсэн/

**ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ
БАЙДЛЫГ ХАНГАХ
ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2017 оны 4 дүгээр
сарын 26-ны өдөр

Дугаар 129

Улаанбаатар
хот

Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай

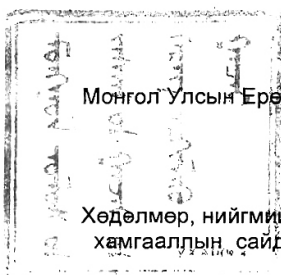
Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 5.1.7 дахь зорилтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн 16.1.1, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 10.3-т заасныг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. "Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөр"-ийг хавсралт ёсоор баталсугай.

2. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг баталж, хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг төрийн болон төрийн бус байгууллагын хамтын ажиллагаанд тулгуурлан мэргэжил, арга зүйн удирдлага, зохицуулалтаар ханган хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд Н.Номтойбаярт даалгасугай.

3. Хөтөлбөрийн зорилт, үйл ажиллагааг эрхэлсэн салбар болон харьяа нутаг дэвсгэртээ хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг жил бүр эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэл, улсын болон орон нутгийн төсөвт тусгаж, олон улсын байгууллагын төсөл, хөтөлбөрт хамруулах замаар санхүүжүүлэх арга хэмжээ авахыг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд Н.Номтойбаяр, Сангийн сайд Б.Чойжилсүрэн болон Засгийн газрын гишүүд, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт үүрэг болгосугай.

4. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Жендэрийн тэгш байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөр батлах тухай" Засгийн газрын 2002 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн 274 дүгээр тогтоол, "Стратеги, төлөвлөгөө батлах тухай" Засгийн газрын 2013 оны 1 дүгээр сарын 26-ны өдрийн 34 дүгээр тогтоолыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

Хөдөлмөр, нийгмийн
хамгааллын сайд

Ж.ЭРДЭНЭБАТ

Н.НОМТОЙБАЯР

*Засгийн газрын 2017 оны 129 дүгээр
тогтоолын хавсралт*

ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Нэг. Ерөнхий мэдээлэл

Улсын Их Хурлаас 2011 онд Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль батлагдсанаар үндэсний болон орон нутгийн түвшинд жендэрийн тэгш байдлын асуудлаар байгуулагдсан хороо, зөвлөлийн тоо 2 дахин нэмэгдэж, 13 төрийн захиргааны төв байгууллагад Жендэрийн үндэсний хорооны салбар зөвлөл, нийслэл, 21 аймаг, 9 дүүрэгт салбар хороо тус тус ажиллаж байна. Мөн үндэсний хэмжээнд анх удаа жендэрийн сургагч багш нарыг бэлтгэж, Жендэрийн үндэсний хорооны дэргэд жендэрийн асуудлаар мэргэшсэн Жендэрийн шинжээчдийн бүлэг, хэвлэл мэдээллийн зөвлөл, Жендэр консорциум ажиллаж байна.

Засгийн газраас хуулийн хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх зорилгоор Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийг хэрэгжүүлэх дунд хугацааны стратеги, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг батлан 2013-2016 онд хэрэгжүүлсэн бөгөөд “Хөгжлийн замнал” төрийн бус байгууллагаас хийсэн хөндлөнгийн үнэлгээгээр энэхүү стратеги, төлөвлөгөөний хэрэгжилт 60.1 хувьтай байсан байна.

Манай улсын хувьд 2002 онд эмэгтэй хүний дундаж наслалт 66.47, эрэгтэй хүнийх 60.75 байсан нь 2015 онд эмэгтэй хүнийх 75.84, эрэгтэй хүнийх 66.02 болж монгол хүний дундаж наслалт 6.28 насаар уртасчээ. Эрүүл мэндийн боловсрол олгох эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний хүртээмж нэмэгдсэн нь жендэрийн хөгжлийн индексийг тодорхойлоход эерэгээр нөлөөлж, 2002 онд 0.667 байсан нь 2015 онд 1,045 болжээ.

Сүүлийн жилүүдэд хөвгүүдийн сургууль завсардалт буурч, их, дээд сургуульд суралцагчдын дотор эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувь нэмэгдсэнээр жендэрийн зөрүүтэй байдал буурч байна. Мөн эрэгтэйчүүдийн эрүүл мэндийг хамгаалах асуудалд хандах олон нийтийн хандлага сайжирч байна. Улсын хэмжээнд жилд дунджаар 17 000 хүн нас барж байгаагийн 62 хувийг эрэгтэйчүүд эзэлж байгаа бөгөөд эрэгтэйчүүдийн нас баралтын 33 хувийг зүрх судасны өвчлөл, гадны нөлөөллөөс болсон осол гэмтэл 24.9 хувийг, хавдар 19.4 хувийг эзэлж байна. Эмэгтэйчүүдтэй харьцуулахад (10 000 хүн тутамд) эрэгтэйчүүдийн амиа хорлох үзэгдэл 5.5 дахин, хүчирхийлэл үйлдэх хандлага 3.6 дахин, зам тээврийн осолд өртөх тохиолдол 3.4 дахин өндөр байна.

Цагдаагийн ерөнхий газрын статистик мэдээллээр 2017 оны эхний 3 сард гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас 340 хүн хөнгөн, хүндэвтэр, хүнд гэмтэл авч 3 хүн нас барсан байна. Улсын хэмжээнд гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртөгсдийг хамгаалах “Нэг цэгийн үйлчилгээний төв”-өөр нийт 79 иргэн үйлчлүүлсний 40 нь эмэгтэй, 2 нь эрэгтэй, 37 нь хүүхэд, “Түр хамгаалах байр”-нд нийт 72 иргэн үйлчлүүлсний 23 нь эмэгтэй, 4 нь эрэгтэй, 45 нь хүүхэд байна.

Түүнчлэн хөдөлмөрийн зах зээлд эмэгтэйчүүдийг ялгаварлан гадуурхах, түүний дотор нөхөн үржихүйн насны болон бага насны хүүхэдтэй эмэгтэйчүүдийг ажилд авах сонирхолгүй байх, эмэгтэйчүүдийг эрт тэтгэвэрт гаргах үзэгдэл түгээмэл байна. 2015 оны байдлаар аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажиллагчдын сарын дундаж цалин эмэгтэй хүнийх 760.7 мянган төгрөг, эрэгтэй хүнийх 856.0 мянган төгрөг, цалингийн зөрүү нь 95.3 мянган төгрөг байна. Монгол Улсын хэмжээнд 2016 оны байдлаар өндөр насны тэтгэврийн дундаж хэмжээ эрэгтэй хүнийх 367.9 мянган төгрөг, эмэгтэй хүнийх 299.5 мянган төгрөг байгаа бөгөөд эмэгтэй тэтгэвэр авагч нь эрэгтэйгээс 68.4 мянган төгрөгөөр буюу 18.6 хувиар бага хэмжээний тэтгэвэр авч байна.

Эмэгтэйчүүдийн улс төрийн оролцооны идэвх сайжирсан бөгөөд Улсын Их Хурал, орон нутгийн хурлын сонгуульд нэр дэвшиж байгаа эмэгтэйчүүдийн тоо сүүлийн жилүүдэд нэмэгдэж байгаа хэдий ч аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын төлөөлөгчдийн 15.8 хувь нь, Улсын Их Хурлын гишүүдийн 17.1 хувь нь эмэгтэйчүүд байна.

Хэдийгээр жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах эрх зүйн орчин боловсронгуй болж, улс төр, эдийн засаг, нийгэм, соёл, гэр бүлийн хүрээнд жендэрийн тэгш байдлыг хангах чиглэлээр ахиц, дэвшил гарч байгаа боловч хууль хэрэгжүүлэх тогтолцоог бэхжүүлэх, санхүүжилтийг хүрэлцээтэй хуваарилах, хүний нөөцийг чадавхжуулах зэрэг нэн тэргүүнд шийдвэрлэх асуудал байсаар байна.

Иймд НҮБ-ын Ерөнхий ассамблейн 2015 оны Эх дэлхийгээ шинэчилье, 2030 он хүртэлх тогтвортой хөгжлийн хөтөлбөрт тусгагдсан жендэрийн тэгш байдлыг хангах, охид эмэгтэйчүүдийн эрх мэдлийг нэмэгдүүлэхээр дэвшүүлсэн 5 дугаар зорилт, “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”-ын нийгмийн хөгжил дэвшилд жендэрийн эрх тэгш оролцоог хангах, нийгмийн баялгийн үр шимээс адил тэгш хүртэх таатай орчинг бүрдүүлэх зорилт, Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн зорилтыг тус тус хэрэгжүүлэх зорилгоор Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөр (цаашид “хөтөлбөр” гэх)-ийг боловсруулав.

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго, зорилт, хэрэгжүүлэх хугацаа

2.1. Хөтөлбөрийн зорилго

Тогтвортой хөгжлийн зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд жендэрийн мэдрэмжтэй бодлого, төлөвлөлтийг нэвтрүүлэх, жендэрийн эрх тэгш байдлын талаарх хэвшмэл ойлголтыг өөрчлөхөд чиглэсэн цогц арга хэмжээгээр хуулийн хэрэгжилтийг хангах, улс төр, эдийн засаг, нийгэм, соёл, гэр бүлийн харилцаанд жендэрийн тэгш байдлыг хангахад энэхүү хөтөлбөрийн зорилго оршино.

2.2. Хөтөлбөрийн зорилт

Хөтөлбөрийн зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд дараах зорилтыг дэвшүүлнэ:

2.2.1. нийгэм, эдийн засгийн тогтвортой хөгжилд жендэрийн эрх тэгш оролцоог дэмжиж, хөгжлийн үр шимээс эмэгтэй, эрэгтэй хүн тэгш хүртэх боломжийг бүрдүүлэх;

2.2.2. жендэрийн мэдрэмжтэй бодлого, төлөвлөлт, төсвийг үндэсний, салбарын, орон нутгийн байгууллагын түвшинд хэрэгжүүлэх;

2.2.3. эрэгтэй, эмэгтэй хүний гэр бүл, нийгэмд гүйцэтгэх үүрэг, оролцооны талаарх хэвшмэл ойлголтыг өөрчлөхөд чиглэсэн жендэрийн боловсролыг бүх нийтэд олгох сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн ажлыг өрнүүлэх;

2.2.4. жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний чадавхыг бэхжүүлэх;

2.2.5. хүчирхийлэл болон ялгаварлан гадуурхалттай тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлэх;

2.2.6. улс төрийн шийдвэр гаргах түвшинд эмэгтэйчүүдийн оролцоог нэмэгдүүлэх.

2.3. Хөтөлбөрийн хугацаа

Хөтөлбөрийг 2017-2021 онд хэрэгжүүлнэ.

Гурав. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

3.1. Нийгэм, эдийн засгийн тогтвортой хөгжилд жендэрийн эрх тэгш оролцоог дэмжиж, хөгжлийн үр шимээс эмэгтэй, эрэгтэй хүн тэгш хүртэх боломжийг бүрдүүлэх зорилтын хүрээнд дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.1.1. хөдөлмөрийн мөлжлөг, ажлын байран дахь ялгаварлан гадуурхалтын аливаа хэлбэрээс урьдчилан сэргийлэх, тэдгээрийг үл тэвчих орчныг бүрдүүлэх асуудлыг төр, хувийн хэвшлийн байгууллага, аж ахуйн нэгжийн хөдөлмөрийн дотоод журамд тусгуулан хэрэгжилтийг үнэлэх

үзүүлэлтийг тодорхойлж нэвтрүүлэх;

3.1.2. иргэнийг ажилд авахад хүйсээр ялгаварлахаас урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, хүлээлгэх хариуцлагыг чангатгах зохицуулалтыг хуульд тусгах;

3.1.3. ажлын байрыг жендэрийн мэдрэмжтэй болгоход чиглэсэн бодлогыг үйлдвэрчний эвлэлийн байгууллагатай хамтран боловсруулж, төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгжид мөрдүүлэх арга хэмжээ авах;

3.1.4. адил хөдөлмөр эрхэлж байгаа эрэгтэй, эмэгтэй ажилтанд адил хэмжээний хөлс олгох үнэлгээний аргачлал боловсруулах;

3.1.5. малчин, тариаланч өрхийн жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих бодлого, арга хэмжээнд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх талаар дүн шинжилгээ хийж, холбогдох байгууллага, шийдвэр гаргагчид зөвлөмж хүргүүлэн хэрэгжилтэд хяналт тавих;

3.1.6. эмэгтэй, эрэгтэй хүн болон нийгмийн бүлгийн хэрэгцээнд нийцсэн, тэгш хүртээмжтэй ногоон ажлын байр бий болгох, үндэсний болон бусад улсын сайн туршлагыг судлах;

3.1.7. “Ядуурлын эсрэг, тэгш оролцоот, хүртээмжит ногоон хөгжлийн хандлага”-ыг нэвтрүүлэх гарын авлага боловсруулан түгээх;

3.1.8. олон хүүхэдтэй болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй, бага орлоготой, өрх толгойлсон эцэг (эх)-ийн амьжиргааг дээшлүүлэхэд чиглэсэн жендэрийн мэдрэмжтэй бодлогыг дэмжих;

3.1.9. гэр бүл төлөвлөлтийн талаар боловсрол олгох нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг өргөжүүлэн эмч, мэргэжилтний ур чадварыг сайжруулах, иргэдийн насны онцлогт тохирсон мэдээлэл, сурталчилгаа хийх;

3.1.10. эрэгтэйчүүдэд зориулсан эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх тасаг, кабинетийг бүх аймаг, дүүргийн эрүүл мэндийн төвд ажиллуулж, хүний нөөц, техник, тоног төхөөрөмжөөр хангах;

3.1.11. улирлын шинжтэй ажил, хөдөлмөр эрхлэгч, гар аргаар ашигт малтмал олборлож байгаа иргэн, малчид болон нийгмийн эмзэг бүлгийн иргэдийн эрүүл мэндийг эрсдэлээс хамгаалах үйл ажиллагаанд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх талаар дүн шинжилгээ хийх;

3.1.12. эрүүл мэндийн боловсрол олгох, эрүүл мэндийг дэмжих үйл ажиллагаанд жендэрийн мэдрэмжтэй бодлогыг хэрэгжүүлэх чадавх олгох цуврал сургалт зохион байгуулах;

3.1.13. эрүүл мэнд, нөхөн үржихүй, ялангуяа бэлгийн боловсрол олгох хичээлийн агуулгыг насны болон жендэрийн хувьд өвөрмөц хэрэгцээт бүлгийн онцлогт тохируулан боловсруулж, ерөнхий боловсролын сургуульд

албан сургалтаар, их, дээд сургуулийн сургалтын хөтөлбөрт сонгон судлах хичээлийн хөтөлбөрт оруулах.

3.2. Жендэрийн мэдрэмжтэй бодлого, төлөвлөлт, төсвийг үндэсний, салбарын, орон нутгийн байгууллагын түвшинд хэрэгжүүлэх зорилтын хүрээнд:

3.2.1. жендэрийн статистикийг нэгтгэн боловсруулах программ хангамжийг нэвтрүүлэх;

3.2.2. жендэрийн статистикийг бодлого, төлөвлөлт, үйл ажиллагаанд ашиглах аргачлал боловсруулж хуулиар үүрэг хүлээгчдэд хүргүүлэх;

3.2.3. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, тайланг үндэсний хэмжээнд хэлэлцүүлэх, гарсан зөвлөмжийг бодлого, төлөвлөлтөд тусгах арга хэмжээ авах;

3.2.4. нийгмийн даатгалын сангаас өндөр насны тэтгэвэр авч байгаа эмэгтэй, эрэгтэй тэтгэвэр авагчдын дунд судалгаа хийж, тэтгэврийн зөрүүтэй байдлыг арилгах талаар санал боловсруулах;

3.2.5. иргэдийн газар, үл хөдлөх хөрөнгийн өмчлөлийн байдалд жендэрийн судалгаа, дүн шинжилгээ хийж, үр дүнг бодлого, үйл ажиллагаанд тусгах чиглэлээр ажиллах;

3.2.6. эрэгтэйчүүдийн эрүүл мэнд, боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгэм, соёл, эдийн засгийн идэвх болон оролцоо, тэднийг үнэлэх үнэлэмж, хандлага, гэр бүлийн хүрээнд тулгамдаж байгаа асуудалд суурь судалгаа хийх;

3.2.7. залуу малчин эмэгтэйчүүд, эрэгтэйчүүдийн нөхцөл байдалд жендэрийн судалгаа, дүн шинжилгээ хийж, үр дүнг үндэсний хэмжээнд хэлэлцүүлж, гарсан зөвлөмжийг бодлого, төлөвлөлтөд тусгуулах арга хэмжээ авах;

3.2.8. салбарын болон орон нутгийн бодлого, үйл ажиллагаанд оролцоонд суурилсан жендэрийн үнэлгээ хийж, гарсан зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх;

3.2.9. орон нутгийн хэмжээнд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах, салбар хороодоос сум, баг, хороотой хамтран ажиллах удирдамж гаргах;

3.2.10. бүх шатны Засаг даргын үр дүнгийн гэрээнд Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах талаар тусгах;

3.2.11. салбарын жендэрийн нэгдсэн бодлого, аймаг, нийслэл, дүүргийн жендэрийн дэд хөтөлбөр, үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулахад мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх;

3.2.12. төрийн байгууллагын төсөв боловсруулах үүрэгтэй ажилтныг жендэрийн мэдрэмжтэй төсөв хийх цахим сургалтад хамруулах;

3.2.13. төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэлд жендэрийн дүн шинжилгээ хийж,

төсвийг жендэрийн мэдрэмжтэй төлөвлөх, үнэлэх аргачлал боловсруулах;

3.2.14. гадаад улсын болон олон улсын байгууллагаас жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах чиглэлээр манай улсад оруулсан хувь нэмэр, зарцуулсан санхүүжилтийн талаарх мэдээллийг нэгтгэн, зөвлөмж хүргүүлэх.

3.3. Эрэгтэй, эмэгтэй хүний гэр бүл, нийгэмд гүйцэтгэх үүрэг, оролцооны талаарх хэвшмэл ойлголтыг өөрчлөхөд чиглэсэн жендэрийн боловсролыг бүх нийтэд олгох сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн ажлыг өрнүүлэх зорилтын хүрээнд:

3.3.1. багш бэлтгэх сургууль болон багш нарын мэргэжил дээшлүүлэх сургалтын хөтөлбөрт жендэрийн үнэлгээ хийж, жендэрийн асуудлыг тусгах;

3.3.2. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан тусгай арга хэмжээг хэрэгжүүлэх замаар боловсрол (цэцэрлэгийн болон бага ангийн багш), эрүүл мэнд (эмч, сувилагч, асрагч)-ийн чиглэлээр суралцах эрэгтэйчүүд, мэдээллийн технологи, инженерийн чиглэлээр суралцах эмэгтэйчүүдийг нэмэгдүүлэх;

3.3.3. бүх шатны боловсролын байгууллагын сургалтын хөтөлбөр, сурах бичигт жендэрийн болон жендэрт суурилсан хүчирхийлэл, гэр бүлийн хүчирхийллийг үл тэвчих ойлголт, хандлагыг төлөвшүүлэх асуудлыг тусгах;

3.3.4. бусдыг хүндлэх, гэр бүлийн болон ойр дотны хүнээ хайрлан хүндлэх, хүнлэг чанарыг эрхэмлэх, эрүүл амьдралын зан үйлд суралцаж хорт, буруу зуршлаас ангижрах арга ухааныг төлөвшүүлэх чиглэлээр сургалт, сурталчилгааг тасралтгүй явуулах;

3.3.5. гэр бүлийн үнэ цэнэ, хамтын амьдралын утга учир, эцэг, эхийн хамтын үүрэг, хариуцлагыг таниулах чиглэлээр үр дүнтэй арга хэмжээг зохион байгуулж, үр хүүхдээ хөдөлмөрч, шударга, ёс суртахуунтай иргэн болгон төлөвшүүлэн хүмүүжүүлж байгаа гэр бүлийг сурталчлах, урамшуулах;

3.3.6. гэр бүл судлалыг хөгжүүлэх, гэр бүл судлаач, сэтгэл зүйчийг бэлтгэх арга хэмжээг дэмжиж, аймаг, дүүргийн хэмжээнд ажиллах эрүүл мэнд-сэтгэл зүй-эрх зүйн зөвлөгөө өгөх бүтэц, хүний нөөцийг бэлтгэх;

3.3.7. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын боловсрол, шинжлэх ухаан, соёлын байгууллагаас Олон улсын сэтгүүлчдийн холбоо болон бусад түнш байгууллагатай хамтран боловсруулсан “Хэвлэл мэдээлэл дэх жендэрийн мэдрэмжтэй байдлын шалгуур үзүүлэлт”-ийг холбогдох байгууллагуудад хүргүүлж, хэрэгжилтийг хангуулах;

3.3.8. хэвлэл мэдээллийн байгууллагын жендэрийн мэдрэмжтэй байдалд дүн шинжилгээ хийх;

3.3.9. сэтгүүлч бэлтгэх сургалтын хөтөлбөрт жендэрийн асуудлыг тусгаж, сэтгүүлчдийг жендэрийн чиглэлээр үе шаттай сургалтад хамруулах;

3.3.10. жендэрийн хэвшмэл ойлголтыг өөрчлөхөд чиглэсэн шинэлэг дүр төрхийг бий болгох ажлыг хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан үе шаттайгаар зохион байгуулах;

3.3.11. соёл урлагийн салбарын бодлого, үйл ажиллагаанд жендэрийн хэвшмэл ойлголт, ялгаварлан гадуурхалтыг арилгах жендэрийн үзэл баримтлалыг нэвтрүүлэх;

3.3.12. бүх нийтийн жендэрийн мэдлэгийг дээшлүүлэхэд хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн үүрэг, хариуцлагыг өндөржүүлж, жендэрийн асуудлаар тусгайлсан нийтлэл, нэвтрүүлгийг тогтмол гаргах;

3.3.13. эрэгтэйчүүд, ялангуяа 18-35 насныханд зориулан жендэрийн хэвшмэл ойлголтыг арилгах, үндэсний уламжлалт, дэвшилтэт зан үйл, хандлагыг төлөвшүүлэх чиглэлээр сургалт зохион байгуулж, эрэгтэйчүүдийн оролцоог дэмжсэн аян, төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;

3.3.14. нийгэм дэх манлайлагч, олны танил эрүүл амьдралын зан үйл, дадал эзэмшсэн эрэгтэйчүүдийн ололт, амжилтыг хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр олон нийтэд хүргэх.

3.4. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний чадавхыг бэхжүүлэх зорилтын хүрээнд:

3.4.1. жендэрийн салбар зөвлөл болон хорооны бүрэлдэхүүн, ажиллах журмын үлгэрчилсэн загварыг баталж мөрдүүлэх;

3.4.2. Жендэрийн үндэсний хорооны дэргэдэх жендэрийн шинжээчдийн бүлэг, Жендэр консорциум, хэвлэл мэдээллийн зөвлөлийн үйл ажиллагааг дэмжих;

3.4.3. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтэд үр дагаврын үнэлгээ хийх;

3.4.4. төрийн албан хаагчдын жендэрийн талаарх ойлголт, хандлагыг өөрчлөх, манлайллыг бий болгох чиглэлээр сургалтын төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлж, үндэсний сургагч багш бэлтгэх;

3.4.5. сум, хорооны Засаг даргын Тамгын газрын залуучууд, гэр бүл, хүн амын хөгжлийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн, нийгмийн ажилтанд зориулсан гарын авлага боловсруулж, сургалтад хамруулах;

3.4.6. удирдах ажилтанд зориулсан жендэрийн цахим сургалтын модуль боловсруулан нэвтрүүлэх;

3.4.7. Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимтай хамтран шилдэг аж ахуйн нэгж шалгаруулах шалгуурт жендэрийн эрх тэгш байдлын үзүүлэлтийг тусгах;

3.4.8. ажил олгогч, хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай хамтран жендэрийн эрх тэгш байдлыг дэмжих хөшүүргийг тодорхойлж сурталчлах;

3.4.9. жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах чиглэлээр үр дүнтэй ажилласан аж ахуйн нэгж, байгууллага, төрийн бус байгууллага, иргэдийн үйл ажиллагааг сурталчлах, туршлагыг түгээн дэлгэрүүлэн урамшуулах;

3.4.10. аймаг, нийслэл, дүүргийн жендэрийн дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх чиглэлээр орон нутаг дахь төрийн бус байгууллагын чадавхыг нэмэгдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх.

3.5. Хүчирхийлэл болон ялгаварлан гадуурхалттай тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилтын хүрээнд:

3.5.1. хүчирхийлэл, ялгаварлан гадуурхалтаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр ажиллах заавар боловсруулан Хүний эрхийн үндэсний комисс болон Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөлийн орон нутгийн салбар зөвлөл, холбогдох ажилтанд хүргүүлж, сургалтад хамруулах;

3.5.2. охид, эмэгтэйчүүдийг хүний наймаа, бэлгийн мөлжлөгт өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг үе шаттайгаар төлөвлөн хэрэгжүүлэх;

3.5.3. хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, мэдээллийг олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр түгээх;

3.5.4. аж ахуйн нэгж, байгууллагад хүчирхийлэл, түүний дотор ажлын байр дахь бэлгийн дарамт гарахаас сэргийлэх, хохирогчийн хүсэлт, гомдлыг ажил олгогчийн зүгээс шийдвэрлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх;

3.5.5. хүчирхийлэлд өртсөн хохирогчийг хамгаалах нэгж (Нэг цэгийн үйлчилгээний төв, Хамгаалах байр зэрэг)-ийг бүх аймагт ажиллуулж, үйл ажиллагааны зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлэх асуудлыг судалж шийдвэрлэх.

3.6. улс төрийн шийдвэр гаргах түвшинд эмэгтэйчүүдийн оролцоог нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд:

3.6.1. улс төрийн болон төрийн захиргааны удирдах албан тушаалд эмэгтэй, эрэгтэй хүнийг санал болгох, нэр дэвшүүлэх, өрсөлдүүлэх шалгуурыг тогтоож, Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд заасан квотыг хэрэгжүүлэх;

3.6.2. эмэгтэйчүүдийг шийдвэр гаргах түвшинд ажиллахад бэлтгэх, чадавхжуулах, манлайллыг бий болгох чиглэлээр эмэгтэйчүүдийн төрийн бус байгууллагатай хамтран ажиллах;

3.6.3. нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын бодлого, үйл ажиллагаанд жендэрийн үзэл баримтлалыг нэвтрүүлэх арга хэмжээ авах.

Дөрөв. Хөтөлбөрийн үр дүн, шалгуур үзүүлэлт

4.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлсэнээр дараах үр дүнд хүрнэ:

4.1.1. салбаруудын жендэрийн бодлого болон бүх аймаг, дүүргийн

жендэрийн дэд хөтөлбөр батлагдсан байна.

4.1.2. жендэрийн талаарх олон нийтийн хэвшмэл ойлголт, хандлага өөрчлөгдсөн байна.

4.1.3. жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний чадавх бэхэжсэн байна.

4.1.4. хүчирхийлэлд өртсөн хохирогчийг хамгаалах нэгж бүх аймаг, дүүрэгт ажиллана.

4.1.5. шийдвэр гаргах түвшинд эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь нэмэгдсэн байна.

4.2. Хөтөлбөрийн үр дүнг дараах шалгуур үзүүлэлтээр үнэлнэ:

№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэм-жих нэгж	Суурь түвшин (2015 он)	Дунд хугацаанд үнэлэх түвшин (2019 он)	Зорилтот түвшин (2021 он)	Мэдээллийн эх сурвалж	Хэрэгжүүлэх байгууллагууд
1.	Хөдөлмөрийн мөлжлөг, ялгаварлан гадуурхалтаас сэргийлэх асуудлыг дотоод журамдаа тусгасан байгууллага, аж ахуйн нэгжийн тоо	хувь	-	20 хувь	35 хувь	ХНХЯ	ХНХЯ, (ЖҮХ), ХЗДХЯ, МҮХАҮТ, МАОЭНХ, МҮЭХ
2.	Эрэгтэйчүүдэд тусламж, үйлчилгээ үзүүлдэг эрүүл мэндийн тасаг, кабинет	тоо	11	20	30	ЭМЯ	ЭМЯ, СЯ, ЖҮХ, Аймаг, нийслэл, дүүргийн ЗДТГ
3.	Монгол Улсын жендэрийн нөхцөл байдалд хийсэн үнэлгээ	тоо	-	1	1	ХНХЯ	ХНХЯ, ЖҮХ, ТББ
4.	Яамд (салбар)-ын жендэрийн нэгдсэн бодлого, аймаг, дүүргийн жендэрийн дэд хөтөлбөрийн тоо	тоо	яам-3 аймаг-3	яам-7 аймаг, дүүрэг-20	бүх яам аймаг, дүүрэг- 30	ХНХЯ	ЖҮХ, төрийн захиргааны төв байгууллага, аймаг, сум, дүүргийн ЗДТГ
5.	оролцоонд суурилсан жендэрийн үнэлгээ хийсэн яам (салбар), аймаг, дүүрэг	тоо	яам-3 аймаг, дүүрэг-	яам-7 аймаг, дүүрэг-20	бүх яам аймаг, дүүрэг-30	ХНХЯ	ЖҮХ, төрийн захиргааны төв байгууллага, аймаг, дүүргийн ЗДТГ

6.	Боловсрол, эрүүл мэндийн чиглэлээр их, дээд сургуульд суралцагчдын дунд эрэгтэйчүү-дийн эзлэх хувь	хувь	18 хувь	35 хувь	50 хувь	БСШУСЯ	БСШУСЯ, ЖҮХ
7.	Мэдээллийн технологи, инженерийн чиглэлээр их, дээд сургуульд суралцагчдын дунд эмэгтэй-чүүдийн эзлэх хувь	хувь	30 хувь	40 хувь	50 хувь	БСШУСЯ	БСШУСЯ, ЖҮХ
8.	Жендэрийн мэдрэмжтэй байдлын үнэлгээ хийгдсэн хэвлэл мэдээллийн байгууллага	тоо	2	10	20	Сэтгүүлч-дийн нэгдсэн эвлэл	ЖҮХ, СНЭ, Глоб интернэйшнл, Хэвлэлийн хүрээлэн, ХМБ
9.	Жендэрийн үндэсний сургагч багшийн тоо	тоо	90	135	180	ХНХЯ, ЖҮХ	БСШУСЯ, төрийн захиргааны төв байгууллага
10.	Жендэрийн сургалтад хамрагдсан удирдах ажилтан (УА), төрийн албан хаагч (ТАХ)	хувь	УА-15 хувь ТАХ-25 хувь	УА-35 хувь ТАХ-45 хувь	УА-65 хувь ТАХ-75 хувь	ТАЗ	ЖҮХ, Удирдлагын академи, ТББ
11.	Аймаг, нийслэл, дүүргийн жендэрийн дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд орон нутаг дахь төрийн бус байгууллагаас хийсэн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний тоо	тоо	-	15	30	Аймаг, нийслэл, дүүргийн ЗДТГ, жендэр-ийн салбар хороо	ЖҮХ, ТББ
12.	Аймаг, нийслэл, дүүрэгт ажиллаж байгаа хохирогчийг хамгаалах нэгжийн тоо	тоо	10	20	30	ХЗДХЯ (ГХУСАЗЗ)	СЯ, ЖҮХ, аймаг, нийслэл, дүүргийн ЗДТГ, ИТХ, ТББ

Тав. Хөтөлбөрийн санхүүжилтийн эх үүсвэр, шаардагдах хөрөнгийн хэмжээ

5.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг дараах эх үүсвэрээс санхүүжүүлнэ:

5.1.1. улсын болон орон нутгийн төсөв;

5.1.2. олон улсын байгууллага, хандивлагч орны зээл, тусламж болон төсөл, хөтөлбөрийн санхүүжилт;

5.1.3. төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэдийн хандив, тусламж;

5.1.4. бусад эх үүсвэр.

Зургаа. Хөтөлбөрийн удирдлага зохион байгуулалт, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ

6.1. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг үндэсний хэмжээнд зохион байгуулах, салбар дундын бодлого, үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах, нэгдсэн удирдлагаар хангах, хөтөлбөрийн хэрэгжилт, төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалтад хяналт тавих, үр дүнд үнэлгээ хийх чиг үүргийг жендэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хариуцан гүйцэтгэнэ.

6.2. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулах, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд төрийн болон төрийн бус байгууллага, олон улсын байгууллага, хувийн хэвшлийн оролцоог хангах, тэдний санал санаачилгыг дэмжин хамтарч ажиллах, хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн тайланг жил бүр гаргах, олон нийтэд мэдээлэх үүргийг Жендэрийн үндэсний хорооны Ажлын алба хариуцна.

6.3 Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд оролцогч талууд дараах чиг үүргийг гүйцэтгэнэ:

6.3.1. төрийн захиргааны төв байгууллага, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллага нь салбарын, нутаг дэвсгэрийн болон байгууллагын хэмжээнд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг тухайн жилийн төлөвлөгөө, төсөвт тусгах замаар хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангаж, түүнийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр хувийн хэвшлээс санхүүгийн дэмжлэг авах ажлыг зохион байгуулах, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн тайланг тогтоосон хугацаанд гаргах үүрэг хүлээнэ;

6.3.2. нутгийн өөрөө удирдах байгууллага нь нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд хэрэгжүүлэх жендэрийн дэд хөтөлбөрийг баталж, үндэсний болон дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах төсвийг батлан төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшил, хэвлэл мэдээллийн байгууллага, иргэдийн

идэвх санаачилгыг дэмжин хамтран ажиллана;

6.3.3. төрийн бус байгууллага нь хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангах чиглэлээр иргэдийн санал, санаачилгыг идэвхжүүлэх, хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хөндлөнгийн хяналт, үнэлгээ хийнэ;

6.3.4. аж ахуйн нэгж, байгууллага нь нийгмийн хариуцлагын хүрээнд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд оролцож санхүүгийн дэмжлэг үзүүлнэ;

6.3.5. хэвлэл мэдээллийн байгууллага нь жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах, жендэрийн ялгаварлан гадуурхалт, хүчирхийллийг үл тэвчих, жендэрийн хэвшмэл ойлголт, хандлагыг арилгах чиглэлээр олон нийтийг соён гэгээрүүлэх ажлыг зохион байгуулна;

6.3.6. төрийн захиргааны төв байгууллага, Засгийн газрын агентлаг, аймаг, нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн тайланг дараа жилийн 2 дугаар сарын 20-нд багтаан жендэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.

6.4. Жендэрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хийх хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг дараах хэлбэрээр зохион байгуулна:

6.4.1. хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцад хийх хөндлөнгийн үнэлгээний зардлыг жил бүр төсөвт тусган батлуулах;

6.4.2. 2019 онд хөтөлбөрийн дунд хугацааны зорилтот түвшин болон 2022 онд хөтөлбөрийн зорилтот түвшинд хүрсэн байдалд жендэрийн асуудлаар мэргэшсэн судалгааны байгууллага, багаар хөндлөнгийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хийлгэх.

**ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ
ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ
АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ
(2017-2021)**

МОНГОЛ УЛСЫН ХӨДӨЛМӨР,
НИЙГМИЙН ХАМГААЛТЫН САЙДЫН
ТУШААЛ

2017 оны 08 сарын 07 өдөр

Дугаар А/152

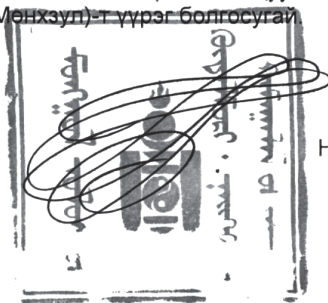
Улаанбаатар хот

“Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө” батлах тухай

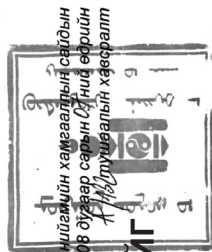
Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Засгийн газрын 2017 оны 129 дүгээр тогтоолыг үндэслэн ТУШААХ нь:

1. “Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”-г хавсралт ёсоор баталсугай.
2. Засгийн газрын 2017 оны 129 дүгээр тогтоолын 6.3.6-д заасан болон арга хэмжээний хэрэгжилтийн тайланг тогтоосон хугацаанд Жендэрийн үндэсний хорооны ажлын албанд ирүүлсүгэй.
3. “Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”-ний салбар дундын хэрэгжилтийг мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангаж ажиллахыг Хүн амын хөгжлийн газар (С.Тунгалагтамир)-т үүрэг болгосугай.
4. “Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөр”, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, холбогдох журмын дагуу Засгийн газарт танилцуулахыг Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар (Ц.Мөнхзуул)-т үүрэг болгосугай.

САЙД

Н.НОМТОЙБАЯР

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын
 2017 оны 08 сарын 07-ний өдрийн
 Арга-төслөлийн хэсрэлт

ЖЕНДЭРИЙН ЭРХ ТЭГШ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ (2017-2021)

Зорилго	Тогтвортой хөгжлийн зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд жендэрийн мэдрэмжтэй бодлого төлөвлөлтийг нэвтрүүлэх, жендэрийн эрх тэгш байдлын талаарх хэвшмэл ойлголтыг өөрчлөхөд чиглэсэн цогц арга хэмжээгээр хуулийн хэрэгжилтийг дэмжих, улс төр, эдийн засаг, нийгэм, соёл, гэр бүлийн харилцаанд жендэрийн тэгш байдлыг хангах					
Үр дүн	<ol style="list-style-type: none"> 1. Салбаруудын жендэрийн бодлого болон бүх аймаг, дүүргийн жендэрийн дэд хөтөлбөр батлагдсан байна. 2. Жендэрийн талаарх олон нийтийн хэвшмэл ойлголт, хандлага өөрчлөгдсөн байна. 3. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний чадавх бэхэжсэн байна. 4. Хүчирхийлэлд өртсөн хохирогчийг хамгаалах нэгж бүх аймаг, дүүрэгт ажиллана. 5. Шийдвэр гаргах түвшинд эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь нэмэгдсэн байна. 					
№	Үйл ажиллагаа	Бүтээгдэхүүн	Шалгуур үзүүлэлт	Хэрэгжилтийг хариуцах байгууллага	Хамтран хэрэгжүүлэх байгууллага	Хэрэгжих хугацаа
Зорилт 1. Нийгэм, эдийн засгийн тогтвортой хөгжилд жендэрийн эрх тэгш оролцоог дэмжиж, хөгжлийн үр шимээс эмэгтэй, эрэгтэй хүмүүс тэгш хүртэх боломжийг бүрдүүлэх						
1.1	Хөдөлмөрийн мөлжлөг, ажлын байран дахь ялгаарлан гадуурхалтын аливаа хэлбэрээс урьдчилан сэргийлэх, тэдгээрийг үл тэвчих орчныг бүрдүүлэх асуудлыг төр, хувийн хэвшлийн байгууллага, аж ахуйн нэгжийн хөдөлмөрийн дотоод журамд тусгуулан хэрэгжилтийг үнэлэх үзүүлэлтийг тодорхойлж нэвтрүүлэх	байгууллагын хөдөлмөрийн дотоод журмын хэрэгжилтийг хэмжих үзүүлэлт бүхий удирдамж	хөдөлмөрийн дотоод журамдаа удирдамжийг ашигласан байгууллагын тоо, хувь	ХНХЯ ¹	ХЭҮК ² , ХЗДХЯ ³ , МУХАУТ ⁴ , АОЭНХ ⁵ , МҮЭХ ⁶ , ОУБ ⁷	2018-2021

¹ Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам

² Хүний эрхийн үндэсний комисс

³ Хууль зүй, дотоод хэргийн яам

⁴ Монголын үндэсний худалдаа аж үйлдвэрийн танхим

⁵ Ажил олгогч эздийн нэгдсэн холбоо

⁶ Монголын үйлдвэрчний эвлэлийн холбоо

⁷ Олон улсын байгууллага

1.2	Иргэнийг ажилд авахад хүйсээр ялгаварлахаас урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, хүлээлгэх хариуцлагыг чангатгах зохицуулалтыг хуульд тусгах	хууль тогтоомжийн төсөл	Хууль тогтоомжийн зохицуулалтын байдал, хувь	ХЗДХЯ	ХЗҮК, ХНХЯ, МҮЭХ, МҮХАУТ, АОЭНХ	2018-2021
1.3	Ажлын байрыг жендэрийн мэдрэмжтэй болгоход чиглэсэн бодлогыг үйлдвэрчний эвлэлийн байгууллагатай хамтран боловсруулж, төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгжид мөрдүүлэх арга хэмжээ авах	ажлын байрыг жендэрийн мэдрэмжтэй болгоход чиглэсэн бодлогын баримт бичиг	бодлогыг нэвтрүүлсэн байгууллагын тоо, хувь	ХНХЯ	МҮЭХ, ТББ ⁸ , ОУБ	2018-2020
1.4	Адил хөдөлмөр эрхэлж байгаа эмэгтэй, эрэгтэй ажилтанд адил хэмжээний хөлс олгох үнэлгээний аргачлал боловсруулах	үнэлгээний аргачлал	үнэлгээний аргачлалын хэлэлцүүлгийн тоо	ХНХЯ	МҮЭХ, МҮХАУТ, АОЭНХ ОУБ	2018-2019
1.5	Малчин, тариаланч өрхийн жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих бодлого, арга хэмжээнд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх талаар дүн шинжилгээ хийж, холбогдох байгууллага, шийдвэр гаргагчид зөвлөмж хүргүүлэн хэрэгжилтэд хяналт тавих	жендэрийн дүн шинжилгээний тайлан, зөвлөмж	зөвлөмжийг хэрэгжүүлсэн байгууллагын тоо	ХХААХҮЯ ⁹	ХНХЯ, ТББ, ОУБ	2018-2020
1.6	Эмэгтэй, эрэгтэй хүн болон нийгмийн бүлгийн хэрэгцээнд нийцсэн, тэгш хүртээмжтэй ногоон ажлын байр бий болгох үндэсний болон бусад улсын сайн туршлагыг судлах	судалгааны тайлан	сайн туршлагыг түгээсэн нөлөөллийн үйл ажиллагааны тоо	БОАЖЯ ¹⁰	ХНХЯ, ТББ, ОУБ	2018-2019

⁸ Төрийн бус байгууллага

⁹ Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам

¹⁰ Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам

1.7	Ядуурлын эсрэг, тэгш оролцоот, хүртээмжит ногоон хөгжлийн хандлагыг нэвтрүүлэх гарын авлага боловсруулан түгээх	гарын авлага	гарын авлага түгээсэн байгууллагын тоо	БОАЖЯ	ХНХЯ, ТББ, ОУБ	2018-2019
1.8	Олон хүүхэдтэй болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй, бага орлоготой, өрх толгойлсон эцэг (эх)-ийн амьжиргааг дээшлүүлэхэд чиглэсэн жендэрийн мэдрэмжтэй бодлогыг дэмжих	үйл ажиллагааны төлөвлөгөө	үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн хувь	ХНХЯ	ХХҮЕГ ¹¹ , ТББ, ОУБ	2018-2021
1.9	Гэр бүл төлөвлөлтийн талаар боловсрол олгох нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг өргөжүүлэх эмч, мэргэжилтний ур чадварыг сайжруулах, иргэдийн насны онцлолт тохирсон мэдээлэл, сурталчилгаа хийх	эмч, мэргэжилтэнд зориулсан сургалт, мэдээлэл сурталчилгааны материал	сургалтанд хамрагдсан эмч, мэргэжилтний тоо мэдээлэл, сурталчилгааны тоо	ЭМЯ ¹²	ХНХЯ, ГБХЭХГ ¹³ , ТББ, ОУБ	2018-2021
1.10	Эрэгтэйчүүдэд зориулсан эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх тасаг, кабинетиЙг бүх аймаг, дүүргийн эрүүл мэндийн төвд ажиллуулж, хүний нөөц, техник, тоног төхөөрөмжөөр хангах	хүний нөөц, техник төхөөрөмж, тасаг, кабинет	эрэгтэйчүүдийн тасаг, кабинеттай аймаг, дүүргийн тоо, эмч нарын тоо	ЭМЯ	СЯ ¹⁴ , аймаг, дүүргийн ЗДТГ ¹⁵ , Нэгдсэн эмнэлэг, НӨУБ ¹⁶	2018-2021

¹¹ Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар

¹² Эрүүл мэндийн яам

¹³ Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар

¹⁴ Сангийн яам

¹⁵ Засаг даргын тамгын газар

¹⁶ Нутгийн өөрөө удирдах байгууллага

1.11	Улирлын шинжтэй ажил, хөдөлмөр эрхлэгч, гар аргаар ашигт малтмал олборлож байгаа иргэн, малчид болон нийгмийн эмзэг бүлгийн иргэдийн эрүүл мэндийг эрсдэлээс хамгаалах үйл ажиллагаанд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх талаар дүн шинжилгээ хийх	жендэрийн дүн шинжилгээний тайлан	дүн шинжилгээний зөвлөмжийг танилцуулж, сурталчилсан арга хэмжээний тоо	ЭМЯ	УУХУЯ ¹⁷ , ХНХЯ, Аймаг, нийслэл, дүүргийн ЗДТГ, НӨУБ, ТББ, ОУБ	2019-2020
1.12	Эрүүл мэндийн боловсрол олгох, эрүүл мэндийг дэмжих үйл ажиллагаанд жендэрийн мэдрэмжтэй бодлогыг хэрэгжүүлэх чадавх олгох цуврал сургалт зохион байгуулах	цуврал сургалтын хөтөлбөр	цуврал сургалтанд хамрагдагчийн тоо, хувь	ЭМЯ	ТББ, ОУБ	2017-2018
1.13	Эрүүл мэнд, нөхөн үржихүй, бэлгийн боловсрол олгох хичээлийн агуулгыг насны болон жендэрийн хувьд өвөрмөц хэрэгцээт бүлгийн онцлогт тохируулан боловсруулж, ерөнхий боловсролын сургуульд албан сургалтаар, их, дээд сургуулийн сургалтын хөтөлбөрт сонгон судлах хичээлийн хөтөлбөрт оруулах	хичээлийн хөтөлбөр	ЕБС-ийн сургалтын хөтөлбөрт тусгасан хувь	ЭМЯ	БСШУСЯ ¹⁸	2018-2020
Зорилт 2. Жендэрийн мэдрэмжтэй бодлого, төлөвлөлт, төсвийг үндэсний, салбарын, орон нутгийн байгууллагын түвшинд хэрэгжүүлэх						
2.1	Жендэрийн статистикийг нэгтгэн боловсруулах программ хангамжийг нэвтрүүлэх	программ хангамж	программыг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлсэн байгууллагын тоо	ҮСХ ¹⁹	ХНХЯ, ОУБ	2017-2018
2.2	Жендэрийн статистикийг бодлого, төлөвлөлт, үйл ажиллагаанд ашиглах аргачлал боловсруулж хуулиар үүрэг хүлээгчдэд хүргүүлэх	аргачлал	аргачлалыг ашигласан байгууллагын хувь	ХНХЯ/ЖҮХ ²⁰	холбогдох төрийн байгуул- лагууд, ТББ	2018

¹⁷ Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам

¹⁸ Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яам

¹⁹ Үндэсний статистикийн хороо

²⁰ Жендэрийн үндэсний хороо

2.3	Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, тайланг үндэсний хэмжээнд хэлэлцүүлэх, гарсан зөвлөмжийг бодлого, төлөвлөлтөд тусгах арга хэмжээ авах	хяналт шинжилгээ үнэлгээний тайлан	хэлэлцүүлгийн тоо	ХНХЯ/ЖУХ	ТББ, ОУБ	2018
2.4	Нийгмийн даатгалын сангаас өндөр насны тэтгэвэр авч байгаа эмэгтэй, эрэгтэй тэтгэвэр авагчдын дунд судалгаа хийж, тэтгэврийн зөрүүтэй байдлыг арилгах талаар санал боловсруулах	судалгааны тайлан	саналын хэлэлцүүлгийн тоо	ХНХЯ	ЭМНДЕГ ²¹ , ТББ, ОУБ	2018-2019
2.5	Иргэдийн газар, үл хөдлөх хөрөнгийн өмчлөлийн байдалд жендэрийн судалгаа, дүн шинжилгээ хийж, үр дүнг бодлого, үйл ажиллагаанд тусгах чиглэлээр ажиллах	дүн шинжилгээний тайлан	үр дүнг тусгасан бодлого, үйл ажиллагааны тоо	ХНХЯ/ЖУХ	ХЗДХЯ, ОӨУБЕГ ²² , ТББ, ОУБ	2018-2020
2.6	Эрэгтэйчүүдийн эрүүл мэнд, боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгэм, соёл, эдийн засгийн идэвх болон оролцоо, тэднийг үнэлэх үнэлэмж, хандлага, гэр бүлийн хүрээнд тулгамдаж байгаа асуудалд суурь судалгаа хийх	судалгааны тайлан	судалгааны хэлэлцүүлгийн тоо	ХНХЯ/ЖУХ	ЭМЯ, БСШУСЯ, ГБХЗХГ, ТББ, ОУБ	2018-2019
2.7	Залуу малчин эмэгтэйчүүд, эрэгтэйчүүдийн нөхцөл байдалд жендэрийн судалгаа, дүн шинжилгээ хийж, үр дүнг үндэсний хэмжээнд хэлэлцүүлж, гарсан зөвлөмжийг бодлого, төлөвлөлтөд тусгуулах арга хэмжээ авах	судалгааны тайлан	авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний тоо	ХХААХУЯ	ХНХЯ, ГБХЗХГ, аймаг, дүүргийн ЗДТГ, ТББ, ОУБ	2018-2019
2.8	Салбарын болон орон нутгийн бодлого, үйл ажиллагаанд оролцоонд суурилсан жендэрийн үнэлгээ хийж, гарсан зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх	оролцоонд суурилсан жендэрийн үнэлгээг хэлэлцсэн тайлан	оролцоонд суурилсан жендэрийн үнэлгээ хийсэн салбар, орон нутгийн тоо	ХНХЯ/ЖУХ	Төрийн захиргааны төв байгууллага, аймаг, нийслэл, дүүргийн ЗДТГ, ТББ, ОУБ	2017-2021

²¹ Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын ерөнхий газар

²² Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газар

2.9	Орон нутгийн хэмжээнд жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах салбар хороодоос сум, баг, хороотой хамтран ажиллах удирдамж гаргах	удирдамж	удирдамжийг хэрэгжүүлсэн нэгжийн тоо	ХНХЯ/ЖУХ	Аймаг, нийслэл, сум дүүрэг, баг, хорооны ЗДТГ, НӨУБ, ТББ, ОУБ	2018-2019
2.10	Бүх шатны Засаг даргын үр дүнгийн гэрээнд Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах талаар тусгах	бүх шатны Засаг дарга нарт үүрэг болгох зохицуулалт	үр дүнгийн гэрээнд тусгасан тоо, хувь	ХНХЯ/ЖУХ	Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн, ЗДТГ, НӨУБ, ТББ	2018-2021
2.11	Салбарын жендэрийн нэгдсэн бодлого, аймаг, нийслэл, дүүргийн жендэрийн дэд хөтөлбөр, үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулахад мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх	үйл ажиллагааны төлөвлөгөө	батлагдсан салбарын жендэрийн бодлого, дэд хөтөлбөрийн тоо	ХНХЯ/ЖУХ	ТББ, ОУБ	2017-2021
2.12	Төрийн байгууллагын төсөв боловсруулах үүрэгтэй ажилтныг жендэрийн мэдрэмжтэй төсөв хийх цахим сургалтад хамруулах	цахим сургалтын хөтөлбөр	сургалтанд хамрагдагчдын тоо	СЯ	Төрийн захиргааны төв байгууллага, аймаг, нийслэл, дүүргийн ЗДТГ, НӨУБ, ТББ	2018-2021
2.13	Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэлд жендэрийн дүн шинжилгээ хийж, төсвийг жендэрийн мэдрэмжтэй төлөвлөх, үнэлэх аргачлал боловсруулах	гарын авлага, аргачлал	төсвийн жендэрийн мэдрэмжийг үнэлэх аргачлал, гарын авлага хэрэглэсэн байгууллагын тоо, хувь	СЯ	ТББ, ОУБ	2017-2018
2.14	Гадаад улсын болон олон улсын байгууллагаас жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах чиглэлээр манай улсад оруулсан хувь нэмэр, зарцуулсан санхүүжилтийн талаарх мэдээллийг нэгтгэн, зөвлөмж хүргүүлэх	зөвлөмж	зөвлөмж хүргүүлсэн байгууллагын тоо, хувь	ХНХЯ/ЖУХ	СЯ, ТББ	2018-2021

Зорилт 3. Эмэгтэй, эрэгтэй хүмүүсийн гэр бүл, нийгэмд гүйцэтгэх үүрэг, оролцооны талаарх хэвшмэл ойлголтыг өөрчлөхөд чиглэсэн жэндэрийн боловсролыг бүх нийтэд олгох сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн ажлыг өрнүүлэх						
3.1	Багш бэлтгэх сургууль болон багш нарын мэргэжил дээшлүүлэх сургалтын хөтөлбөрт жэндэрийн үнэлгээ хийж, жэндэрийн асуудлыг тусгах	жэндэрийн үнэлгээний тайлан	жэндэрийн асуудлыг тусгасан сургуулийн тоо	БСШУСЯ	ТББ, ОУБ	2017-2018
3.2	Жэндэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан тусгай арга хэмжээг хэрэгжүүлэх замаар боловсрол (цэцэрлэгийн болон бага ангийн багш), эрүүл мэнд (эмч, сувиллагч, асрагч)-ийн чиглэлээр суралцах эрэгтэйчүүд, мэдээллийн технологи, инженерийн чиглэлээр суралцах эмэгтэйчүүдийг нэмэгдүүлэх	бодлогыг хэрэгжүүлэх шийдвэр	боловсрол, эрүүл мэндийн чиглэлээр их, дээд сургуульд суралцагчдын дунд эрэгтэйчүүдийн эзлэх хувь Мэдээллийн технологи, инженерийн чиглэлээр их, дээд сургуульд суралцагчдын дунд эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь	БСШУСЯ	ТББ	2018-2020
3.3	Бүх шатны боловсролын байгууллагын сургалтын хөтөлбөр, сурах бичигт жэндэрийн болон жэндэрт суурилсан хүчирхийлэл, гэр бүлийн хүчирхийллийг үл тэвчих ойлголт, хандлагыг төлөвшүүлэх асуудлыг тусгах	сургалтын хөтөлбөр	сургалтын хөтөлбөрт тусгасан байдал, хувь	БСШУСЯ	ХЗДХЯ/ ГХУСАЗЗ ²³ , ХНХЯ, ТББ	2017-2018
3.4	Бусдыг хүндлэх, гэр бүлийн болон ойр дотны хүнээ хайрлан хүндлэх, хүнлэг чанарыг эрхэмлэх, эрүүл амьдралын зан үйлд суралцаж хорт, буруу зуршлаас ангижрах арга ухааныг төлөвшүүлэх чиглэлээр сургалт, сурталчилгааг тасралтгүй явуулах	сургалт, сурталчилгааны төлөвлөгөө, хөтөлбөр	сургалтанд хамрагчдын тоо, сурталчилгааны тоо	ХНХЯ	ГБХЗХГ, ТББ, ОУБ	2017-2018

²³ Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөл

3.5	Гэр бүлийн үнэ цэнэ, хамтын амьдралын утга учир, эцэг, эхийн хамтын үүрэг, хариуцлагыг таниулах чиглэлээр үр дүнтэй арга хэмжээг зохион байгуулж, үр хүүхдээ хөдөлмөрч, шударга, ёс суртахуунтай иргэн болгон төлөвшүүлэн хүмүүжүүлж байгаа гэр бүлийг сурталчлах, урамшуулах	арга хэмжээний төлөвлөгөө	зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо	ХНХЯ	ГБХЗХГ, ТББ, ОУБ	2017-2018
3.6	Гэр бүл судлалыг хөгжүүлэх, гэр бүл судлаач, сэтгэл зүйчийг бэлтгэх арга хэмжээг дэмжиж, хүний нөөцийг бэлтгэх;	эрүүл мэнд-сэтгэл зүй-эрх зүйн зөвлөгөө өгөх бүтэц, хүний нөөц	эрүүл мэнд-сэтгэл зүй-эрх зүйн зөвлөгөө өгөх бүтэцтэй аймаг, дүүргийн тоо	ХНХЯ	ГБХЗХГ, аймаг, нийслэл, дүүргийн ЗДТГ, ТББ	2017-2021
3.7	Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын боловсрол, шинжлэх ухаан, соёлын байгууллагаас Олон улсын сэтгүүлчдийн холбоо болон бусад түнш байгууллагатай хамтран боловсруулсан “Хэвлэл мэдээлэл дэх жендэрийн мэдрэмжтэй байдлын шалгуур үзүүлэлт”-ийг холбогдох байгууллагуудад хүргүүлж, хэрэгжилтийг хангуулах;	шалгуур үзүүлэлт, баталсан бодлого, ёс зүйн код	шалгуур үзүүлэлтийн хэрэгжилтийн ахисан хувь	ХНХЯ/ЖУХ	СНЭ ²⁴ , Хэвлэлийн хүрээлэн болон бусад ХМБ ²⁵ , ОУБ	2018-2019
3.8	Хэвлэл мэдээллийн байгууллагын жендэрийн мэдрэмжтэй байдалд дүн шинжилгээ хийх	жендэрийн дүн шинжилгээний тайлан	дүн шинжилгээний зөвлөмж хүргүүлсэн байгууллагын тоо, хувь	ХНХЯ/ЖУХ	СНЭ, Хэвлэлийн хүрээлэн болон бусад ХМБ, ТББ, ОУБ	2018
3.9	Сэтгүүлч бэлтгэх сургалтын хөтөлбөрт жендэрийн асуудлыг тусгаж, сэтгүүлчдийг жендэрийн чиглэлээр үе шаттай сургалтад хамруулах	хөтөлбөрийн жендэрийн агуулга, сургалт	жендэрийн агуулга бүхий хөтөлбөртэй сургууль, сургалтад хамрагдагчийн тоо, хувь	ХНХЯ/ЖУХ	БСШУСЯ, СНЭ, Хэвлэлийн хүрээлэн болон бусад ХМБ, ТББ	2017-2021

²⁴ Сэтгүүлчдийн нэгдсэн эвсэл

²⁵ Хэвлэл мэдээллийн байгууллага

3.10	Жендэрийн хэвшмэл ойлголтыг өөрчлөхөд чиглэсэн шинэлэг дүр төрхийг бий болгох ажлыг хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан үе шаттайгаар зохион байгуулах	компани ажлын хөтөлбөр, төлөвлөгөө	компани ажилд оролцсон ХМХ, үйл ажиллагааны тоо	ХНХЯ/ЖУХ	СНЭ, Хэвлэлийн хүрээлэн болон бусад ХМБ, ОУБ	2018-2021
3.11	Соёл урлагийн салбарын бодлого, үйл ажиллагаанд жендэрийн хэвшмэл ойлголт, ялгаварлан гадуурхалтыг арилгах жендэрийн үзэл баримтлалыг нэвтрүүлэх	бодлогын баримт бичиг, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө	үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг хэрэгжүүлсэн байгууллагын тоо	БСШУСЯ	ТББ, ОУБ	2018-2021
3.12	Бүх нийтийн жендэрийн мэдлэгийг дээшлүүлэхэд хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн үүрэг хариуцлагыг өндөржүүлж, жендэрийн асуудлаар тусгайлсан нийтлэл, нэвтрүүлгийг тогтмол гаргах	нийтлэлийн булан нэвтрүүлэг	нийтлэлийн булан, нэвтрүүлгийн цагтай хэвлэл мэдээллийн байгууллагын тоо	ХНХЯ/ЖУХ	СНЭ, Хэвлэлийн хүрээлэн болон бусад ХМБ, ОУБ	2018-2021
3.13	Эрэгтэйчүүд, ялангуяа 18-35 насныханд зориулан жендэрийн хэвшмэл ойлголтыг арилгах, үндэсний уламжлалт, дэвшилтэт зан үйл, хандлагыг төлөвшүүлэх чиглэлээр сургалт зохион байгуулж, эрэгтэйчүүдийн оролцоог дэмжсэн аян, төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх	сургалт, төсөл хөтөлбөр	оролцогчдын хувь	ХНХЯ/ЖУХ	ГБХЗХГ, ТББ, ОУБ	2017-2021
3.14	Нийгэм дэх манлайлагч, олны танил эрүүл амьдралын зан үйл, дадал эзэмшсэн эрэгтэйчүүдийн ололт, амжилтыг хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр олон нийтэд хүргэх	сурталчилгааны материал	сурталчилгаа хийсэн ХМХ-ийн тоо, хувь	ХНХЯ/ЖУХ	СНЭ, Хэвлэлийн хүрээлэн болон бусад ХМБ, ТББ, ОУБ	2018-2021
Зорилт 4. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах үндэсний чадавхыг бэхжүүлэх						
4.1	Жендэрийн салбар зөвлөл болон хорооны бүрэлдэхүүн, ажиллах журмын үлгэрчилсэн загварыг баталж мөрдүүлэх	журам	журмыг мөрдсөн салбар зөвлөл, хорооны тоо	ХНХЯ/ЖУХ		2017-2021
4.2	Жендэрийн үндэсний хорооны дэргэдэх Жендэрийн шинжээчдийн бүлэг, Жендэр консорциум, хэвлэл мэдээллийн зөвлөлийн үйл ажиллагааг дэмжих	төлөвлөгөө	төлөвлөгөөний биелэлтийн хувь	ХНХЯ/ЖУХ	ТББ, ОУБ	2017-2021

4.3	Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтэд үр дагаврын үнэлгээ хийх	үнэлгээний тайлан	тайлангийн хэлэлцүүлэгт оролцогчдын тоо	ХНХЯ/ЖУХ	ТББ, ОУБ	2017-2021
4.4	Төрийн албан хаагчдын жендэрийн талаарх ойлголт, хандлагыг өөрчлөх, манлайллыг бий болгох чиглэлээр сургалтын төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлж, үндэсний сургагч багш бэлтгэх	сургалтын төлөвлөгөө	бэлтгэгдсэн сургагч багшийн тоо	ХНХЯ/ЖУХ	ТАЗ ²⁶ , ТББ, ОУБ	2017-2021
4.5	Сум, хорооны Засаг даргын Тамгын газрын залуучууд, гэр бүл, хүн амын хөгжлийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн, нийгмийн ажилтанд зориулсан гарын авлага боловсруулж, сургалтад хамруулах	гарын авлага	сургалтанд оролцогчдын тоо	ХНХЯ	ГБЗХГ, аймаг, нийслэл, дүүргийн ЗДТГ, ТББ, ОУБ	2018-2021
4.6	Удирдах ажилтанд зориулсан жендэрийн цахим сургалтын модуль боловсруулан нэвтрүүлэх	цахим сургалтын модуль	сургалтанд оролцогчдын тоо	ХНХЯ/ЖУХ	ТАЗ, ЗГХЭГ ²⁷ , СЯ, УА ²⁸ , ТББ, ОУБ	2017-2021
4.7	Монголын үндэсний худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимтай хамтран шилдэг аж ахуйн нэгж шалгаруулах шалгуурт жендэрийн эрх тэгш байдлын үзүүлэлтийг тусгах	аж ахуйн нэгж шалгаруулах шалгуур дахь жендэрийн үзүүлэлт	жендэрийн үзүүлэлтийн тоо	ХНХЯ	МУХАУТ, ТББ, ОУБ	2018-2019
4.8	Ажил олгогч, хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай хамтран жендэрийн эрх тэгш байдлыг дэмжих хөшүүргийг тодорхойлж сурталчлах	жендэрийн тэгш байдлыг дэмжих санхүү эдийн засаг, бизнес, техник технологийн хөшүүргүүдийг тодорхойлсон зөвлөмж	зөвлөмжийг сурталчилсан арга хэмжээний тоо	ХНХЯ	МУХАУТ, МҮЭХ, АОЭНХ, ТББ, ОУБ	2018-2020

²⁶ Төрийн албаны зөвлөл

²⁷ Засагийн газрын хэрэг эрхлэх газар

²⁸ Удирдлагын академи

4.9	Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах чиглэлээр үр дүнтэй ажилласан аж ахуйн нэгж, байгууллага, төрийн бус байгууллага, иргэдийн үйл ажиллагааг сурталчлах, туршлагаг түгээн дэлгэрүүлэн урамшуулах	сайн туршлага бүхий сурталчилгааны материал	сурталчилгааны тоо	ХНХЯ/ЖУХ	МУХАУТ, МҮЭХ, АОЭНХ, ТББ, ОУБ	2018-2020
4.10	Аймаг, нийслэл, дүүргийн жендэрийн дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх чиглэлээр орон нутаг дахь төрийн бус байгууллагын чадавхыг нэмэгдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх	ТББ-уудын хийсэн үнэлгээний тайлан	үнэлгээ хийлгэсэн аймаг, нийслэл, дүүргийн тоо	ХНХЯ/ЖУХ	ТББ, ОУБ	2017-2021
Зорилт 5. Хүчирхийлэл болон ялгаварлан гадуурхалттай тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлэх						
5.1	Хүчирхийлэл, ялгаварлан гадуурхалтаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр ажиллах заавар боловсруулан Хүний эрхийн үндэсний комисс болон Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөлийн орон нутгийн салбар зөвлөл, холбогдох ажилтанд хүргүүлж, сургалтад хамруулах	сургалтын хөтөлбөр	оролцогчдын тоо, хувь	ХЭҮК	ХНХЯ, ГБХЗХГ, ГХУСА33, ТББ, ОУБ	2017-2019
5.2	Охид, эмэгтэйчүүдийг хүний наймаа, бэлгийн мөлжлөгт өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг үе шаттайгаар төлөвлөн хэрэгжүүлэх	үйл ажиллагааны төлөвлөгөө	төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн хувь	ХЗДХЯ	ХНХЯ, ЦЕГ ²⁸ , ГХУСА33, ТББ, ОУБ	2017-2021
5.3	Хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, мэдээллийг олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр түгээх	мэдээлэл сурталчилгаа	мэдээлэл түгээсэн байдал, хувь	ХЗДХЯ/ ГХУСА33	ХНХЯ, СНЭ, Хэвлэлийн хүрээлэн, бусад ХМБ, ТББ, ОУБ	2017-2021

²⁸ Цагдаагийн ерөнхий газар

5.4	Аж ахуйн нэгж, байгууллагад хүчирхийлэл, түүний дотор ажлын байр дахь бэлгийн дарамт гарахаас сэргийлэх, хохирогчийн хүсэлт, гомдлыг ажил олгогчийн зүгээс шийдвэрлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх	хууль тогтоомжийн төсөл	хууль тогтоомжийн зохицуулалтын байдал, хувь	ХНХЯ	МҮЭХ, МҮХАТ, АОЭНХ, ТББ, ОУБ	2017-2018
5.5	Хүчирхийлэлд өртсөн хохирогчийг хамгаалах нэгж (Нэг цэгийн үйлчилгээний төв, Хамгаалах байр зэрэг)-ийг бүх аймагт ажиллуулж, үйл ажиллагааны зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлэх асуудлыг судалж шийдвэрлэх	хохирогчийг хамгаалах нэгж	төсөвт үйл ажиллагааны зардал нь тусгагдсан хохирогчийг хамгаалах нэгжийн тоо	ХЗДХЯ/ ГХУСАЗЗ	ХНХЯ, СЯ, аймаг, нийслэл, дүүргийн ЗДТГ, НӨУБ, ТББ, ОУБ	2017-2021
Зорилт 6. Улс төр, шийдвэр гаргах түвшинд эмэгтэйчүүдийн оролцоог нэмэгдүүлэх						
6.1	Улс төрийн болон төрийн захиргааны удирдах албан тушаалд эмэгтэй, эрэгтэй хүнийг санал болгох, нэр дэвшүүлэх, өрсөлдүүлэх шалгуурыг тогтоож, Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд заасан квотыг хэрэгжүүлэх	квотын хэрэгжилт	квотыг хэрэгжүүлсэн улс төрийн болон төрийн захиргааны байгууллагын тоо	ТАЗ	Төрийн захиргааны төв болон захиргааны байгууллага, улс төрийн нам	2017-2021
6.2	Эмэгтэйчүүдийг шийдвэр гаргах түвшинд ажиллахад бэлтгэх, чадавхжуулах, манлайлыг бий болгох чиглэлээр эмэгтэйчүүдийн төрийн бус байгууллагатай хамтран ажиллах	хамтын ажиллагааны хөтөлбөр	хөтөлбөрт хамтрагдсан ТББ-ын тоо	ХНХЯ/ЖУХ	ТББ, ОУБ	2017-2021
6.3	Нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын бодлого, үйл ажиллагаанд жендэрийн үзэл баримтлалыг нэвтрүүлэх арга хэмжээ авах	арга хэмжээний төлөвлөгөө	жендэрийн үзэл баримтлал нэвтрүүлсэн байгууллагын тоо	ХНХЯ/ЖУХ	НӨУБ, ТББ, ОУБ	2018-2021

ЖЕНДЭРИЙН ҮНДЭСНИЙ ХОРООНЫ БҮРЭЛДЭХҮҮН

*Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны
27 дугаар тогтоолын 9 дүгээр хавсралт*

ЖЕНДЭРИЙН ҮНДЭСНИЙ ХОРООНЫ БҮРЭЛДЭХҮҮН

- Дарга** - Монгол Улсын Ерөнхий сайд
- Орлогч дарга** - Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд
- Гишүүд:**
- Сонгуулийн ерөнхий хорооны дарга (зөвшилцсөнөөр);
  - Үндэсний статистикийн хорооны дарга (зөвшилцсөнөөр);
  - Хүний эрхийн үндэсний комиссын орон тооны гишүүн (зөвшилцсөнөөр);
  - Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга;
  - Батлан хамгаалах яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга;
  - Гадаад харилцааны яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга;
  - Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга;
  - Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга;
  - Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга;
  - Эрүүл мэндийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга;
  - Нийслэлийн Засаг даргын ногоон хөгжил, агаарын бохирдлын асуудал хариуцсан орлогч;
  - Монголын эмэгтэйчүүдийн холбооны ерөнхийлөгч (тохиролцсоноор);
  - Монголын эрэгтэйчүүдийн холбооны ерөнхийлөгч (тохиролцсоноор);

- Монголын үйлдвэрчний эвлэлүүдийн холбооны Хөгжлийн бодлогын газрын дарга (тохиролцсоноор);
- “Гал голомт” үндэсний хөдөлгөөний тэргүүн (тохиролцсоноор);
- Нийгмийн ардчилал-Монголын эмэгтэйчүүдийн холбооны тэргүүн (тохиролцсоноор);
- Ардчилсан эмэгтэйчүүдийн холбооны тэргүүн (тохиролцсоноор);
- “Иргэний зориг” эмэгтэйчүүдийн холбооны тэргүүн (тохиролцсоноор);
- Монголын сэтгүүлчдийн нэгдсэн эвлэлийн ерөнхийлөгч (тохиролцсоноор);
- Нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн сүлжээний зохицуулагч (тохиролцсоноор);
- Хэвлэлийн хүрээлэнгийн гүйцэтгэх захирал;
- Хараат бус судалгааны хүрээлэнгийн гүйцэтгэх захирал;
- “МОНФЕМНЕТ” үндэсний сүлжээний зохицуулагч (тохиролцсоноор).

Нарийн бичгийн дарга

- Жендэрийн үндэсний хорооны ажлын албаны дарга.

Жендэрийн үндэсний хорооны салбар зөвлөл

- Монгол Улсын 13 яаманд салбар зөвлөл, жендэрийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэнтэй.

Жендэрийн үндэсний хорооны салбар хороо

- Монгол Улсын 21 аймаг, нийслэл, нийслэлийн 9 дүүрэгт салбар хороотой, жендэрийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэнтэй.

**ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙГ АЛАГЧИЛАХ БҮХ
ХЭЛБЭРИЙГ УСТГАХ ТУХАЙ
НЭГДСЭН ҮНДЭСТНИЙ БАЙГУУЛЛАГЫН
КОНВЕНЦ**

КОНВЕНЦИЙН АГУУЛГА

УДИРТГАЛ

I ХЭСЭГ

- Ялгаварлан гадуурхалт (1-р зүйл)
- Бодлогын арга хэмжээ (2-р зүйл)
- Хүний эрх, үндсэн эрх чөлөөны баталгаа (3-р зүйл)
- Тусгай арга хэмжээ (4-р зүйл)
- Эрэгтэй, эмэгтэй хүний нийгэмд гүйцэтгэх үүрэг, хэвшмэл ойлголт (5-р зүйл)
- Биеэ үнэлэх (6-р зүйл)

II ХЭСЭГ

- Улс төр, олон нийтийн амьдрал (7-р зүйл)
- Төлөөлөл (8-р зүйл)
- Иргэншил (9-р зүйл)

III ХЭСЭГ

- Боловсрол (10-р зүйл)
- Ажил эрхлэлт (11-р зүйл)
- Эрүүл мэнд (12-р зүйл)
- Эдийн засаг, нийгмийн үр ашиг (13-р зүйл)
- Хөдөөгийн эмэгтэйчүүд (14-р зүйл)

IV ХЭСЭГ

- Хууль эрх зүй (15-р зүйл)
- Гэрлэлт ба гэр бүлийн амьдрал (16-р зүйл)

V ХЭСЭГ

- Эмэгтэйчүүдийг алагчилах бүх хэлбэрийг устгах Конвенцийн хороо (17-р зүйл)
- Үндэсний тайлан (18-р зүйл)
- Журам дүрэм (19-р зүйл)
- Хорооны хурал (20-р зүйл)
- Хорооны тайлан (21-р зүйл)
- Мэргэжлийн байгууллагуудын үүрэг (22-р зүйл)

VI ХЭСЭГ

- Бусад гэрээ, нөлөө (23-р зүйл)
- Оролцогч улсуудын амлалт (24-р зүйл)
- Конвенцийн удирдлага (зүйл 25-30)

ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙГ АЛАГЧИЛАХ БҮХ ХЭЛБЭРИЙГ УСТГАХ ТУХАЙ НЭГДСЭН ҮНДЭСТНИЙ БАЙГУУЛЛАГЫН КОНВЕНЦ

Ерөнхий Ассамблейн 34/180 тоот тогтоолоор 1979 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдөр баталж, 1981 оны 9 дүгээр сарын 3-ны өдөр хүчин төгөлдөр болсон.

Энэхүү Конвенцид оролцогч улсууд,

Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын дүрэм нь хүний үндсэн эрх, хувь хүний нэр төр, үнэ цэнэ болон эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхэд итгэдгээ дахин бататгасныг тэмдэглэж;

Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал нь алагчилах үзлийг зөвшөөрөхгүй байх зарчмыг бататган, хүн бүр эрх чөлөөтэй, нэр төр, эрхийн хувьд тэгш төрдөг бөгөөд тус тунхаглалд заасан бүхий л эрх, эрх чөлөөг аливаа ялгаварлалгүйгээр, тухайлбал, хүйсээр ялгаварлалгүйгээр эдлэх ёстой хэмээн зарлан тунхагласныг тэмдэглэж;

эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийг эдийн засаг, нийгэм, соёл, иргэний болон улс төрийн бүх эрхийг тэгш эдлэх эрхээр хангах үүргийг хүний эрхийн тухай олон улсын гэрээнүүдэд оролцогч улсууд хүлээснийг тэмдэглэж;

эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийг хөхиүлэн дэмжихэд чиглэсэн Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага, түүний төрөлжсөн байгууллагуудын ивээл дор байгуулсан олон улсын конвенцийг анхааралдаа авч;

түүнчлэн эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийг хөхиүлэн дэмжихэд чиглэсэн Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага, түүний төрөлжсөн байгууллагуудаас батласан тогтоол, тунхаглал, зөвлөмжийг тэмдэглэж;

эдгээр олон төрлийн баримт бичиг байгаа хэдий ч эмэгтэйчүүдийг алагчилах үзэл оршсоор байгаад сэтгэл түгшиж;

эмэгтэйчүүдийг алагчилах үзэл тэгш эрх, хүний нэр төрийг хүндэтгэх зарчмыг зөрчиж, эмэгтэйчүүд улсынхаа улс төр, нийгэм, эдийн засаг, соёлын амьдралд эрэгтэйчүүдийн нэгэн адил оролцоход нь саад учруулж, нийгэм болон гэр бүлийн хөгжил цэцэглэлтийг саатуулж, эмэгтэйчүүдээс улсынхаа болон хүн төрөлхтний үйлсэд хувь нэмэр оруулах бололцоогоо бүрэн хөгжүүлэхэд нь илүү бэрхшээл учруулж байгааг ухамсарлаж;

ядуурлын нөхцөлд хоол хүнс хүртэх, эрүүл мэндээ хамгаалах, боловсрол олох, мэргэжил эзэмших, хөдөлмөр эрхлэх болон бусад хэрэгцээгээ хангах

боломжоор эмэгтэйчүүд хамгийн хомс байгаад сэтгэл түгшиж;

тэгш эрх, шударга ёсонд үндэслэсэн олон улсын эдийн засгийн шинэ журам тогтоох нь эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийг хөхиүлэн дэмжихэд мэдэгдэхүйц дөхөм үзүүлнэ хэмээн итгэж;

апартеид, арьс үндэсний үзэл, арьс үндсээр алагчилах, колоничлол, шинэ колоничлол, түрэмгийлэл, гадаадын булаан эзлэлт, ноёрхол болон улсын дотоод хэрэгт хөндлөнгөөс оролцох бүхий л хэлбэрийг устгах нь эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн эрхийг бүрэн эдлүүлэхэд чухал болохыг онцлон тэмдэглэж;

олон улсын энх тайван, аюулгүй байдлыг бэхжүүлэх, олон улсын хурцадмал байдлыг намжаах, бүх улс нийгэм, эдийн засгийн тогтолцооноосоо үл хамааран хамтран ажиллаж, зэвсгийг бүх нийтээр бүрэн хураах, ялангуяа олон улсын хатуу, үр нөлөөтэй хяналтын дор цөмийн зэвсгийг хураах, улс хоорондын харилцаанд шударга ёс, тэгш эрх, харилцан ашигтай байх зарчмыг бататгах, гадаадын болон колонийн ноёрхол, гадаадын булаан эзлэлтэд байгаа ард түмний өөрөө засан тохинох, тусгаар тогтнох эрхийг хэрэгжүүлэх, түүнчлэн улс гүрний үндэсний бүрэн эрхт байдал, нутаг дэвсгэрийн бүрэн бүтэн байдлыг хүндэтгэх нь нийгмийн дэвшил, хөгжилд дэмжлэг болж, тэгснээрээ эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн хооронд бүрэн тэгш байдлыг хангахад дөхөм болохыг бататгаж;

эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдийн нэг адил бүхий л салбарт бүрэн оролцохыг аливаа улсын бүрэн бөгөөд цогц хөгжил, дэлхий нийтийн сайн сайхан, энх тайвны үйл шаардаж байгаад итгэн;

гэр бүлийн сайн сайхан болон нийгмийн хөгжилд эмэгтэйчүүдээс оруулж байгаа бөгөөд одоо хүртэл бүрэн хүлээн зөвшөөрөөгүй үлэмж хувь нэмэр, эх хүний нийгмийн ач холбогдол, гэр бүлд болон хүүхэд хүмүүжүүлэхэд эцэг болон эхийн гүйцэтгэх үүргийг харгалзан, үр удмаа залгамжлуулахад эмэгтэйчүүдийн үүрэг тэднийг алагчилах үндэс болохгүй, харин хүүхэд өсгөн хүмүүжүүлэхэд эрэгтэй, эмэгтэйчүүд болон нийгэм бүхэлдээ хариуцлагыг хуваалцах ёстой гэдгийг ухамсарлаж;

эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн хооронд бүрэн тэгш байдал тогтоохын тулд нийгэм болон гэр бүлд эрэгтэйчүүд, эмэгтэйчүүдийн уламжлалт үүрэгт өөрчлөлт оруулах шаардлагатайг хүлээн зөвшөөрч;

эмэгтэйчүүдийг алагчилах үзлийг устгах тухай тунхаглалд заасан зарчмыг хэрэгжүүлэх болон энэ зорилгоор ийнхүү алагчилахын бүх хэлбэр, илрэлийг устгахад шаардлагатай арга хэмжээг батлахыг зорин;

дор дурдсан зүйлийг тохиролцов:

I ХЭСЭГ

1 дүгээр зүйл

Энэхүү Конвенцийн зорилгоор “эмэгтэйчүүдийг алагчилах” гэсэн нэр томъёо нь гэрлэлтийн байдлаас үл хамаарч эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийн үндсэн дээр улс төр, эдийн засаг, нийгэм, соёл, иргэний болон аливаа бусад салбарт эмэгтэйчүүдийн хүний эрх, үндсэн эрх чөлөөг хүлээн зөвшөөрөх, эдлүүлэх, хэрэгжүүлэхэд саад хийх, эсхүл үгүйсгэх үр дагавар, эсхүл зорилго бүхий хүйсээр ялгаварлах, үгүйсгэн гадуурхах буюу хязгаарлахыг хэлнэ.

2 дугаар зүйл

Оролцогч улсууд эмэгтэйчүүдийг алагчилах бүх хэлбэрийг буруушаан, эмэгтэйчүүдийг алагчилах үзлийг устгах бодлогыг зохистой бүхий л аргаар нэн даруй хэрэгжүүлэхээр тохиролцож, энэхүү зорилгоор дараахь арга хэмжээг авна:

(а) эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийн зарчмыг үндэсний үндсэн хуулиндаа буюу зохих бусад хууль тогтоомждоо тусгаагүй бол, ийнхүү тусгаж, энэ зарчмыг хууль болон бусад зохистой аргаар хэрэгжүүлэхийг хангах;

(b) эмэгтэйчүүдийг алагчилах аливаа үзлийг хориглосон зохих хууль тогтоомжийн болон бусад арга хэмжээ, шаардлагатай тохиолдолд шийтгэх арга хэмжээг батлах;

(c) эрэгтэйчүүдтэй тэгш байх үндсэн дээр эмэгтэйчүүдийн эрхийг хуулиар хамгаалах, тухайн улсын эрх бүхий шүүх, төрийн бусад байгууллагаар дамжуулан алагчилах аливаа үйлдлээс эмэгтэйчүүдийг үр нөлөөтэй хамгаалахыг хангах;

(d) эмэгтэйчүүдийг алагчилах аливаа үйлдэл, үйл ажиллагаанаас татгалзах, төрийн байгууллага, алба энэхүү үүргийн дагуу ажиллахыг хангах;

(e) аливаа хүн, байгууллага буюу аж ахуйн нэгжийн зүгээс эмэгтэйчүүдийг алагчилах үзлийг устгахад чиглэсэн зохистой бүх арга хэмжээг авах;

(f) эмэгтэйчүүдийг алагчилсан хууль, зохицуулалт, заншил, дадлыг өөрчлөх буюу хүчингүй болгох талаар зохистой бүх арга хэмжээ, үүний дотор хууль тогтоох арга хэмжээг авах;

(g) эмэгтэйчүүдийг алагчилсан эрүүгийн бүх заалтыг хүчингүй болгох.

3 дугаар зүйл

Оролцогч улсууд эмэгтэйчүүдэд эрэгтэйчүүдтэй эрх тэгш байх үндсэн

дээр хүний эрх, үндсэн эрх чөлөөг эдлэх, хэрэгжүүлэх баталгааг олгох зорилгоор тэдний бүрэн хөгжил, дэвшлийг хангахын тулд бүхий л салбарт, тухайлбал, улс төр, нийгэм, эдийн засаг, соёлын салбарт зохистой бүх арга хэмжээ, түүний дотор хууль тогтоох арга хэмжээ авна.

4 дүгээр зүйл

1. Оролцогч улсаас эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийг de facto түргэтгэхэд чиглэсэн түр тусгай арга хэмжээг энэхүү Конвенцид тодорхойлсны дагуу алагчилал хэмээн үзэхгүй. Гэвч энэ нь аливаа байдлаар тэгш бус буюу ялгамжтай хэм хэмжээг үүсгэх ёсгүй бөгөөд адил боломж, тэгш хандлагыг тогтоох зорилт биелэгдмэгц дээрх арга хэмжээг зогсооно.

2. Оролцогч улсаас эхчүүдийг хамгаалахад чиглэсэн тусгай арга хэмжээ, түүний дотор энэхүү Конвенцид заасан арга хэмжээг батлахыг алагчилал хэмээн үзэхгүй.

5 дугаар зүйл

Оролцогч улсууд дараахь зохистой бүх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

(а) аль нэг хүйсийг доорд, эсхүл дээрд үзэх, эсхүл эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн үүргийн талаархи хэвшсэн үзэлд тулгуурласан хохиролтой үйл ажиллагаа, заншил болон бусад бүх дадлыг устгах зорилгоор эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн зан төлөвийн нийгэм, соёлын хэв шинжийг өөрчлөх;

(b) гэр бүлийн боловсролд эх хүн байхыг нийгмийн үүрэг хэмээн зөвөөр ойлгох, хүүхдийг өсгөн хүмүүжүүлэх, хөгжүүлэхэд эрэгтэй, эмэгтэйчүүд хамтын хариуцлагыг хүлээн зөвшөөрөхийг хангах, бүх тохиолдолд хүүхдийн ашиг сонирхлыг нэн тэргүүнд тавих.

6 дугаар зүйл

Оролцогч улсууд эмэгтэйчүүдийг худалдах, тэднийг биеийг үнэлүүлэн ашиглах бүх хэлбэрийг таслан зогсоохын тулд зохистой бүх арга хэмжээ, түүний дотор хууль тогтоох арга хэмжээг авна.

II ХЭСЭГ

7 дугаар зүйл

Оролцогч улсууд тухайн улсын улс төр, олон нийтийн амьдралд эмэгтэйчүүдийг алагчилах үзлийг устгах үүднээс зохистой бүхий л арга хэмжээг авна, тухайлбал, эмэгтэйчүүдийг эрэгтэйчүүдтэй адил нөхцөлд дараахь эрхээр хангана:

(а) бүх сонгууль, ард нийтийн санал хураалтад санал өгөх болон нийтээр

сонгох бүх байгууллагад сонгогдох;

(b) төрийн бодлогыг боловсруулах, хэрэгжүүлэхэд оролцох, төрийн алба хаах, түүнчлэн төрийн захиргааны бүх түвшинд үүрэг гүйцэтгэх;

(c) тухайн улсын олон нийтийн болон улс төрийн амьдралтай холбогдол бүхий төрийн бус байгууллага, нийгэмлэгэд оролцох.

8 дугаар зүйл

Оролцогч улсууд эмэгтэйчүүдийг аливаа хэлбэрээр алагчилахгүйгээр эрэгтэйчүүдтэй адил нөхцөлд олон улсын хэмжээнд өөрийн засгийн газрыг төлөөлөх, олон улсын байгууллагын үйл ажиллагаанд оролцох боломжоор хангах зохистой бүх арга хэмжээг авна.

9 дүгээр зүйл

1. Оролцогч улсууд иргэний харьяалалтай болох, түүнийг өөрчлөх буюу хэвээр хадгалах асуудлаар эмэгтэйчүүдэд эрэгтэйчүүдтэй тэгш эрх олгоно. Тухайлбал, оролцогч улс эмэгтэйчүүд гадаадын иргэнтэй гэрлэх, гэрлэлтийн хугацаанд нөхөр нь иргэний харьяаллаа өөрчлөхөд эхнэрийнх нь иргэний харьяаллыг шууд өөрчлөхгүй байх, мөн түүнийг иргэний харьяалалгүй болгохгүй байх, эсхүл нөхрийнх нь иргэний харьяаллыг авахыг албадахгүй байхыг хангана.

2. Оролцогч улсууд хүүхдийн иргэний харьяаллын тухайд эмэгтэйчүүдэд эрэгтэйчүүдтэй тэгш эрх олгоно.

III ХЭСЭГ

10 дугаар зүйл

Оролцогч улсууд боловсролын салбарт эмэгтэйчүүдийг эрэгтэйчүүдтэй тэгш эрхээр хангахын тулд тэднийг алагчилах үзлийг устгах зохистой бүх арга хэмжээг авна, тухайлбал, эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийн үндсэн дээр:

(a) мэргэжил, мэргэжлийн чиг баримжаа олгох, сурч боловсрох, хот хөдөөгийн бүх шатны боловсролын байгууллагад суралцаж, диплом авах адил нөхцөл, энэхүү тэгш байдлыг сургуулийн өмнөх, ерөнхий, техникийн, мэргэшлийн болон техникийн дээд боловсрол, түүнчлэн мэргэжлийн сургалтын бүх төрөлд хангана;

(b) сургалтын адил хөтөлбөр, адил шалгалт, адил мэргэжлийн түвшин бүхий багш бүрэлдэхүүн, адил хичээлийн байр, адил чанар бүхий тоног төхөөрөмжтэй байх;

(c) эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн үүргийн тухай хэвшсэн аливаа номлолыг

сургалтын бүх шат, хэлбэрт устгах, энэ зорилгод хүрэхэд дөхөм болох хамтарсан болон сургалтын бусад төрлийг хөхиүлэн дэмжих, тухайлбал сурах бичиг, сургуулийн хөтөлбөрийг хянан өөрчлөх болон сургах арга зүйг шаардлагад тохируулан өөрчлөх;

(d) тэтгэлэг болон сургалтын бусад тэтгэмж авах адил боломж;

(e) үргэлжилсэн боловсролын хөтөлбөр, түүний дотор ялангуяа эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн боловсролын аливаа зөрүүг аль болох богино хугацаанд багасгахад чиглэсэн насанд хүрэгсдийн болон бичиг үсэгт тайлах хөтөлбөрт хамрагдах адил боломж;

(f) эмэгтэй сурагчдын сургууль завсардалтын түвшинг бууруулах, сургуулиа дүүргээгүй охид, эмэгтэйчүүдэд зориулсан хөтөлбөр боловсруулах;

(g) спорт болон биеийн тамирын сургалтад идэвхтэй оролцох адил боломж;

(h) гэр бүлийн эрүүл мэнд, сайн сайхныг хангахад туслах тусгай боловсролын мэдээлэл, түүний дотор гэр бүл төлөвлөлтийн талаархи мэдээлэл, зөвлөгөө өгөх.

11 дүгээр зүйл

1. Оролцогч улсууд эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийн үндсэн дээр хөдөлмөр эрхлэлтийн салбарт эмэгтэйчүүдийг алагчилах үзлийг устгахын тулд эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийг тэгш эрхээр хангах зорилгоор зохистой бүх арга хэмжээг авна. Эдгээр эрх нь, тухайлбал:

(a) хүн бүрийн салшгүй эрх болох хөдөлмөрлөх эрх;

(b) хөдөлмөр эрхлэх тэгш боломжоор хангуулах, түүний дотор ажлын сонгон шалгаруулалтын адил шалгууртай байх эрх;

(c) мэргэжил, ажлын төрлийг чөлөөтэй сонгох, албан тушаал дэвших, ажлын баталгаатай байх, ажлын бүхий л тэтгэмж, нөхцлийг эдлэх, түүнчлэн мэргэжлийн сургалт болон давтан сургалтад хамрагдах, түүний дотор дагалдан сурах, мэргэжил дээшлүүлэх болон давтан суралцах эрх;

(d) тэгш шан хөлс, түүний дотор тэтгэмж эдлэх, адил үнэлгээтэй ажлын хувьд тэгш хандах, түүнчлэн ажлын чанарыг адил үнэлүүлэх эрх;

(e) нийгмийн баталгаатай байх, ялангуяа тэтгэвэрт гарах, ажилгүй болох, өвчлөх, тахир дутуу болох, өндөр настай болох хийгээд хөдөлмөрийн чадвараа алдах бусад тохиолдолд, түүнчлэн цалинтай амралт авах эрх;

(f) эрүүл мэндээ хамгаалах, хөдөлмөрлөх аюулгүй нөхцөлд ажиллах, түүний дотор үр удмаа залгамжлуулах үүргээ хамгаалах эрх.

2. Гэрлэлтийн, эсхүл хүүхэд төрүүлсэн байдалд үндэслэн эмэгтэйчүүдийг алагчилах үзлээс урьдчилан сэргийлэх, тэдний хөдөлмөрлөх эрхийг хангах

үүднээс оролцогч улс зохистой арга хэмжээ авна:

(а) жирэмсэн, эсхүл жирэмсний болон хүүхэд төрүүлсний чөлөөнд байгааг үндэслэн ажлаас халах, ажлаас халахад гэрлэлтийн байдлаар алагчилахыг хориглож, шийтгэл оногдуулна;

(b) ажлын байр, албан тушаал, нийгмийн тэтгэмжийг нь хадгалан жирэмсний болон хүүхэд төрүүлэх чөлөөг цалинтай, эсхүл түүнтэй дүйх хэмжээний нийгмийн тэтгэмжтэй олгох;

(c) эцэг эхэд гэр бүлийн үүргээ ажлын хариуцлага, олон нийтийн амьдралд оролцохтой хослуулах бололцоог олгохын тулд тухайлбал, хүүхэд асрах сүлжээг байгуулах, хөгжүүлэх замаар шаардлага бүхий нийгмийн туслах үйлчилгээг бий болгохыг хөхиүлэн дэмжих;

(d) жирэмсэн эмэгтэйчүүдэд хортой болох нь нотлогдсон ажил эрхэлж буй эмэгтэйчүүдийг жирэмсэн байх хугацаанд нь онцгойлон хамгаалах.

3. Энэхүү зүйлд заасан эрхийг хамгаалах хууль тогтоомжийг шинжлэх ухаан, технологийн мэдлэгийн хүрээнд үе үе хянаж, шаардлагатай тохиолдолд өөрчлөх, хүчингүй болгох буюу өргөтгөнө.

12 дугаар зүйл

1. Оролцогч улсууд эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийн үндсэн дээр эрүүл мэндийн салбарт эмэгтэйчүүдийг алагчилахыг устгахын тулд гэр бүл төлөвлөлтийг оролцуулан эрүүл мэндийн үйлчилгээг хүртээмжтэй болгох зохистой бүх арга хэмжээг авна.

2. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт зааснаас гадна оролцогч улсууд эмэгтэйчүүдийг жирэмсэн, төрөх, төрсний дараахь үед зохих үйлчилгээгээр хангаж, шаардлагатай тохиолдолд төлбөргүй үйлчилгээ үзүүлж, жирэмсэн болон хөхүүл хүүхэдтэй үед нь хүрэлцэхүйц хоол тэжээлээр хангана.

13 дугаар зүйл

Оролцогч улсууд эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийн үндсэн дээр эдийн засаг, нийгмийн амьдралын бусад салбарт эмэгтэйчүүдийг алагчилах үзлийг устгахын тулд эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийг тэгш эрхээр хангах зорилгоор зохистой бүх арга хэмжээг авна. Эдгээр эрх нь, тухайлбал:

(а) гэр бүлийн тэтгэмж авах эрх;

(b) банкны зээл авах, үл хөдлөх эд хөрөнгө барьцаалах болон бусад хэлбэрээр санхүүгийн зээл авах эрх;

(c) амралт, чөлөөт цагийн арга хэмжээ, спорт болон соёлын амьдралын бүх салбарт оролцох эрх.

14 дүгээр зүйл

1. Оролцогч улсууд хөдөө нутгийн эмэгтэйчүүдийн өмнө тулгарч буй онцлог асуудал болон тэднээс гэр бүлийнхээ эдийн засгийн амьдралд гүйцэтгэж буй чухал үүрэг, түүний дотор аж ахуйн таваарын бус салбарт гүйцэтгэж буй ажлыг анхааран үзэж, хөдөө нутгийн эмэгтэйчүүдийн хувьд энэхүү Конвенцийн заалтуудыг хэрэгжүүлэх талаар зохистой бүх арга хэмжээг авна.

2. Оролцогч улсууд эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийн үндсэн дээр хөдөө нутагт эмэгтэйчүүдийг алагчилах үзлийг устгах үүднээс эмэгтэйчүүд хөдөө нутгийн хөгжилд оролцож, түүнээс ашиг хүртэх талаар зохистой бүх арга хэмжээг авч, тэднийг дараахь эрхээр хангана:

(а) хөдөө нутгийг хөгжүүлэх төлөвлөгөөг боловсруулах, хэрэгжүүлэхэд бүх түвшинд оролцох;

(b) эрүүл мэндийн хангалттай үйлчилгээ хүртэх, түүний дотор гэр бүл төлөвлөлтийн талаар мэдээлэл, зөвлөгөө, үйлчилгээ авах;

(c) нийгмийн хангамжаас шууд хүртэх;

(d) албан болон албан бус сургалт, боловсролын бүх хэлбэрт хамрагдах, түүний дотор бичиг үсэгт тайлагдах, мөн *inter alia*, техникийн ур чадвараа дээшлүүлэх үүднээс хамтын нийгэмлэгийн буюу өргөтгөсөн үйлчилгээнд хамрагдах;

(e) хөдөлмөр эрхлэх, эсхүл хувиараа хөдөлмөрлөх замаар эдийн засгийн тэгш боломж хүртэхийн тулд өөртөө туслах бүлэг болон хоршоо байгуулах;

(f) хамтын нийгэмлэгийн бүх үйл ажиллагаанд оролцох;

(g) хөдөө аж ахуйн зээл, зээллэг, борлуулалтын механизм, зохих технологийг хүртэх, газар болон газар тариалангийн шинэтгэл, түүнчлэн газар сэлгэн суурьших төлөвлөгөөнд тэгш оролцох;

(h) амьдралын зохих нөхцлөөр, ялангуяа орон сууц, ариун цэвэр, цахилгаан болон усан хангамж, тээвэр, харилцаа холбооны тухайд хангагдах.

IV ХЭСЭГ

15 дугаар зүйл

1. Оролцогч улсууд эмэгтэйчүүдэд хуулийн өмнө эрэгтэйчүүдтэй тэгш байх эрх олгоно.

2. Оролцогч улсууд эмэгтэйчүүдэд иргэний харилцаанд эрэгтэйчүүдтэй тэгш эрх зүйн чадамж, түүнийг хэрэгжүүлэх тэгш боломж олгоно. Тухайлбал, гэрээ байгуулах болон эд хөрөнгө захиран зарцуулах тэгш эрхийг олгож, шүүх, тусгай шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх бүх шатанд тэдэнд тэгш хандана.

3. Оролцогч улсууд эмэгтэйчүүдийн эрх зүйн чадамжийг хязгаарлахад чиглэсэн хүчин төгөлдөр бүх гэрээ болон иргэний харилцааны бусад баримт бичгийг хүчин төгөлдөр бус хэмээн тооцохоор тогтоно.

4. Оролцогч улсууд хүмүүсийн шилжих хөдөлгөөн, түр болон байнга оршин суух газраа сонгох эрх чөлөөтэй холбогдох хууль тогтоомжийн хувьд эрэгтэй, эмэгтэйчүүдэд тэгш эрх олгоно.

16 дугаар зүйл

1. Оролцогч улсууд гэрлэлт, гэр бүлийн харилцааны бүх асуудлаар эмэгтэйчүүдийг алагчилах үзлийг устгах зохистой бүх арга хэмжээ авах бөгөөд, тухайлбал, эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийн үндсэн дээр доорхи эрхээр хангана:

(a) гэрлэх тэгш эрх;

(b) гэрлэх хүнээ чөлөөтэй сонгох болон чөлөөтэй, бүрэн зөвшөөрсний үндсэн дээр гэрлэх адил эрх;

(c) гэрлэлтийн туршид болон гэрлэлтийг цуцлуулахад адил эрх, үүрэг;

(d) гэрлэлтийн байдлаас үл хамаарч эцэг эх хүүхэдтэй холбоотой асуудлаар адил эрх эдэлж, үүрэг хүлээх бөгөөд бүх тохиолдолд хүүхдийн ашиг сонирхлыг нэн тэргүүнд тавина;

(e) хүүхдийн тоо, хүүхэд төрүүлэх хоорондын зайг чөлөөтэй бөгөөд хариуцлагатай шийдвэрлэх, эдгээр эрхийг хэрэгжүүлэх боломж олгох мэдээлэл, боловсрол, аргыг олж авах адил эрх;

(f) хүүхдийг асран хамгаалах, харгалзан дэмжих, үрчлэх, эсхүл үндэсний хууль тогтоомжоор зохицуулсан төсөөтэй харилцаанд адил эрх эдэлж, үүрэг хүлээх бөгөөд бүх тохиолдолд хүүхдийн ашиг сонирхлыг нэн тэргүүнд тавина;

(g) овог, ажил, мэргэжлээ сонгохыг оролцуулан эхнэр, нөхрийн хувьд адил хувийн эрх;

(h) хөрөнгийг үнэгүй болон төлбөртэйгээр өмчлөх, эзэмших, захирах, ашиглах, захиран зарцуулахын тухайд эхнэр, нөхрийн тэгш эрх.

2. Хүүхдэд сүй тавих болон хүүхдийг гэрлүүлэх нь эрх зүйн үр дагаваргүй бөгөөд гэрлэх насны доод хязгаарыг тогтоох, гэрлэлтийг заавал албан ёсны бүртгэлд бүртгүүлэхэд шаардлагатай бүх үйл ажиллагааг, түүний дотор хууль тогтоох арга хэмжээг авна.

V ХЭСЭГ

17 дугаар зүйл

1. Энэхүү Конвенцийн хэрэгжилтэд гарсан дэвшлийг хэлэлцэх зорилгоор

ёс суртахууны эрхэм дээд чанарыг эзэмшсэн, Конвенцид хамаарах асуудлаар мэргэшсэн, Конвенцийг хүчин төгөлдөр болох үед арван найман мэргэжилтнээс, Конвенцийг гучин тав дахь улс соёрхон батлах буюу нэгдэн орсны дараа хорин гурван мэргэжилтнээс бүрдсэн Эмэгтэйчүүдийг алагчилах үзлийг устгах хороог (цаашид хороо гэж нэрлэнэ) байгуулна. Эдгээр мэргэжилтнийг Конвенцид оролцогч улсууд өөрийн иргэдээс сонгох бөгөөд тэд өөрсдийн нэрийн өмнөөс үүргээ гүйцэтгэнэ. Чингэхдээ газар зүйн тэгш хуваарилалт болон соёл иргэншлийн ялгаатай хэлбэр, эрх зүйн үндсэн тогтолцоонуудын төлөөлөлд анхаарна.

2. Хорооны гишүүдийг оролцогч улсуудаас нэрийг нь дэвшүүлсэн хүмүүсийн нэрсийн жагсаалтаас нууцаар санал хураах журмаар сонгоно. Оролцогч улс бүр өөрийн иргэдээс нэг хүний нэрийг дэвшүүлнэ.

3. Анхны сонгуулийг энэхүү Конвенц хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш зургаан сарын дараа явуулна. Сонгууль бүрийг явуулахаас наад зах нь гурван сарын өмнө Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга оролцогч улсуудад захидал илгээж, дэвшүүлж байгаа хүнийхээ нэрийг хоёр сарын дотор илгээхийг санал болгоно. Ерөнхий нарийн бичгийн дарга ийнхүү нэр дэвшигдсэн хүмүүсийн нэрсийн жагсаалтыг цагаан толгойн үсгийн дарааллаар гаргаж, тэдгээрийн нэрийг дэвшүүлсэн улсыг хамт тэмдэглэн оролцогч улсуудад илгээнэ.

4. Хорооны гишүүдийн сонгуулийг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын төв байранд Ерөнхий нарийн бичгийн даргаас зарлан хуралдуулах оролцогч улсуудын хуралдаан дээр явуулна. Оролцогч улсуудын гуравны хоёр нь хуралдах ирцийг бүрдүүлэх бөгөөд санал хураахад байлцаж, саналаа өгсөн оролцогч улсуудын төлөөлөгчдийн хамгийн олон болон дийлэнхи олонхийн саналыг авсан нэр дэвшигчдийг хорооны гишүүнээр сонгогдсонд тооцно.

5. Хорооны гишүүдийг дөрвөн жилийн хугацаагаар сонгоно. Гэхдээ анхны сонгуулиар сонгогдсон есөн гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа хоёр жилийн дараа дуусах бөгөөд анхны сонгуулийг явуулж дуусмагц дээрх есөн гишүүний нэрийг хорооны дарга шодож тогтооно.

6. Гучин тав дахь улс Конвенцийг соёрхон батласан буюу нэгдэн орсны дараа энэ зүйлийн 2, 3, 4 дэх хэсгийн заалтын дагуу Хороонд таван гишүүнийг нэмж сонгоно. Эдгээр нэмж сонгогдсон таван гишүүний хоёрынх нь бүрэн эрхийн хугацаа хоёр жилийн дараа дуусах бөгөөд дээрх хоёр гишүүний нэрийг хорооны дарга шодож тогтооно.

7. Тохиолдлоор суларсан орон тоог нөхөхийн тулд тухайн орон тоонд ажиллаж байсан мэргэжилтний нэрийг дэвшүүлсэн оролцогч улс өөрийн иргэдээс өөр нэг мэргэжилтнийг томилж, хороогоор батлуулна.

8. Хорооны хүлээх хариуцлагын ач холбогдлыг харгалзан Ерөнхий

Ассамблейгаас баталсны дагуу хорооны гишүүд Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын эх үүсвэрээс Ерөнхий Ассамблейгаас тогтоосон нөхцөл, журмын дагуу цалин авна.

Энэхүү Конвенцийн дагуу хороо үүргээ үр нөлөөтэй гүйцэтгэх үүднээс Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга шаардлагатай ажилтан, хэрэгслээр хангана.

18 дугаар зүйл

1. Оролцогч улсууд энэхүү Конвенцийн заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор авсан хууль тогтоомж, шүүх эрх мэдэл, захиргааны болон бусад арга хэмжээ, энэ талаар гарсан дэвшлийн тухай тайланг хороогоор хэлэлцүүлэхээр Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад дор заасан хугацаанд хүргүүлж байх үүрэгтэй:

(а) тухайн улсын хувьд энэхүү Конвенц хүчин төгөлдөр болсноос хойш нэг жилийн дотор;

(b) түүний дараа наад зах нь дөрвөн жил тутам болон хороо шаардсан тухай бүр.

2. Энэхүү Конвенцийн дагуу хүлээсэн үүргээ биелүүлэхэд нөлөөлж буй хүчин зүйл, бэрхшээлийн талаар тайланд дурдаж болно.

19 дүгээр зүйл

1. Хороо үйл ажиллагааны дотоод журмаа батална.

2. Хороо албан тушаалтнуудаа хоёр жилийн хугацаагаар сонгоно.

20 дугаар зүйл

1. Энэхүү Конвенцийн 18 дугаар зүйлийн дагуу ирүүлсэн тайланг хэлэлцэх зорилгоор хороо гол төлөв жил бүр хоёр долоо хоногоос дээшгүй хугацаагаар хуралдана.

2. Хорооны хуралдааныг гол төлөв Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын төв байранд, эсхүл хорооноос тогтоосон аливаа тохиромжтой газар хийнэ.

21 дүгээр зүйл

1. Хороо нь Эдийн засаг, нийгмийн зөвлөлөөр дамжуулан Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейд үйл ажиллагааныхаа талаар жил бүр тайлагнах бөгөөд оролцогч улсуудаас хүлээж авсан тайлан, мэдээллийг шалгасны үндсэн дээр санал болон ерөнхий зөвлөмж гаргаж болно. Эдгээр санал, ерөнхий зөвлөмжийг оролцогч улсаас тайлбар

гаргасан бол уг тайлбарын хамт хорооны тайланд оруулна.

2. Ерөнхий нарийн бичгийн дарга Хорооны тайланг Эмэгтэйчүүдийн эрх зүйн байдлын комиссоос мэдээлэл авахаар хүргүүлнэ.

22 дугаар зүйл

Төрөлжсөн байгууллагууд үйл ажиллагааныхаа хүрээнд хамаарах энэхүү Конвенцийн заалтын хэрэгжилтийг хэлэлцэхэд төлөөлөгчөө илгээх эрхтэй. Үйл ажиллагааных нь хүрээнд хамаарах салбар дахь Конвенцийн хэрэгжилтийн талаар тайлагнахыг хороо төрөлжсөн байгууллагуудаас шаардаж болно.

VI ХЭСЭГ

23 дугаар зүйл

Энэхүү Конвенцийн аливаа заалт:

(a) оролцогч улсын хууль тогтоомжид, эсхүл

(b) тухайн улсад хүчин төгөлдөр үйлчилж буй олон улсын аливаа бусад конвенц, гэрээ, хэлэлцээрт тусгасан байж болох эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн тэгш эрхийг хангахад илүү дөхөм үзүүлэх аливаа заалтад нөлөөлөхгүй.

24 дүгээр зүйл

Оролцогч улсууд энэхүү Конвенцид хүлээн зөвшөөрсөн эрхийг бүрэн хэрэгжүүлэхэд чиглэгдсэн шаардлагатай бүх арга хэмжээг үндэсний түвшинд батлана.

25 дугаар зүйл

1. Энэхүү Конвенц бүх улс гарын үсэг зурахад нээлттэй байна.

2. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргыг энэхүү Конвенцийн хадгалагчаар томилно.

3. Энэхүү Конвенцийг соёрхон батална. Соёрхон батласан батламж жуух бичгийг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад хадгалуулна.

4. Энэхүү Конвенц бүх улс нэгдэн ороход нээлттэй байна. Нэгдэн орсон батламж жуух бичгийг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад хадгалуулснаар нэгдэн орсон хэмээн үзнэ.

26 дугаар зүйл

1. Энэхүү Конвенцийг хянаж өөрчлөх тухай хүсэлтийг аливаа оролцогч

улс Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад бичгээр хэдийд ч гаргаж болно.

2. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблей ийм төрлийн хүсэлттэй холбогдуулж авах арга хэмжээ байгаа бол уг арга хэмжээний талаар шийдвэр гаргана.

27 дугаар зүйл

1. Энэхүү Конвенц нь хорь дахь соёрхон батласан буюу нэгдэн орсон батламж жуух бичгийг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад хадгалуулсан өдрөөс хойш гуч дахь өдөр хүчин төгөлдөр болно.

2. Хорь дахь соёрхон батласан буюу нэгдэн орсон батламж жуух бичгийг хадгалуулсны дараа энэхүү Конвенцийг соёрхон батласан буюу нэгдэн орсон улсын хувьд батламж жуух бичгээ хадгалуулсан өдрөөс хойш гуч дахь өдөр энэхүү Конвенц хүчин төгөлдөр болно.

28 дугаар зүйл

1. Конвенцийг соёрхон батлах буюу нэгдэн орохдоо оролцогч улсаас хийсэн тайлбарын эх бичвэрийг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга хүлээн авч, бүх улсад хүргүүлнэ.

2. Энэхүү Конвенцийн зорилго, зорилтод харшилсан тайлбар хийхийг зөвшөөрөхгүй.

3. Тайлбарыг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад зохих ёсоор мэдэгдэж хэдийд ч буцаан авч болох бөгөөд Ерөнхий нарийн бичгийн дарга энэ тухай бүх улсад мэдэгдэнэ. Тайлбарыг буцаан авах тухай мэдэгдэл нь түүнийг хүлээн авсан өдөр хүчин төгөлдөр болно.

29 дүгээр зүйл

1. Энэхүү Конвенцийг тайлбарлах буюу хэрэглэх талаар оролцогч хоёр буюу түүнээс дээш улсын хооронд үүссэн маргааныг хэлэлцээний журмаар шийдвэрлэж чадаагүй тохиолдолд аль нэг талын хүсэлтээр арбитраар шийдвэрлүүлэхээр шилжүүлнэ. Ийнхүү хүсэлт гаргаснаас хойш зургаан сарын дотор талууд арбитрайн бүрэлдэхүүний талаар тохиролцож чадахгүй бол аль нэг тал маргааныг Олон улсын шүүхэд түүний дүрмийн дагуу хүсэлт гарган шилжүүлж болно.

2. Аливаа оролцогч улс энэхүү Конвенцид гарын үсэг зурах, түүнийг соёрхон батлах эсхүл түүнд нэгдэн орохдоо энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн заалт түүний хувьд үйлчлэхгүйг мэдэгдэж болно. Тийм тайлбар хийсэн аливаа

оролцогч улстай холбоотойгоор оролцогч бусад улсын хувьд энэ хэсгийн заалт үйлчлэхгүй.

3. Энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу тайлбар хийсэн аливаа оролцогч улс Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад мэдэгдэж уг тайлбарыг хэдийд ч буцааж болно.

30 дугаар зүйл

Энэхүү Конвенцийн араб, хятад, англи, франц, орос болон испани хэлээр үйлдсэн эх бичвэр нь адил хүчинтэй бөгөөд түүнийг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад хадгалуулна.

**ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙГ АЛАГЧИЛАХ БҮХ
ХЭЛБЭРИЙГ УСТГАХ ТУХАЙ НҮБ-ЫН КОНВЕНЦИЙН
МОНГОЛ УЛСЫН ЭЭЛЖИТ НАЙМ БА ЕСДҮГЭЭР
ИЛТГЭЛИЙН ТАЛААРХ АЖИГЛАЛТЫН ДҮГНЭЛТҮҮД**

ЭМЭГТЭЙЧҮҮДИЙГ АЛАГЧИЛАХ БҮХ ХЭЛБЭРИЙГ УСТГАХ ТУХАЙ КОНВЕНЦ

МОНГОЛ УЛСЫН ЭЭЛЖИТ НАЙМ БА ЕСДҮГЭЭР ИЛТГЭЛИЙН ТАЛААРХ АЖИГЛАЛТЫН ДҮГНЭЛТҮҮД*

1. Тус Хороо Монгол Улсын найм ба есдүгээр ээлжит нэгтгэсэн илтгэлийг (CEDAW/C/MNG/8-9) 2016 оны 2 дугаар сарын 19-ний өдрийн 138, 1382 дугаар хуралдаануудаараа (CEDAW/C/SR.1381 ба 1382-ыг үзэх) хэлэлцэв. Хорооноос тавьсан асуултууд нь CEDAW/C/MNG/Q/8-9, Монгол Улсын Засгийн газрын хариултууд нь CEDAW/C/MNG/Q/8-9/Add.1 зэрэг бичиг баримтын эх үүсвэрт хадгалагдсан болно.

А. Оршил хэсэг

2. Хороо нь Гишүүн орон найм ба есдүгээр ээлжит нэгтгэсэн илтгэлээ ирүүлсэнд талархал илэрхийлж байна. Түүнчлэн, чуулганы өмнөх ажлын хэсгээс өгсөн асуултуудад хариулт өгснийг мөн талархан хүлээн авсан болно. Улмаар хэлэлцүүлгийн үеэр төлөөлөгчдийн хийсэн танилцуулга болон Хорооны гишүүдээс тавьсан асуултуудад нэмэлт тодруулга, хариултуудыг өгснийг мөн талархан хүлээн авав.

3. Хороо нь Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга хатагтай Гочоогийн Нарангэрэлээр ахлуулсан, Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын яам, Эрүүл мэнд, спортын яам, Хөдөлмөрийн яам, Хууль зүйн яам болон Женев дэх НҮБ-ын дэргэд Монгол Улсаас суугаа Байнгын төлөөлөгчийн газрын төлөөлөл бүхий төлөөлөгчдийг сайшаан хүлээн авав.

В. Ахицтай асуудлууд

4. Хороо нь долдугаар ээлжит илтгэл (CEDAW/C/MNG/7)-ээ 2008 онд хэлэлцүүлснээс хойшхи хугацаанд Гишүүн орон дараах хуулиудыг баталж, эрхзүйн шинэчлэл хийх хүрээнд олсон ололт амжилтуудыг нь сайшаав. Үүнд:

- (a) Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хууль, 2016;
- (b) Хүүхэд асрах үйлчилгээний тухай хууль, 2015;

* Хорооны 63 дугаар хуралдаанаар баталсан (2016 оны 02 дугаар сарын 15-ны өдрөөс 03 дугаар сарын 04-ний өдөр).

(с) Эрүүгийн хуулийн шинэчилсэн найруулгыг баталж, үүнд гэр бүлийн хүчирхийллийг гэмт хэрэг болгон хуульчилж, янз бүрийн үндэслэлээр ялгаварлан гадуурхах явдлыг хориглосон байна, 2015;

(d) Хохирогч, гэрчийг хамгаалах тухай хуулийг баталж хүчирхийллийн гэмт хэрэгт өртсөн охид, эмэгтэйчүүдийг хамгаалах орчныг бүрдүүлсэн, 2013;

(e) Хүн худалдаалахтай тэмцэх тухай хууль, 2012;

(f) Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль, 2011;

5. Хороо нь эмэгтэйчүүдийн эсрэг ялгаварлан гадуурхах явдлыг устгах, эрхийг нь баталгаажуулах явцыг түргэтгэх зорилгоор дараах бичиг баримтуудыг батлах замаар бодлогын орчныг сайжруулах чиглэлээр Гишүүн орны гаргаж буй хүчин чармайлтыг сайшаав. Үүнд:

(a) Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийг хэрэгжүүлэх Засгийн газрын дунд хугацааны стратеги, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө (2013 - 2016), 2013;

(b) Эх, нярайн эрүүл мэндийн стратеги (2011 - 2015).

6. Хороо Гишүүн орон нь өмнөх илтгэлээ хэлэлцүүлснээс хойшхи хугацаанд дараах олон улсын баримт бичгүүдийг соёрхон баталж, нэгдэн орсныг мөн сайшаав. Үүнд:

(a) Эрүүдэн Шүүх Болон Бусад Хэлбэрээр Хэрцгий, Хүнлэг Бусаар Буюу Хүний Нэр Төрийг Доромжлон Харьцаж Шийтгэхийн Эсрэг Конвенцийн Нэмэлт Протокол, 2015;

(b) Хүчээр алга болгохоос бүх хүнийг хамгаалах тухай Олон улсын Конвенц, 2015;

(c) Цаазын ялыг устгахад чиглэсэн Иргэний болон Улс төрийн эрхийн тухай олон улсын Пактын Хоёрдугаар Нэмэлт Протокол, 2012;

(d) Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрхийн тухай НҮБ-ын Конвенц, 2009.

С. Ерөнхий асуудлууд болон зөвлөмжүүд

Улсын Их Хурал

7. Хороо нь энэхүү Конвенцийн бүрэн дүүрэн хэрэгжилтийг хангуулахад хууль эрх зүйн эрх мэдэл чухал ач холбогдолтой болохыг (2010 онд болсон Конвенцийн Хорооны 45 дугаар чуулганаар баталсан Парламентчидтай харилцах харилцаа холбооны талаарх мэдэгдлийг үзэх) онцлон тэмдэглэж байна. Хороо нь энэхүү Ажиглалтын дүгнэлтүүдийн хэрэгжилтийг одоогоос эхлэн Конвенцийн хэрэгжилтийн талаарх дараагийн ээлжит илтгэлийг хүргүүлэх хүртэлх хугацаанд хангуулж ажиллахыг Улсын Их Хуралд санал болгож байна.

Үндсэн хууль ба эрх зүйн орчин

8. Хороо нь Гишүүн орон жендэрийн ялгаварлан гадуурхах явдлыг хориглоход чиглэсэн Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль баталсныг (2011) талархан хүлээн авав. Гэвч дараах асуудалд анхаарал хандуулж байна. Үүнд:

(а) Эмэгтэйчүүдийн аж байдлыг сайжруулахад чиглэсэн эрх зүйн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэх, хариуцлага тооцоход зохистой нөөц хангалтгүй байна;

(b) Засгийн газрын янз бүрийн түвшинд энэхүү Конвенц, Нэмэлт Протоколд тунхагласан эмэгтэйчүүдийн эрхийн тухай болон эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн тэгш байдлын зарчим болон Хорооноос өгсөн ерөнхий зөвлөмжүүдийн талаарх мэдлэг хангалтгүй байна;

(c) Эмэгтэйчүүдийн хувьд шүүх засаглал хэр хүртээмжтэй байгаа болон энэхүү Конвенцийн заалтууд шууд хэрэглэгдсэн шүүх хэргийн тохиолдол байгаа эсэх талаар мэдээлэл хомс байна;

(d) Эмэгтэйчүүд, нэн ялангуяа хөдөө орон нутгийн болон нийгмийн эмзэг бүлэгт хамаарах эмэгтэйчүүд энэхүү Конвенцийн дагуу эдлэх эрхийнхээ талаар мэддэггүй, улмаар өөрсдийнхөө эрхийг хамгаалахад шаардлагатай мэдээллээр хомс байна.

9. Хороо нь дараах арга хэмжээг нэн даруй авахыг Гишүүн орноос шаардаж байна:

(а) Үндсэн хууль, энэхүү Конвенцид тунхагласан эмэгтэйчүүдийн эрхэд нийцүүлэн, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хариуцлага тооцох хүчирхэг механизмыг бүрдүүлэх, хүний нөөцийн, техникийн болон санхүүгийн хөрөнгө нөөцийг зохистойгоор хуваарилах;

(b) Засгийн газрын янз бүрийн түвшинд, ялангуяа хууль цаазын байгууллагууд энэхүү Конвенц, Нэмэлт Протокол болон Хорооноос өгсөн Ерөнхий Зөвлөмжүүд нь хууль тогтоомж, шүүхийн шийдвэр болон жендэрийн тэгш байдал, эмэгтэйчүүдийн аж байдлыг сайжруулах бодлогын үндэслэл байх ёстой гэдэг талаар хангалттай мэдээлэлтэй байж, хэрэглэдэг байх явдлыг хангана;

(c) Энэхүү Конвенцийн дагуу эдлэх эрхийнх нь талаар эмэгтэйчүүдийн мэдлэг мэдээллийг дээшлүүлэх, зөрчигдсэн эрхээ нэхэмжлэхэд шаардлагатай боломжийг нь нэмэгдүүлэх болон бүх эмэгтэйчүүд, тэр дундаа хөдөөгийн эмэгтэйчүүдийг энэхүү Конвенц, Нэмэлт Протокол болон Хорооноос өгсөн Ерөнхий Зөвлөмжүүдийн талаарх мэдээллээр хангана.

Гомдлын механизмын хүртээмжтэй байдал

10. Хүний эрхийн Үндэсний Комисс нь жендэрийн ялгаварлан гадуурхалттай холбоотой гомдлыг хүлээн авах, хянан үзэх болон энэхүү Конвенцийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ хийх эрхтэй гэдгийг Хороо онцлон тэмдэглэж байна. Гэвч эмэгтэйчүүд, нэн ялангуяа хөдөө, орон нутгийн эмэгтэйчүүд шүүх ба эрх зүйн гомдлын механизмын хүртээмжийн талаар мэдлэг, мэдээлэл дутмаг байна. Түүнчлэн, энэхүү Конвенцийн болон хүний эрхийн олон улсын баримт бичгүүдийн хэрэгжилтэд үр дүнтэй хяналт шинжилгээ хийх явдал хангалтгүй байгаад сэтгэл зовниж байна.

11. Хороо дараах арга хэмжээ авахыг Гишүүн оронд зөвлөж байна. Үүнд:

(а) Энэхүү Конвенцийн дагуу эдлэх эрхээ нэхэмжлэх чадавхитай болгохын тулд эмэгтэйчүүдийн эрх, эрх зүйн мэдлэг, мэдээллийг дээшлүүлэх;

(б) Энэхүү Конвенцийн хэрэгжилтэд үр дүнтэй хяналт шинжилгээ хийхэд шаардлагатай хүний нөөцийн, техникийн болон санхүүгийн хөрөнгө нөөцөөр хангах замаар Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын хараат бус байдлыг бэхжүүлэх;

(с) Нийт эмэгтэйчүүдийн эрхийг аливаа ялгаварлан гадуурхалтгүйгээр хамгаалах, хэрэгжүүлэхийн тулд Хүний эрхийн Үндэсний Комисс, иргэний нийгмийн байгууллагууд болон холбогдох бусад оролцогч талуудын хамтын ажиллагааг сайжруулах.

Эмэгтэйчүүдийн байдлыг сайжруулах үндэсний механизм

12. Жендэрийн үндэсний хорооны Ажлын алба буюу Гишүүн оронд эмэгтэйчүүдийн байдлыг сайжруулах үндэсний механизмын цөм нэгжийг 2014 онд Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын яамны бүтцэд шилжүүлж, хүний нөөц болон санхүүгийн хөрөнгө нөөцийн хувьд хорогдуулсан нь Гишүүн оронд Конвенцийг үр дүнтэй хэрэгжүүлэхэд саад учруулна хэмээн Хороо санаа зовниж байна. Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийг хэрэгжүүлэх Засгийн газрын дунд хугацааны стратеги, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө (2013-2016)-г дурдахын сацуу, тэдгээрийн хэрэгжилтэд мониторинг хийх, хариуцлага тооцох механизмыг бүрдүүлээгүй байна. Түүнчлэн, Жендэрийн үндэсний хороо болон УИХ, иргэний нийгмийн хооронд эмэгтэйчүүдийн асуудлаарх хамтын ажиллагааны талаархи мэдээлэл дутмаг байгаад анхаарал хандуулж байна.

13. Хороо дараах арга хэмжээ авахыг Гишүүн оронд зөвлөж байна. Үүнд:

(а) Энэхүү Конвенцийг үр дүнтэйгээр хэрэгжүүлэх, үйл ажиллагаагаа төвлөрөлийг сааруулах зарчмаар явуулахад нь хүний нөөцийн, техникийн

болон санхүүгийн хөрөнгө нөөцөөр хангах замаар Жендэрийн үндэсний хороог бэхжүүлэх;

(b) Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийг хэрэгжүүлэх Засгийн газрын дунд хугацааны стратеги, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө (2013-2016)-нд тодорхойлсон зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд гарч буй ахиц дэвшилд тогтмол үнэлгээ хийх зорилгоор хяналт шинжилгээ, үнэлгээний арга механизмыг бий болгох;

(c) Жендэрийн үндэсний хороо нь Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийг хэрэгжүүлэх Засгийн газрын дунд хугацааны стратеги, үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд УИХ, иргэний нийгэм, нэн ялангуяа эмэгтэйчүүдийн байгууллагуудтай хамтран ажиллах.

Түр тусгай арга хэмжээ

14. УИХ-ын сонгуульд улс төрийн намууд эмэгтэй нэр дэвшигчдийн квотыг доод тал нь 30 хувь байхаар тогтоосныг Хороо талархан хүлээн авав. Гэвч Гишүүн орон практик дээр энэ чиглэлээр түр тусгай арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх тал дээр хангалттай ажиллахгүй байгаад Хороо сэтгэл зовниж байна.

15. Энэхүү Конвенцийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, 2004 онд батлагдсан Түр тусгай арга хэмжээний талаарх 25 дугаар Ерөнхий Зөвлөмжид заасанчлан, Хороо дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг Гишүүн оронд зөвлөж байна. Үүнд:

(a) Түр тусгай арга хэмжээний талаарх концепцийн талаар төрийн албан хаагчид, бодлого боловсруулагчдын чадавхийг дээшлүүлэх, төр, улс төрийн амьдрал, боловсрол, эрүүл мэнд, хөдөлмөр эрхлэлт зэрэг эмэгтэйчүүд бага төлөөлөлтэй байгаа бүхий л салбарт эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн тэгш байдлыг бодитойгоор хангахад чиглэсэн, тодорхой цаг хугацаатай болон квот тогтоосон зэрэг түр тусгай арга хэмжээнүүдийг баталж хэрэгжүүлэх;

(b) Түр тусгай арга хэмжээ хангалтгүй хэрэгжиж байгаагийн үндсэн шалтгааныг шийдвэрлэж, улсын болон хувийн салбарт тэдгээр арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэхийг хөхиүлэн дэмжсэн хууль тогтоомжийг батлах.

Хэвшмэл ойлголт

16. Гэр бүл, нийгэм болон хэвлэл мэдээлэлд эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн гүйцэтгэж буй үүрэг хариуцлагын талаар эцгийн эрх давамгайлсан чиг хандлага, ялгаварлан гадуурхсан угшсан хэвшмэл ойлголт хэвээр байгаа нь гэр бүл, нийгэмд эмэгтэйчүүдийн дорой байдлыг гааруулж, улмаар

мэргэжил боловсролын сонголтод нь нөлөөлөх, төр, улс төрийн амьдралд тэдний оролцоог хязгаарлаж, хөдөлмөрийн зах зээл дээр тэгш бус оролцоог, мөн гэр бүлийн харилцаанд ч мөн тэгш бус статусыг бий болгож байгаад Хороо сэтгэл зовнисоор байна. Түүнчлэн, ялгаварлан гадуурхалтыг бий болгож буй хэвшмэл ойлголт нь эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллийн язгуур шалтгаан мөн гэдгийг дахин дурдахын сацуу Гишүүн орон нь уламжлал болсон сөрөг чиг хандлагыг өөрчлөх, арилгах талаар тууштай арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэхгүй байгаад Хороо сэтгэл зовниж байгаагаа илэрхийлж байна.

17. Хороо дараах арга хэмжээг нэн даруй авч хэрэгжүүлэхийг Гишүүн оронд зөвлөж байна. Үүнд:

(а) Гэр бүл, нийгэмд эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн үүрэг хариуцлагын талаарх ялгаварласан хэвшмэл ойлголт, эцгийн ёс давамгайлсан чиг хандлагыг арилгахын тулд нийгмийн бүхий л түвшинд эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүст чиглэсэн тууштай арга хэмжээ бүхий цогц стратегийг аливаа нэгэн саадгүйгээр гаргаж хэрэгжүүлэх;

(b) Эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн бодит тэгш байдлын талаарх ойлголтыг бэхжүүлэх, бүхий л салбарт, ялангуяа боловсролын тогтолцоонд онцгой анхаарал хандуулан, нийгэмд эмэгтэйчүүдийн талаар эерэг, хэвшмэл бус ойлголтыг нэмэгдүүлэх;

Эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийлэл

18. Монгол Улсын Их Хурал Эрүүгийн хуулийн шинэчилсэн найруулгыг 2015 онд баталж, гэр бүлийн болон охид, эмэгтэйчүүд, хүйсийн цөөнхийн эсрэг хүчирхийллийг гэмт хэрэгт тооцож, тухайн хохирогчтой эвлэрсэн гэх замаар буруутай этгээд ял шийтгэлээс зайлсхийдэг байсныг халсныг Хороо талархан хүлээн авч байна. Түүнчлэн, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн төсөлд гэр бүлийн хүчирхийлэл гэсэн нэр томъёог өргөжүүлж оруулсныг талархан хүлээн авлаа. Гэвч тус хуулийг батлуулах явц удаашралтай байгаад анхаарал хандуулж байна. Гишүүн оронд эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийлэл, ялангуяа гэр бүлийн болон бэлгийн хүчирхийллийн тоо өндөр байгаад Хороо анхаарал хандуулж, холбогдох статистик тоо мэдээлэл дутмаг байгаад сэтгэл зовниж байна. Гэр бүлийн хүчирхийлэл, хүүхдийн эсрэг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх нэгжийг цагдаагийн байгууллагад байгуулсан хэдий ч гэмт хэргийн хохирогчдыг хамгаалах төрийн мэдлийн цорын ганц байр байгаад Хороо анхаарал хандуулах ёстой гэж үзэж байна. Түүнчлэн, хөгжлийн бэрхшээлтэй охид, эмэгтэйчүүдийн хувьд тэдгээр хамгаалах байр нь хүртээмжгүй байгаагийн улмаас тэд зохих дэмжлэг туслалцаа, үйлчилгээ авч чадахгүй байна.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй хохирогч эмэгтэйчүүдийн онцлог хэрэгцээ, эмзэг байдалд дэмжлэг үзүүлэх чиглэлээр цагдаагийн ажилтнууд, нийгмийн болон эрүүл мэндийн ажилтнуудад сургалт явуулдаггүй байна.

19. Эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллийн тухай 1992 оны 19 дүгээр Ерөнхий Зөвлөмжид дурдсанчлан, Гишүүн орныг дараах арга хэмжээг нэн даруй авч хэрэгжүүлэхийг Хороо шаардаж байна. Үүнд:

(а) Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн төслийг батлуулах явцыг яаравчлах, охид, эмэгтэйчүүдийн хүчирхийллээс сэргийлэх, шийдвэрлэх цогц арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх, хүчирхийллийн хохирогчдын хохирлыг барагдуулах, хамгаалах, буруутай этгээдүүдийг илрүүлэх, зохих ёсны шийтгэл оногдуулах зэрэг арга хэмжээг нэн даруй авах;

(b) Эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллийг эрүүгийн хэрэг болгон хуульчилсан хууль тогтоомжийг хатуу чанд хэрэгжүүлэх, гэмт хэргийн хохирогч болсон эмэгтэйчүүд, тэр дундаа хөгжлийн бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүдийн асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглэсэн жендэрийн мэдрэмжтэй журмуудын хэрэгжилтийг хангуулах ажилтнууд, шүүгч, прокурор, цагдаа зэрэг хууль сахиулах ажилтнуудын чадавхийг дээшлүүлэх албан ёсны хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх;

(c) Хөдөө орон нутагт хамгаалах байр байгуулах, сэргээн засах үйлчилгээ үзүүлэхэд төрийн бус байгууллагуудтай хамтын ажиллагаагаа дээшлүүлэх замаар гэмт хэргийн хохирогч эмэгтэйчүүдийг хамгаалах, тэдэнд зохих туслалцаа үзүүлэх;

(d) Гэр бүлийн, бэлгийн болон эмэгтэйчүүдийн эсрэг бусад хэлбэрийн хүчирхийлэлтэй холбогдсон статистик тоо мэдээг нас болон хохирогч ба бууруутай этгээдийн харилцаа хамаарлын задаргаатайгаар гаргах;

(e) Гэмт хэргийн хохирогч хөгжлийн бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүдийн хувьд нөхөн сэргээх зохистой нөхцөлийг бүрдүүлэх.

Хүн худалдаалах болон бэлгийн мөлжлөг

20. Хүн худалдаалахтай тэмцэх тухай хууль (2012)-ийн хэрэгжилтийг зохицуулах зорилгоор хүн худалдаалахаас урьдчилан сэргийлэх, түүнтэй тэмцэх асуудлаар салбар зөвлөлийг 2012 онд байгуулсныг Хороо онцлон тэмдэглэж байна. Гэвч Хороо дараах асуудалд анхаарал хандуулж байна. Үүнд:

(a) Ядуу өрхийн охид, тэдний гэр бүлийн гишүүд хүн худалдаалах гэмт хэрэгт өртөж байгаагийн үндсэн шалтгааныг тогтоож шийдвэрлэх, хүний наймааны хохирогч болсон охид, эмэгтэйчүүдийг хамгаалах, тэдэнд

чиглэсэн нөхөн сэргээх үйл ажиллагаа хангалтгүй байгааг шийдвэрлэхэд одоогийн хэрэгжиж байгаа хууль тогтоомж, хөтөлбөрүүдийн санхүүгийн хөрөнгө нөөц хязгаарлагдмал байна;

(b) Хүн худалдаалахтай тэмцэх Үйл ажиллагааны төлөвлөгөө батлагдах явц удааширч байна.

(c) Охид, эмэгтэйчүүдийг худалдаалах, бэлгийн мөлжлөгтэй холбогдсон гомдлын тоо, мөрдөн байцаалт, шүүх болон ял оногдуулах үйл ажиллагаа, түүнчлэн хохирогчдод туслалцаа үзүүлэх, нөхөн сэргээх хөтөлбөрүүдийн талаарх мэдээлэл хомс байна.

(d) Хүний наймааны хохирогчдыг эрт илрүүлэх, тэдэнд чиглэсэн жендэрийн мэдрэмжтэй арга замуудын ач холбогдлын талаар шүүх, хууль сахиулах байгууллага, хилийн хяналтын болон нийгмийн ба эрүүл мэндийн ажилтнуудын мэдлэг, мэдээлэл хангалтгүй байна.

(e) Биеэ үнэлж буй эмэгтэйчүүдийг ялгаварлан гадуурхах, тэдний хэрэгцээнд нийцсэн хамгаалах байр байхгүй байгаа болон биеэ үнэлэхээс ангижрахыг хүсч буй эмэгтэйчүүдэд чиглэсэн нийгэмших хөтөлбөрүүд хангалтгүй байна.

21. Хороо нь дараах арга хэмжээ авахыг Гишүүн оронд зөвлөж байна. Үүнд:

(a) Хүн худалдаалахын эсрэг хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг бүрэн хангуулах, холбогдох хууль, хөтөлбөрүүдийн хэрэгжилтэд хуваарилагдсан санхүүгийн хөрөнгө нөөцийг нэмэгдүүлэх;

(b) Хүн худалдаалахтай тэмцэх Үндэсний хөтөлбөрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг нэн даруй эцэслэн боловсруулж, батлах;

(c) Шүүх, хил хяналтын цагдаа, хууль сахиулах байгууллагын ажилтнууд болон эрүүл мэндийн ба нийгмийн ажилтнуудыг хүн худалдаалах гэмт хэргийн хохирогчдыг эрт илрүүлэх, жендэрийн мэдрэмжтэй аргаар ажиллах чиглэлээр чадавхийг нь дээшлүүлэх;

(d) Охид, эмэгтэйчүүд, тэдний гэр бүлийн гишүүдийн боловсрол ба эдийн засгийн боломжийг нэмэгдүүлснээр хүн худалдаалах гэмт хэргийн язгуур шалтгааныг шийдвэрлэх, ингэснээр тэдний хүн худалдаалагчдад мөлжлөгдөх эмзэг байдлыг бууруулах;

(e) Биеэ үнэлэх үзэгдлийг шийдвэрлэх цогц арга хэмжээ авах, биеэ үнэлэхээс салах хүсэлтэй эмэгтэйчүүдэд зориулсан хамгаалах байр, хямралын үед дэмжлэг үзүүлэх төв, тэднийг нийгэмшүүлэх хөтөлбөр, орлого олох боломжийг бүрдүүлэх, түүнчлэн биеэ үнэлэх үзэгдлийн эрэлтийг бууруулах арга хэмжээ авах;

(f) Охид, эмэгтэйчүүдийн наймаа, ялангуяа хүний наймаачдыг шүүсэн,

ял оногдуулсан хэрэг болон биеэ үнэлж буй эмэгтэйчүүдтэй холбогдсон цогц тоо мэдээ, мэдээллийг дараагийн ээлжит тайландаа оруулах.

Улс төр, нийгмийн амьдралд оролцох

22. Хороо, хэдийгээр төрийн алба болон шүүхийн байгууллагад эмэгтэйчүүдийн оролцоо нэмэгдсэн, түүнчлэн намын жагсаалтаар эмэгтэй нэр дэвшигчдийн квот 30 хувьд хүрснийг талархан хүлээн авахын зэрэгцээ УИХ, шийдвэр гаргах түвшинд буюу улс төр, нийгмийн амьдралд эмэгтэйчүүдийн оролцооны түвшин доогуур байгаад анхаарал хандуулахыг шаардаж байна. Энэ нь уламжлалт зан үйл, түр тусгайлсан арга хэмжээ хангалттай авахгүй байгаа, эмэгтэй нэр дэвшигчдийн чадавхи сул, кампанит ажлын санхүүжилт хомс, “нэр дэвшигчийн татвар”-аас улбаатай байна. Түүнчлэн, аймаг, нийслэлд эмэгтэй засаг дарга томилогдохгүй байгаад сэтгэл зовниж байна. Улмаар шинээр батлагдсан Сонгуулийн тухай хуулийн 11(5) нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс, тэр дундаа эмэгтэйчүүдийн санал өгөх эрх, сонгуульд оролцох эрхийг хязгаарлаж байгаад Хороо сэтгэл зовниж байна.

23. Хороо нь Гишүүн оронд дараах зүйлийг зөвлөмж болгож байна. Үүнд:

(a) Нийгэм, улс төрийн амьдралын бүхий л салбар, түвшинд тэр дундаа Улсын Их Хурал, Засгийн газарт шийдвэр гаргах албан тушаалд эмэгтэйчүүдийн тэгш оролцоог дараах байдлаар нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авах;

(b) Эмэгтэй нэр дэвшигчдийг сонгуулийн нэрсийн жагсаалт болон/буюу тойрогт өндөр санал авах явдлыг хангах замаар улс төрийн намуудын сонгуулийн нэрсийн жагсаалтад эмэгтэй нэр дэвшигчдийн 30%-ийн квотыг үр дүнтэйгээр хэрэгжүүлэх;

(c) Кампанит ажлыг үр дүнтэй явуулах, санхүүжилт, улс төрийн сүлжээний хүртээмж болон хэвлэл мэдээлэл ашиглах талаар эмэгтэй нэр дэвшигчдийн чадавхийг дээшлүүлэх;

(d) Эмэгтэйчүүдийн улс төр, нийгмийн амьдрал дахь оролцооны талаарх Хорооны 23 дугаар Ерөнхий зөвлөмжид заасанчлан, эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдийн нэгэн адил тэгш үндсэн дээр төв ба орон нутгийн түвшинд шийдвэр гаргах албан тушаалд томилогдоход чиглэсэн сургалт, жендэрийн мэдрэмжтэй хөдөлмөр эрхлэлтийн болон түр тусгай зэрэг зорилтот арга хэмжээнүүдийг авах;

(e) Эмэгтэйчүүдийн хувьд томоохон саад тотгор болж буй нэр дэвшигчийн татвар хураамжийг арилгах;

(f) Эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдтэй тэгш үндсэн дээр улс төр, нийгмийн амьдралд бүрэн дүүрэн, эрх тэгш, чөлөөтэйгээр болон ардчилсан зарчмын үндсэн дээр оролцох нь энэхүү Конвенцийг үр дүнтэйгээр хэрэгжүүлэх, нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн үндсэн шаардлагын тухай ойлголтыг дээшлүүлэхийн тулд шийдвэр гаргах түвшинд эмэгтэйчүүдийг оролцуулахын ач холбогдлын талаар улс төрчид, удирдагчид, сэтгүүлчид болон иргэдийн мэдлэгийг дээшлүүлэх арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх;

(g) Аймаг, нийслэлийн засаг дарга зэрэг өндөр албан тушаалд эмэгтэйчүүдийг томилох арга хэмжээ авах;

(h) Сонгуулийн тухай хууль (2015)-д хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, түүний дотор эмэгтэйчүүдийн санал өгөх эрхийг хязгаарласныг нэн даруй цуцалж, уг хуулийн хүрээнд хөгжлийн бэрхшээл нь ялгаварлан гадуурхалтын үндэслэл болохгүй байх явдлыг хангах;

Боловсрол

24. Хороо эмэгтэйчүүдийн дунд бичиг үсэг тайлагдалт өндөр байгаа болон бага, дунд боловсролд охидын хамрагдал өндөр байгааг талархан хүлээн авч байна. Гэвч дараах асуудлуудад анхаарал хандуулах шаардлагатай хэвээр байна. Үүнд:

(a) Боловсролын сургалтын хөтөлбөрт бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, эрхийн асуудлууд тусгагдсан хэдий ч энэ нь жендэрийн зарчмыг тодорхой агуулаагүй байна;

(b) Сургууль, сургуулийн дотуур байранд бэлгийн хүчирхийлэл гарсаар байгаа бөгөөд энэ нь өсвөр насны жирэмслэлтийн тоог нэмэгдүүлсээр байна;

(c) Жирэмсэн охидыг сургуулиас албадан гаргаж, түүнчлэн албан ёсны боловсролын системд нэгтгэн хамруулах боломжийг тэдэнд олгохын оронд хувилбарт боловсролын хэлбэрийг хэрэгжүүлж байна;

(d) Хөгжлийн бэрхшээлтэй охидыг хамруулсан, хүртээмжтэй боловсрол олгох хууль тогтоомж байхгүй байна.

25. Хороо дараах арга хэмжээ авахыг Гишүүн оронд зөвлөж байна. Үүнд:

(a) Тухайн насанд тохирсон сургалтын хөтөлбөрт бэлгийн ба нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, эрхийн зэрэг жендэрийн зарчмын асуудлуудыг тусгаж, түүнчлэн уг хөтөлбөрт өсвөр насны охид, хөвгүүдэд жендэр ба бэлгийн боловсрол, жендэр ба хариуцлагатай бэлгийн зан үйлийн харилцаа зэрэг асуудлыг багтаах;

(b) Сургууль, дотуур байранд гарч буй бэлгийн дарамт, хүчирхийллийг мөрдөж шалгах, шүүхээр шийдвэрлүүлэхэд багш, суралцагчдын оролцоог

хангах, буруутай этгээдүүдэд зохих ёсны шийтгэл оногдуулах, хохирогчдод нөхөн сэргээх үйлчилгээ үзүүлэх;

(с) Жирэмсэн охидыг сургуульд нь үргэлжлүүлэн суралцуулах, залуу эхчүүдийг төрснийх нь дараа буцаан нийгэмшүүлэх арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх;

(д) Хөгжлийн бэрхшээлтэй охид, тэр дундаа хөдөө орон нутгийн охидыг хамруулсан боловсролын хүртээмжийг хангах, багш нарыг тусгайлсан боловсролын хэрэгцээний сургалтад хамруулахын тулд хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулах.

Хөдөлмөр эрхлэлт

26. Хороо дараах асуудалд анхаарал хандуулж байна. Үүнд:

(а) Бүх салбарт хүйсээрх цалингийн зөрүүтэй байдал нэмэгдэж байгаа, хөдөлмөрийн зах зээл дээр ажил мэргэжлийн хувьд ялгаатай байдал хэвээр байгаа, болон албан ба албан бус салбарт эмэгтэйчүүд ихэвчлэн бага цалинтай ажил хөдөлмөр эрхэлсээр байна;

(б) Эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэхийг хориглосон ажлын байрны жагсаалт нь хориглох бодитой үндэслэлгүй ажил мэргэжлийг өргөнөөр хамааруулснаар хэт хамгаалалтыг бий болгож, уул уурхайн зэрэг олон салбарт эмэгтэйчүүдийн эдийн засгийн боломжийг хязгаарлаж байна;

(с) Хөдөлмөрийн хяналтын тогтолцооны мандат, чадавхи хязгаарлагдмал, төдийлөн үр дүнтэй биш байна;

(д) Эмэгтэйчүүд эрт тэтгэвэрт гарч байгаа нь тэдний хөдөлмөр эрхлэх боломжийг хязгаарлаж, өндөр насны тэтгэврийг нь мөн бууруулахад нөлөөлж байна;

(е) Ажлын байран дахь бэлгийн дарамтыг хориглосон, иргэний болон шийтгэлийн арга хэмжээнүүдийг авах, түүнчлэн гэм буруутай этгээдүүдэд шийтгэл оногдуулах, ял хүлээлгэхтэй холбогдсон мэдээлэл хангалтгүй байна.

27. Хороо дараах зүйлийг Гишүүн оронд зөвлөмж болгож байна. Үүнд:

(а) Улсын болон хувийн салбарт эмэгтэйчүүд, тэр дундаа хөгжлийн бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүдийг хөдөлмөр эрхлүүлэхэд ялгаварлах, гадуурхахыг хориглох, мэргэжлийн болон техникийн боловсрол сургалтаар дамжуулан эмэгтэйчүүдийг албан эдийн засагт хөдөлмөр эрхлэхийг дэмжих зэргээр тэднийг эдийн засгийн хувьд бие даасан байдлыг нь дэмжсэн орчныг бүрдүүлэхэд хүчин чармайлтаа нэмэгдүүлэх;

(б) Ижил үнэлэмжтэй ажил хөдөлмөрт адил тэнцүү цалин хөлс олгох, цалин хөлсний зөрүүтэй байдлыг багасгах, арилгах болон эмэгтэйчүүд

ихэвчлэн ажил хөдөлмөр эрхэлж буй салбаруудын цалин хөлсийг нягталж үзэх, хууль тогтоомжийг үр дүнтэйгээр хэрэгжүүлэх;

(с) Эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөрийн нөхцөлийг үр дүнтэйгээр хянадаг, эмэгтэйчүүдийг ялгаварлан гадуурхсан үйл ажиллагаа явуулсан ажил олгогчид зохих ёсны шийтгэл оногдуулдаг чанартай бөгөөд чадварлаг хөдөлмөрийн хяналтын тогтолцоог бий болгох;

(d) Эмэгтэйчүүдийг хориглосон ажил мэргэжлийн жагсаалтыг хянан үзэх, хөдөлмөрийн нөхцөл, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйг сайжруулах замаар урьд өмнө хориглож байсан ажил мэргэжилд эмэгтэйчүүдийг ажиллуулдаг болох;

(e) Эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэх боломжийг нэмэгдүүлэхийн тулд тэдний тэтгэвэрт гарах насыг эрэгтэйчүүдийнхтэй уялдуулан нэмэгдүүлэх;

(f) Ажлын байран дахь бэлгийн дарамтыг тусгайлан тодорхойлох, хориглох хууль тогтоомжийг батлах.

Эрүүл мэнд

28. Эх, хүүхдийн нас баралтыг бууруулах талаар Гишүүн орны гаргасан ололт амжилтыг Хороо талархан хүлээн авч байгаа хэдий ч дараах асуудалд анхаарал хандуулж байна. Үүнд:

(a) Бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, эрх, тэр дундаа бэлгийн хариуцлагатай зан үйлийн талаарх цогц мэдлэг, боловсрол олгох явдал хангалтгүй байгаа, түүнчлэн гэр бүл төлөвлөлтийн үйлчилгээ, охид, эмэгтэйчүүдийн дунд жирэмслэлтээс хамгаалах хангагдаагүй хэрэгцээний түвшин өндөр байна;

(b) Эмэгтэйчүүдийн хувьд таагүй хэвшмэл ойлголтыг нэмэгдүүлж, ядууралд хүргэж болзошгүй хүн амын төрөлтийг дэмжсэн бодлого хэрэгжүүлж байна;

(c) Хөгжлийн бэрхшээлтэй охид, эмэгтэйчүүд болон ЛБТ хүмүүсийн хувьд бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, эрхийн талаарх мэдээллийн хүртээмж хангалтгүй байгаа, түүнчлэн эдгээр эмэгтэйчүүдийн тусгайлсан хэрэгцээг хангах эмнэлэгийн ажилтнуудыг сургах асуудал хангалтгүй байна;

(d) Умайн хүзүүний болон хөхний хавдрын тархалтын талаарх мэдээлэл хомс, түүнчлэн охид, эмэгтэйчүүдийн хувьд эмчилгээний хүртээмж хангалтгүй байна;

29. Эмэгтэйчүүд ба эрүүл мэндийн асуудлаарх 24 дүгээр Ерөнхий Зөвлөмжид заасанчлан Хороо дараах зүйлийг Гишүүн оронд зөвлөж байна. Үүнд:

(a) Хүсээгүй болон эрт үеийн жирэмслэлтийн тохиолдлыг бууруулахын

тулд жирэмслэлтээс хамгаалах хүртээмжтэй, боломжит аргуудын болон гэр бүл төлөвлөлтийн талаарх мэдээллийг өргөнөөр түгээх замаар бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, эрхүүдийн талаар мэдлэг олгох боловсролыг эрчимжүүлэх;

(b) Ядуурлыг бууруулах стратеги баталж, хүүхдээ асарч буй эхчүүдийн аж байдлыг дээшлүүлэх, хүүхэд харах байгууламжуудыг байгуулах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлснээр ялгаварлан гадуурхсан хэвшмэл ойлголтыг өөгшүүлсэн төрөлтийг дэмжсэн бодлого хэрэгжүүлэхгүй байх;

(c) Хөгжлийн бэрхшээлтэй охид, эмэгтэйчүүд болон ЛБТ хүмүүст тэдний эрүүл мэнд, тэр дундаа бэлгийн болон нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, эрхийнх нь талаар мэдээлэл түгээх, тэдний тусгайлсан хэрэгцээг хангах чадавхитай эмнэлгийн боловсон хүчнийг сургах;

(d) Умайн хүзүүний болон хөхний хавдрын тархалттай холбогдсон нарийвчилсан тоо мэдээ цуглуулах, эдгээр өвчнийг эрт үед нь илрүүлэх хөдөө орон нутгийн эмнэлгийн мэргэжлийн боловсон хүчнийг сургаж бэлтгэх.

Эмэгтэйчүүдийг эдийн засгийн хувьд чадавхжуулах

30. Хороо эмэгтэйчүүдийн эдийн засгийн боломж болон манлайллыг дэмжих дэд стратегийг 2014 онд баталсныг онцлон тэмдэглэж байна. Гэвч эмэгтэйчүүдийн дунд, ялангуяа хөдөө орон нутагт болон өрх толгойлсон эмэгтэйчүүдийн дунд ядуурал өндөр хэвээр байгаа, түүнчлэн өмч, санхүүгийн зээл, барьцааны хүртээмж эмэгтэйчүүдийн хувьд хангалтгүй байгаад Хороо сэтгэл зовниж байна. Түүнчлэн, ахмад настай болон хөгжлийн бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүд хөгжлийн төслүүдийг хэлэлцэж, шийдвэр гаргах түвшинд оролцох, хэрэгжилтээс нь ашиг тус хүртэхэд чиглэсэн зорилтот арга хэмжээнүүдийг хангалттай авч хэрэгжүүлэхгүй байгаад сэтгэл зовниж байна.

31. Хороо нь хөдөө орон нутгийн, өрх толгойлсон, ахмад настай болон хөгжлийн бэрхшээлтэй эмэгтэйчүүдийг эрэгтэйчүүдийн нэгэн адил хүртээмжээр хангах замаар ядуурлаас гаргах, эдийн засгийн хувьд эрх мэдэлжүүлэхэд чиглэсэн хөтөлбөрүүдийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэхийг зөвлөж байна.

Хөдөөгийн эмэгтэйчүүд

32. Хороо дараах зүйлд анхаарал хандуулж байна. Үүнд:

(a) Хөдөө орон нутгийн эмэгтэйчүүдийн нөхцөл байдал эмзэг байгаа болон тэдний нөхцөл байдлын талаарх тоо мэдээ хангалтгүй байгаа, ядуурлыг шийдвэрлэх, газар эзэмших, ашиглах боломжийг хангах талаар

Гишүүн орны авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ хангалтгүй байгаа, түүнчлэн шүүх, боловсрол, эрүүл мэнд, орон сууц, ундны ус, ариун цэвэр хангагдах, албан ёсны хөдөлмөр эрхлэх, ур чадварыг хөгжүүлэх, сурах боломж, орлого нэмэгдүүлэх боломж ба зээл хүртэх зэрэг хүртээмж хангалтгүй байгааг тэмдэглэж байна.

(b) Орон нутгийн түвшинд шийдвэр гаргах үйл явцад хөдөөгийн эмэгтэйчүүдийн оролцоо доогуур байна;

(c) Цаг уурын өөрчлөлт болон байгалийн эрсдлийн үр нөлөө, аж үйлдвэр, ялангуяа уул уурхайн салбарын байгаль орчин дахь сөрөг үр дагавар нь Гишүүн орны хөдөөгийн эмэгтэйчүүдэд харьцангуй сөргөөр нөлөөлж байна.

33. Хороо дараах зүйлийг Гишүүн оронд зөвлөж байна. Үүнд:

(a) Хөдөө орон нутагт дэд бүтцийг сайжруулах, эмэгтэйчүүдийн тусгайлсан хэрэгцээнд нийцүүлэн шүүх, боловсрол, орон сууц, найдвартай ундны ус, ариун цэвэр, албан ёсны хөдөлмөр эрхлэлт, ур чадварыг нь дадлагажуулах, хөгжүүлэх сургалтад хамруулах, орлого олох, жижиг зээл хүртэх боломж болон газар өмчлөх, ашиглах боломжийг бүрдүүлж, хөдөөгийн эмэгтэйчүүдийн ядуурлыг арилгах бодлого боловсруулах чиглэлээр олон улсын хамтын ажиллагаа, дэмжлэг эрэлхийлэх;

(b) Орон нутгийн шийдвэр гаргах үйл явцад эмэгтэйчүүдийг эрэгтэйчүүдийн нэгэн адил оролцуулах;

(c) Хөдөөгийн нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн стратеги нь эмэгтэйчүүдийн хүний эрхэд үзүүлж буй үр нөлөөг судлах, хөдөөгийн эмэгтэйчүүдийн талаар нарийвчилсан тоо мэдээ цуглуулах;

(d) Жендэрийн асуудлыг цаг уурын өөрчлөлт, байгалийн гамшиг, эрсдлийг бууруулах, түүнчлэн уул уурхайн зэрэг аж үйлдвэрийн салбарын байгаль орчны болон нийгэм, эдийн засгийн сөрөг үр дагаврыг бууруулахад чиглэсэн үндэсний бодлого, хөтөлбөр, төлөвлөгөөнд тусгах, ингэхдээ эмэгтэйчүүдийг хохирогч гэж үзэхээс илүүтэй тэдгээрийн боловсруулалтад идэвхтэй оролцоог нь хангана.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй болон ахмад настай эмэгтэйчүүд

34. Хороо хүртээмжтэй боловсрол, эрүүл мэндийн үйлчилгээ, хөдөлмөр эрхлэлт, орон сууц, улс төр, нийгмийн амьдралд оролцох эрхийг нь хамгаалах төрийн бодлого, арга хэмжээ дутагдалтай байгаа, түүнчлэн хөгжлийн бэрхшээлтэй охид, эмэгтэйчүүдийг ялгаварлан гадуурхалт, хүчирхийлэл, дарамтаас хамгаалах механизм үгүйлэгдэж байна. Түүнчлэн, ахмад настай эмэгтэйчүүдийн нөхцөл байдал, тэд хүчирхийллээс хамгаалагдах, тэдний хувьд эрүүл мэндийн үйлчилгээний хүртээмж хангалтгүй байгаад анхаарал

хандуулж байна.

35. Хороо дараах арга хэмжээ авахыг Гишүүн оронд зөвлөж байна. Үүнд:

(а) Хөгжлийн бэрхшээлтэй охид, эмэгтэйчүүдийн хувьд боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт, орон сууц, эрүүл мэндийн үйлчилгээ болон бусад үндсэн үйлчилгээ, нийгмийн хамгааллын тэгш хүртээмжийг бүрдүүлэх, тэдний бие даах нөхцөлийг хангаж, бүх нийтийн үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулах, улс төр, нийгмийн амьдрал дахь оролцох эрхийг хамгаалахад чиглэсэн бодлого, хөтөлбөрийг батлах;

(b) Хөдөө, алслагдсан орон нутагт байгаа, хөгжлийн бэрхшээл, нас, бусад хүчин зүйлс, түүнчлэн алс тусгаарлагдмал болон хязгаарлагдмал байдал болон бие махбодын ба сэтгэл зүйн янз бүрийн хүчин зүйлийн улмаас давхардсан ялгаварлан гадуурхалттай тулгарч буй хөгжлийн бэрхшээлтэй, ахмад настай эмэгтэйчүүдийг олж тогтоох чиглэлээр иргэний нийгмийн, нийгэм хамт олонд тулгуурласан болон олон улсын бусад байгууллагуудтай хамтын ажиллагааны түншлэлийг хөгжүүлэх.

Гэрлэлт ба гэр бүлийн харилцаа

36. Хороо ганц бие эх, өрх толгойлсон эмэгтэйчүүдийн нөхцөл байдал, ялангуяа ядуурал, ялгаварлан гадуурхалт, дарамтад илүүтэй өртөж болзошгүй ганц бие эхчүүд, тэдний хүүхүүдийн тэтгэмж доогуур байгаа болон дэмжих хөтөлбөрүүд дутагдалтай байгаад сэтгэл зовниж байна.

37. Хороо дараах зүйлийг Гишүүн оронд зөвлөж байна. Үүнд:

(а) Ганц бие эхчүүд, өрх толгойлсон эмэгтэйчүүд, тэдний хүүхүүдийн амьдралын зохистой нөхцөлийг хангах зорилгоор тэдэнд олгож буй гэр бүлийн тэтгэмжүүдийн хэмжээг тогтмол эргэн авч үзэж, нэмэгдүүлж, өөрчлөлт оруулж байх;

(b) Ганц бие эхчүүдийг эдийн засгийн хувьд чадавхжуулах, тэднийг зохистой орон сууц, боловсрол, мэргэжлийн сургалт, эрүүл мэндийн асаргаа үйлчилгээ, соёлын амьдралын хүртээмжийг хангах, ялгаварлан гадуурхалт, дарамтаас хамгаалахад чиглэсэн зорилтот арга хэмжээ, хөтөлбөрүүдийг баталж хэрэгжүүлэх.

Мэдээлэл цуглуулах

38. Хороо нь эмэгтэйчүүд ялгаварлан гадуурхалтад өртөж байгаа эсэхийг тогтоох, мэдээлэлд суурилсан зорилтот бодлого боловсруулах болон энэхүү Конвенцийн хамарч буй бүхий л хүрээнд эмэгтэйчүүдийн тэгш байдлыг хангах чиглэлээр гарч буй аливаа хөгжил дэвшилд тогтмол хяналт, шинжилгээ хийх зорилгоор тэдний нөхцөл байдалд сайтар үнэлгээ хийхэд

шаардлагатай хүйс, нас, хөгжлийн бэрхшээл, яс үндэс, газарзүйн байршил болон нийгэм, эдийн засгийн байдал зэргийн задаргаатай тоо мэдээ ерөнхийдөө хангалтгүй байгаад анхаарал хандуулахыг хүсч байна.

39. Хороо нь жендэрийн тэгш байдлыг бодлого, үйл ажиллагаанд тусгах, эмэгтэйчүүдийн хүний эрхийн хэрэгжилтийг дээшлүүлэхэд чиглэсэн бодлого, хөтөлбөрүүдийн үр нөлөө, үр дүнтэй байдалд үнэлгээ, дүгнэлт хийхэд шаардлагатай, хүйс болон бусад хүчин зүйлсийн задаргаатай тоо мэдээ цуглуулахын тулд жендэрийн үзүүлэлтийн системийг хөгжүүлэхийг Гишүүн оронд уриалж байна. Иймд, Хороо эмэгтэйчүүдийн нөхцөл байдлын талаарх статистик тоо мэдээллийн тухай 1989 оны 9 дүгээр Ерөнхий Зөвлөмжид анхаарал хандуулахыг Гишүүн оронд зөвлөж, нямбай тоо мэдээ цуглуулдаг болоход холбогдох НҮБ, эмэгтэйчүүдийн байгууллагуудтай хамтын ажиллагаагаа дээшлүүлэхийг хөхиүлэн дэмжиж байна.

Бээжингийн Тунхаглал болон Үйл ажиллагааны Хөтөлбөр

40. Хороо нь уг Конвенцийн заалтуудыг хэрэгжүүлэхдээ Бээжингийн Тунхаглал болон Үйл ажиллагааны Хөтөлбөрийг ашиглахыг Гишүүн оронд уриалж байна.

2030 он хүртэлх Тогтвортой хөгжлийн төлөвлөгөө

41. Хороо нь Тогтвортой хөгжлийн 2030 он хүртэлх зорилтуудыг хэрэгжүүлэхдээ уг Конвенцийн заалтуудад нийцүүлэн жендэрийн тэгш байдлыг бодитойгоор хэрэгжүүлэхийг Гишүүн оронд уриалж байна.

Мэдээлэл түгээх

42. Хороо нь энэхүү Конвенцийн заалтуудыг системтэйгээр үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэхийг Гишүүн оронд уриалж байна. Иймд Хороо энэхүү дүгнэлтийг хэрэгжүүлэх зорилгоор өөрийн албан ёсны хэл дээр Засгийн газар, яамд, УИХ, шүүхийн байгууллага зэрэг төв, бүс нутгийн болон орон нутгийн бүхий л холбогдох байгууллагуудад түгээхийг Гишүүн оронд зөвлөж байна. Хороо Гишүүн орныг ажил олгогчдын төлөөллийн байгууллага, үйлдвэрчний эвлэл, хүний эрхийн, эмэгтэйчүүдийн байгууллагууд, судалгааны институтууд, их, дээд сургуулиуд, хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудтай хамтарч ажиллахыг уриалж байна. Түүнчлэн, энэхүү Дүгнэлтийг орон нутгийн түвшинд хэрэгжүүлэхийн тулд зохистой хэлбэрээр түгээхийг зөвлөж байна. Улмаар, Хороо энэхүү Конвенц, түүний Нэмэлт Протокол, холбогдох баримт бичгүүдийг болон Хорооны Ерөнхий Зөвлөмжүүдийг холбогдох бүхий л талуудад түгээх хүсэлтийг Гишүүн оронд тавьж байна.

Техникийн туслалцаа

43. Хороо дээр дурдсан зөвлөмжүүдийг болон энэхүү Конвенцийг бүхэлд нь хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн цогц хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлэхэд олон улсын дэмжлэг, техникийн туслалцаа авах талаар эрэлхийлж ажиллахыг Гишүүн оронд зөвлөж байна. Түүнчлэн, НҮБ-ын төрөлжсөн байгууллагуудтай хамтын ажиллагаагаа өргөжүүлэхийг Гишүүн оронд зөвлөж байна.

Бусад гэрээнүүдийг соёрхон батлах

44. Хороо эмэгтэйчүүдийн хүний эрх, суурь эрх чөлөөгөө эдлэх явдлыг сайжруулахад чиглэсэн олон улсын хүний эрхийн 9 баримт бичгийг дагаж мөрдөж ажиллахыг тэмдэглэж хэлэхийг хүсч байна. Иймд Гишүүн орны хараахан нэгдэн ороогүй байгаа Бүх Цагаач ажилчид, тэдний гэр бүлийн гишүүдийн эрхийн тухай Конвенцийг соёрхон батлах асуудлыг авч үзэхийг Гишүүн оронд уриалж байна.

Ажиглалтын дүгнэлтийн мөрөөр хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

45. Хороо дээр дурдсан параграф 17 (a), 19 (a), (b), (e)-д өгсөн зөвлөмжүүдийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр авсан арга хэмжээнүүдийн талаарх мэдээллийг 2 жилийн дотор ирүүлэхийг Гишүүн оронд зөвлөж байна.

Дараагийн ээлжит илтгэл бэлтгэх

46. Хороо дараагийн ээлжит 10 дугаар илтгэлээ 2020 оны 3 дугаар сард ирүүлэх хүсэлтийг Гишүүн оронд тавьж байна.

47. Хороо 'Common core document болон гэрээтэй холбогдолтой бусад баримт бичгүүд зэрэг олон улсын хүний эрхийн баримт бичгүүдийг тайлагнах нэгдсэн удирдамж (HRI/MC/2006/3 and Corr.1)-ийг мөрдлөг болгохыг Гишүүн оронд санал болгож байна.

1 The International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights; the International Covenant on Civil and Political Rights; the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination; the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women; the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment; the Convention on the Rights of the Child; the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families; the International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance; and the Convention on the Rights of Persons with Disabilities.

47. The Committee requests the State party to follow the "Harmonized guidelines on reporting under the international human rights treaties, including guidelines on a common core document and treaty-specific documents" (HRI/MC/2006/3 and Corr.1).

46. The Committee invites the State party to submit its tenth periodic report in March 2020.

Preparation of the next report

45. The Committee requests the State party to provide, within two years, written information on the steps undertaken to implement the recommendations contained in paragraphs 17 (a) and 19 (a), (b) and (e) above.

Follow-up to concluding observations

44. The Committee notes that the adherence of the State party to the nine major international human rights instruments¹ would enhance the enjoyment by women of their human rights and fundamental freedoms in all aspects of life. The Committee therefore encourages the State party to consider ratifying the Convention on the Rights of All Migrant Workers and the Members of Their Families, to which it is not yet a party.

Ratification of other treaties

43. The Committee recommends that the State party consider seeking international assistance and cooperation and availing itself of technical assistance in the development and implementation of a comprehensive programme aimed at the implementation of the above recommendations as well as the Convention as a whole. The Committee also calls upon the State party to continue its cooperation with specialized agencies and programmes of the United Nations system.

Technical assistance

42. The Committee recalls the obligation of the State party to systematically and continuously implement the provisions of the Convention. It urges the State party to give priority attention to the implementation of the present concluding observations and recommendations between now and the submission of the next periodic report. The Committee therefore requests the timely dissemination of the concluding observations, in the official language(s) of the State party, to the relevant state institutions at all levels (national, regional, local), in particular to the Government, the ministries, the Parliament and to the judiciary, to enable their full implementation. It encourages the State party to collaborate with all stakeholders concerned, such as employers' associations, trade unions, human rights and women's organisations, universities and research institutions, media, etc. It further recommends that its concluding observations be disseminated in an appropriate form at the local community level, to enable their implementation. In addition, the Committee requests the State party to continue to disseminate the Convention, the Optional Protocol thereto and relevant jurisprudence and the Committee's General Recommendations to all stakeholders.

Dissemination

41. The Committee calls for the realization of substantive gender equality, in accordance with the provisions of the Convention, throughout the process of implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development.

2030 Agenda for Sustainable Development

40. The Committee calls upon the State party to utilize the Beijing Declaration and Platform for Action, in its efforts to implement the provisions of the Convention, of accurate data.

Beijing Declaration and Platform for Action

laboration with women's associations that could assist in securing the collection of accurate data.

employment, housing, health care and other basic services, social protection and promote their autonomy and access to community services and their participation in political and public life; and

(b) Develop partnerships with civil society, community-based organizations and the international community to identify women and girls with disabilities and older women in the State party, including in rural and remote areas, who are facing intersecting forms of discrimination based on their disability, age and other grounds, as well as isolation, confinement and different forms of physical and psychological violence.

Marriage and family relations

36. The Committee is concerned about the situation of single mothers and women heads of households, in particular the low level of benefits and the lack of support programmes for single mothers and their children, who are at an increased risk of poverty, discrimination and abuse.

37. The Committee recommends that the State party:

- (a) Increase, regularly review and adjust the levels of family benefits for single mothers and women heads of households to ensure an adequate standard of living for them and their children; and
- (b) Adopt targeted measures and programmes to economically empower single mothers and ensure that they have affordable access to adequate housing, education, professional training, health care and cultural life, and protect them against discrimination and abuse.

Data collection

38. The Committee is concerned at the general lack of updated statistical data, disaggregated by sex, age, ethnicity, disability, geographical location and socio-economic background, which is necessary for an accurate assessment of the situation of women, to determine whether they suffer from discrimination, for informed and targeted policymaking, and for systematic monitoring and evaluation of progress achieved towards the realization of women's substantive equality in all areas covered by the Convention.

39. The Committee calls upon the State party to develop a gender indicator system to improve the collection of data disaggregated by sex and other relevant factors necessary to assess the impact and effectiveness of policies and programmes aimed at mainstreaming gender equality and enhancing women's enjoyment of their human rights. In this regard, the Committee draws the State party's attention to its General Recommendation No. 9 (1989) on statistical data concerning the situation of women and encourages the State party to seek tech-

(a) Adopt comprehensive policies and programmes to protect the rights of women and girls with disabilities, ensuring their equal access to education, em-

35. The Committee calls upon the State party to:

their lack of access to health care and protection of violence and abuse. The Committee is further concerned at the situation of older women and with disabilities from intersecting forms of discrimination and from violence and and public life, as well as the absence of mechanisms to protect women and girls inclusive education, health care, employment, housing, participation in political to protect the rights of women and girls with disabilities, including their rights to

34. The Committee is concerned at the lack of public policies and measures

Women with disabilities and older women

lation and implementation of such policies.

targeting women not only as victims but also as active participants in the formu- environmental and socio-economic consequences of industries, mainly mining, climate change, disaster response and risk reduction, as well as on negative (d) Include a gender perspective in national policies and action plans on women's human rights and collect specific disaggregated data on rural women; and

(c) Study the impact of the economic and social strategy of rural development on the community level on an equal basis with men;

(b) Ensure the participation of rural women in decision-making processes at of land, taking into account their specific needs;

ties, income-generating opportunities and micro-credits, and ownership and use water, sanitation, formal employment, skills development and training opportuni- rural women to ensure their access to justice, education, housing, safe drinking infrastructure in rural areas, and formulate policies to combat poverty among (a) Seek international assistance and cooperation, as appropriate, to improve

33. The Committee recommends that the State party:

for, which disproportionately affect rural women in the State party.

(c) The impact of climate change and weather-related disasters, as well as community level; and

(b) The low participation of rural women in decision-making processes at the come-generating opportunities and micro-credits;

sanitation, formal employment, skills development and training opportunities, in- and use, as well as to justice, education, health, housing, safe drinking water, dress poverty among rural women and to ensure their access to land ownership data on their situation and the lack of measures taken by the State party to ad- (a) The disadvantaged status of women in rural areas and regrets the lack of

discriminatory stereotypes against women and may lead to poverty;

(c) About the lack of information available to women and girls with disabilities and LBT ones on sexual and reproductive health and rights, and the lack of training of medical personnel with regard to the special needs of these women; and (d) The lack of information on the prevalence of cervical and breast cancer in the State party, as well as on the treatment available to women and girls.

29. In line with its General Recommendation No. 24 (1999) on women and health, the Committee calls on the State party to:

(a) Intensify education on sexual and reproductive health and rights through the widespread dissemination of information about available, accessible and affordable contraceptive methods and family planning in order to reduce the number of unwanted and early pregnancies;

(b) Ensure that the pro-natalist policy does not reinforce discriminatory stereotypes by adopting poverty reduction strategies and taking measures to provide quality life for mothers taking care of children and establishing childcare facilities;

(c) Improve the information provided to women and girls with disabilities and LBT ones on their health, especially sexual and reproductive health and rights, and train the medical personnel to respond to their needs; and

(d) Collect disaggregated data on the prevalence of cervical and breast cancer in the State party, and provide training to medical and health professionals on early detection of these diseases, including in rural areas.

Economic empowerment of women

30. The Committee notes the adoption of the sub-strategy on promoting women's economic opportunities and leadership in 2014. However, it remains concerned at the persistence of poverty among women, in particular in rural areas and among female-headed households, as well as women's limited access to property, financial credit and mortgages. The Committee is also concerned at the lack of targeted measures to ensure that older women and women with disabilities can participate in decision making on and benefit from the implementation of development projects.

31. The Committee recommends that the State party continue to strengthen its programmes to combat poverty and to promote the economic empowerment of women by ensuring that women have access to them on an equal basis with men, in particular in rural areas and for female-headed households, older women and women with disabilities.

Rural women

32. The Committee notes with concern:

there is no objective justifications for the prohibition, thereby limiting women's economic opportunities in a number of areas, in particular in the mining industry; (c) The limited mandate, capacity and effectiveness of the national labour inspection system;

(d) The early retirement age for women limiting their employment opportunities and possibly reducing their old age pension; and

(e) The lack of information on legislation prohibiting sexual harassment in the workplace and providing for civil and/or penal remedies, as well as on the number of prosecutions, convictions and on sentences imposed on perpetrators. 27. The Committee recommends that the State party:

(a) Intensify its efforts to create an enabling environment for women to become economically more independent, including by sensitizing employers in the public and private sectors on the prohibition of discrimination against women in employment, including women with disabilities, and to promote the entry of women into the formal economy, including through the provision of vocational and technical training;

(b) Effectively apply legislation guaranteeing equal pay for work of equal value and adopt measures to narrow and close the gender pay gap, and regularly review wages in sectors where women are concentrated;

(c) Strengthen the quality and capacity of the national labour inspection system so that working conditions of women are effectively monitored, adequately punish employers engaging in discriminatory practices against women, and enhance women workers access to justice;

(d) Review the list of prohibited occupations and sectors and promote and facilitate women's access to previously prohibited occupations by improving working conditions and occupational health and safety;

(e) Progressively elevate women's retirement age to harmonize it with men's in order to give women better employment opportunities; and

(f) Adopt legislation to specifically define and prohibit sexual harassment in the workplace.

Health

28. The Committee welcomes the progress made by the State party in reducing child and maternal mortality rates. However, it is concerned:

(a) At the lack of comprehensive education on sexual and reproductive health and rights, including on responsible sexual behaviour, and of family planning services and the high level of unmet contraception needs among women and girls;

(b) At the application of the pro-natalist policy on population, which strengthen

which restricts the right to vote of persons with disabilities, including women, and ensure that disability is a prohibited ground of discrimination under the Law on Elections.

24. The Committee notes with appreciation the high literacy rate among women and the high rates of girls' enrolment in primary and secondary education. However, it remains concerned:

- (a) That sexual and reproductive health and rights are included in the educational programme, but seem not to have a clear gender perspective;
- (b) At the persistence of violence in schools and school dormitories, in particular sexual violence and abuse, which result in the high number teenage pregnancies;
- (c) At the practice of forcing of pregnant girls out of school and providing them with alternative forms of education rather than opportunities for reintegration into the formal education system; and
- (d) That the national legislation does not provide for inclusive and accessible education for girls with disabilities.

25. The Committee recommends that the State party:

- (a) Integrate age-appropriate education on sexual and reproductive health and rights in school curricula, integrating a clear gender perspective, including sex education for adolescent girls and boys covering relations of gender and responsible sexual behaviour;
- (b) Investigate and prosecute cases of sexual violence and abuse in schools and school dormitories by teachers and peers and ensure that perpetrators are adequately punished and victims are provided with rehabilitation and redress;
- (c) Put in place measures that allow for the retention of pregnant girls in school and the reintegration of young mothers after childbirth; and
- (d) Amend the national legislation in order to guarantee inclusive and accessible education for girls with disabilities, including in rural areas, and provide training for teachers on their special educational needs.

Employment

26. The Committee is concerned at:

- (a) The persistently wide and increasing gender pay gap in all sectors, continued occupational segregation in the labour market, and women's concentration in low-paid jobs in the formal and informal sectors;
- (b) The list of occupations that are prohibited for women which appears to be overly protective by covering a range of occupations and branches where

Participation in political and public life

22. While welcoming the increased participation of women in the public service and in the judiciary, the Committee remains concerned at the low percentage of women in political and public life, in particular in decision-making positions, including in Parliament, despite the 30% quota for women candidates on party lists; and in the public administration due to persistent traditional and patriarchal attitudes, lack of effective temporary special measures, limited access to political networks, insufficient capacity building and campaign funding for potential women candidates, as well as a compulsory financial contribution, "the candidate tax". The Committee is also concerned that no female governors of aimages or cities have been appointed. It is further concerned that article 11(5) of the new Law on Elections (2015) restricts the right to vote of persons with disabilities, including women, as well as their right to stand for election.

23. The Committee recommends that the State party:

(a) Take measures to increase the equal participation of women in political and public life at all levels and sectors, in particular decision-making positions, in the Parliament and the government, by:

(b) Effectively implementing the existing 30% quota for women candidates on electoral lists of political parties, including by ensuring that women candidates are given higher ranks on electoral lists and/or circumscriptors;

(c) Providing capacity-building training for women candidates, especially on efficient campaigning, access to financing and to political networks and use of the media;

(d) Adopt targeted measures, including training, gender-sensitive recruitment and temporary special measures to ensure that women are appointed decision-making positions at both national and local levels on equal footing as their male counterparts in line with the Committee's general recommendation No. 23 on Women in Political and Public life;

(e) Remove the candidate tax that represents a big obstacle for women; Conduct awareness raising activities for politicians, community leaders, journalists and the general public on the importance of women's participation in decision-making, in order to enhance understanding that full, equal, free and democratic participation of women on an equal basis with men in political and public life is a requirement for the effective implementation of the Convention and the development of society and the economy;

(g) Take measures to appoint women in high-level positions, for instance as governors of aimages or cities; and

(h) Repeal without delay the provisions of the new Elections Law (2015)

is concerned at:

(a) The limited financial resources allocated to the implementation of existing legislation and programmes, in particular preventive programmes, to address the root causes of trafficking among girls and their families living in poverty and the insufficient protection and rehabilitation measures for women and girls who are victims of trafficking;

(b) The delay in adoption of the National Action plan on Combating of Trafficking in Persons;

(c) The lack of information on the number of complaints, investigations, prosecutions and convictions related to trafficking in women and girls and exploitation of prostitution and on victim support and rehabilitation programmes;

(d) The lack of awareness raising among the judiciary, law enforcement officers, border control officials, social and health workers on the importance of early referral of victims of trafficking and of gender-sensitive ways to deal with them; and

(e) Discrimination and stigma against women in prostitution, as well as at the absence of shelters and crisis centres for women in prostitution adapted to their needs and the lack of exit and reintegration programmes for women who wish to leave prostitution.

21. The Committee recommends that the State party:

(a) Fully enforce its legislation on trafficking in persons and increase the financial resources allocated to the implementation of laws and programmes to combat trafficking;

(b) Finalize and adopt, without delay, the National Action Plan on Combating of Trafficking in Persons;

(c) Build the capacity of the judiciary, border control police, law enforcement officers, social and health workers on early referral of victims of trafficking and gender-sensitive ways to deal with them;

(d) Address the root causes of trafficking by enhancing educational and economic opportunities for women and girls and their families, thereby reducing their vulnerability to exploitation by traffickers;

(e) Adopt a comprehensive approach to address the phenomenon of prostitution, provide shelters and crisis centres, exit and reintegration programmes, as well as alternative income generating opportunities, for women who wish to leave prostitution, and take measures for the reduction of demand for prostitution; and

(f) Provide in its next periodic report comprehensive information and data on trafficking in women and girls, including on the number of prosecutions and convictions of traffickers, as well as on women in prostitution.

that the revised draft law on combating domestic violence contains an expanded definition of domestic violence. However, the Committee remains concerned at the delay in the adoption of the draft law. It also remains concerned at the high prevalence of violence against women, in particular domestic and sexual violence, in the State party and at the lack of statistical information on violence against women. While noting the establishment of a special unit in the police on prevention of domestic violence and crimes against children, the Committee is concerned that there is only one State-run shelter for victims of violence. The Committee is further concerned that women and girls with disabilities do not have access to shelters for victims of violence, adequate assistance and victim support services, and that there is no training for the police, social workers and medical personnel on the specific needs and vulnerabilities of women with disabilities who are victims of violence against women.

19. Recalling its General Recommendation No. 19 (1992) on violence against women, the Committee urges the State party to:

(a) Accelerate the adoption of the draft law on prevention of domestic violence, adopt comprehensive measures to prevent and address violence against women and girls, and ensure that women and girls who are victims of violence have access to immediate means of redress, including compensation and protection, and that perpetrators are prosecuted and adequately punished;

(b) Provide mandatory capacity building programmes for judges, prosecutors, the police and other law enforcement officials on the strict application of legislation criminalizing violence against women and on gender-sensitive procedures to deal with women victims of violence, in particular women with disabilities who are victims of violence;

(c) Provide adequate assistance and protection to women victims of violence by establishing shelters, including in rural areas, and enhancing cooperation with non-governmental organizations providing shelter and rehabilitation to victims; and (d) Collect statistical data on domestic, sexual and other forms of violence against women, disaggregated by age and relationship between the victim and the perpetrator; and

(e) Provide adequate conditions for redress and rehabilitation for women with disabilities who are victims of violence.

Trafficking and exploitation of prostitution

20. The Committee notes the establishment in 2012 of the Sub Council for the prevention and fight against trafficking to coordinate the implementation of the Law on Combating Trafficking in Persons (2012). However, the Committee

in particular in political parties, on the concept of temporary special measures and adopt and implement temporary special measures, including time-bound goals and quotas, directed towards the achievement of substantive equality of women and men in all areas where women are underrepresented or disadvantaged, including in public and political life, education, health and employment; and

(b) Address the root causes of the weak implementation of existing temporary special measures and adopt legislation to encourage the use of temporary special measures covering both the public and private sectors.

Stereotypes

16. The Committee remains concerned at the persistence of deep-rooted patriarchal attitudes and discriminatory stereotypes concerning the roles and responsibilities of women and men in the family, in the media and in society, which perpetuate women's subordination within the family and society and which, inter alia, are reflected in women's educational and professional choices, their limited participation in political and public life and their unequal participation in the labour market, as well as their unequal status in family relations. The Committee recalls that such discriminatory stereotypes are also root causes of violence against women and expresses concern that to date, the State party has not taken sustained measures to modify or eliminate discriminatory stereotypes and negative traditional attitudes.

17. The Committee urges the State party to:

(a) Put in place, without delay, a comprehensive strategy with proactive and sustained measures, targeting women and men at all levels of society, to eliminate discriminatory stereotypes and patriarchal attitudes concerning the roles and responsibilities of women and men in the family and in society; and

(b) Use innovative measures targeting the media to strengthen understanding of substantive equality of women and men and enhance positive and non-stereotypical portrayals of women in all areas with a special emphasis on the education system.

Violence against women

18. The Committee notes with appreciation the adoption in 2015 of the amended Criminal Code, which criminalizes domestic violence and other forms of violence against women and girls, including those belonging to sexual minorities, such as stalking, threat, sexual exploitation and appreciates that perpetrators can no longer avoid penalty by finding reconciliation with the victim. It also notes

(c) Improve the cooperation between the National Human Rights Commission and civil society organizations and other stakeholders to ensure the protection and realization of rights of all groups of women without discrimination.

National machinery for the advancement of women

12. The Committee is concerned that the Secretariat of the National Committee on Gender Equality, the core part of the national machinery for the advancement of women in the State party, was placed under the Ministry of Population Development and Social Protection in 2014 and that its human and financial resources have been reduced, which may impede the effective implementation of the Convention in the State party. While noting the adoption of the Mid-Term Strategy and Action Plan on the Implementation of the Law on Promotion of Gender Equality (2013 - 2016), the Committee is concerned that no proper monitoring and accountability mechanism have been established. It is further concerned at the lack of information provided on the cooperation on women's rights issues between the National Committee on Gender Equality with the Parliament and civil society.

13. The Committee recommends that the State party:

(a) Strengthen the National Committee on Gender Equality by providing it with the human, technical and financial resources necessary to effectively implement the Convention, and ensure that it works on decentralized basis;

(b) Put in place monitoring mechanisms to regularly assess the progress made towards the achievement of the goals established in the Mid-Term Strategy and Action Plan on the Implementation of the Law on Promotion of Gender Equality (2013 - 2016); and

(c) Ensure the cooperation of the National Committee on Gender Equality with the Parliament and the civil society, in particular women's organizations, on the implementation of the Mid-Term Strategy and Action Plan.

Temporary special measures

14. The Committee notes with appreciation that the State party re-established a minimum quota of 30 per cent for women candidates on electoral lists of political parties for Parliamentary elections. However, the Committee is concerned about the lack of implementation in practice of temporary special measures in the State party.

15. In line with article 4, paragraph 1 of the Convention and recalling its General Recommendation No. 25 (2004) on temporary special measures, the Committee recommends that the State party:

(a) Provide capacity building to all relevant State officials and policy-makers,

(b) That there is insufficient knowledge among the different branches of the government of the rights of women under the Convention, the Optional Protocol, the concept of substantive equality of women and men and the Committee's general recommendations,

(c) About the lack of information on women's access to justice and on court cases in which provisions of the Convention have been directly invoked or applied; and

(d) That women themselves, especially those in rural areas and women belonging to disadvantaged groups, are unaware of their rights under the Convention and thus lack the information necessary to claim their rights.

9. The Committee urges the State party to:

(a) Establish strong accountability mechanisms and allocate adequate human, technical and financial resources for the implementation of laws in accordance with the women's rights under the Constitution and the Convention;

(b) Ensure that the Convention, the Optional Protocol and the Committee's General Recommendations are sufficiently known and applied by all branches of government, including the judiciary, as a framework for laws, court decisions and policies on gender equality and the advancement of women;

(c) Enhance women's awareness of their rights and the remedies available to them to claim violations of their rights under the Convention, and ensure that information on the Convention, the Optional Protocol and the Committee's General Recommendations is provided to all women, including rural women.

Access to justice and legal complaint mechanism

10. The Committee notes that the National Human Rights Commission has an authority to receive and review complaints in relation to discrimination on grounds of gender and ensure monitoring of the implementation of the Convention. However, it is concerned that the public awareness of access to justice and legal complaint mechanisms among women, in particular, in rural areas, is very low. It is also concerned at the lack of measures taken to ensure the effective monitoring of the implementation of the Convention, as well as international human rights instruments.

11. The Committee recommends that the State party:

(a) Enhance women's awareness of their rights and their legal literacy in all areas of the law, to empowering women to claim their rights under the Convention;

(b) Strengthen the National Human Rights Commission to ensure its independence by providing it with the human, technical and financial resources necessary to effectively monitor the implementation of the Convention; and

(b) The Law on Childcare Services, in 2015;
(c) The revised Criminal Code, which criminalized domestic violence and prohibit discrimination on various grounds and outlaws hate crimes and hate speech, in 2015;
(d) The Law on Victim and Witness Protection, which provides protection to girls and women victims of violence, in 2013;

(e) The Law on Combating Trafficking in Persons, in 2012; and
(f) The Law on Promotion of Gender Equality, in 2011;

5. The Committee welcomes the State party's efforts to improve its policy framework aimed at accelerating the elimination of discrimination against women and advancing women's rights, such as the adoption of the following:

(a) The Mid-Term Strategy and Action Plan on the Implementation of the Law on Promotion of Gender Equality (2013 - 2016), in 2013; and
(b) The National Strategy on the Maternal and Infant Health (2011 - 2015).

6. The Committee welcomes the fact that, in the period since the consideration of the previous report, the State party has ratified or acceded to the following international instruments:

(a) The Optional Protocol to the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, in 2015;
(b) The International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances, in 2015;

(c) The Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, aiming at the abolition of the death penalty, in 2012; and
(d) The Convention on the Rights of Persons with Disabilities, in 2009.

C. Principal areas of concern and recommendations The Great Khural

7. The Committee stresses the crucial role of the legislative power in ensuring the full implementation of the Convention (see the statement by the Committee on its relationship with the parliamentarians, adopted at the forty-fifth session, in 2010). It invites the Great Khural to take the necessary steps regarding the implementation of the present concluding observations between now and the next reporting period under the Convention.

Constitutional and legislative framework

8. The Committee welcomes the adoption of the Law on Promotion of Gender Equality (2011) that prohibits gender discrimination. However, it is concerned:
(a) That the new legislative reforms for the advancement of women lack adequate resources for their implementation and accountability;

CEDAW/C/MNG/CO/8-9

Distr.: General

7 March 2016

Original: English

ADVANCE UNEDITED VERSION

Committee on the Elimination of Discrimination against Women

CONCLUDING OBSERVATIONS ON THE COMBINED EIGHTH AND NINTH PERIODIC REPORTS OF MONGOLIA *

1. The Committee considered the combined eighth and ninth periodic reports of Mongolia (CEDAW/C/MNG/8-9) at its 1381st and 1382nd meetings, on 19 February 2016 (see CEDAW/C/SR.1381 and 1382). The Committee's list of issues and questions is contained in CEDAW/C/MNG/Q/8-9 and the responses of the Government of Mongolia are contained in CEDAW/C/MNG/Q/8-9/Add. 1.

A. Introduction

2. The Committee appreciates that the State party submitted its combined eighth and ninth periodic reports. It also appreciates the State party's written replies to the list of issues and questions raised by its pre-sessional working group. It welcomes the oral presentation of the delegation and the further clarifications provided in response to the questions posed by the Committee during the dialogue.

3. The Committee commends the State party's delegation which was headed by Her Excellency Ms. Gocho Narangerel, State Secretary of the Ministry of Population Development and Social Protection, and comprised representatives of the Ministry of Health and Sports, the Ministry of Labour, the Ministry of Population Development and Social Protection, the Ministry of Justice, as well as of the Permanent Mission of Mongolia to the United Nations Office at Geneva.

B. Positive Aspects

4. The Committee welcomes the progress achieved since the consideration in 2008 of the State party's seventh periodic report (CEDAW/C/MNG/7) in undertaking legislative reforms, in particular the adoption of:

(a) The Law on Persons with Disabilities, in 2016;

**GEDAW CONCLUDING OBSERVATIONS
ON THE EIGHTH AND NINTH REPORT
OF MONGOLIA**

3. Any State Party which has made a reservation in accordance with paragraph 2 of this article may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 30

The present Convention, the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts of which are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.
IN WITNESS WHEREOF the undersigned, duly authorized, have signed the present Convention.

2. Each State Party may at the time of signature or ratification of the present Convention or accession thereto declare that it does not consider itself bound by paragraph 1 of this article. The other States Parties shall not be bound by that paragraph with respect to any State Party which has made such a reservation.

1. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of the present Convention which is not settled by negotiation shall, at the request of one of them, be submitted to arbitration. If within six months from the date of the request for arbitration the parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in conformity with the Statute of the Court.

Article 29

3. Reservations may be withdrawn at any time by notification to this effect addressed to the Secretary-General of the United Nations, who shall then inform all States thereof. Such notification shall take effect on the date on which it is received.

2. A reservation incompatible with the object and purpose of the present Convention shall not be permitted.

1. The Secretary-General of the United Nations shall receive and circulate to all States the text of reservations made by States at the time of ratification or accession.

Article 28

2. For each State ratifying the present Convention or acceding to it after the deposit of the twentieth instrument of ratification or accession, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after the date of the deposit of its own instrument of ratification or accession.

1. The present Convention shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit with the Secretary-General of the United Nations of the twentieth instrument of ratification or accession.

Article 27

2. The General Assembly of the United Nations shall decide upon the steps, if any, to be taken in respect of such a request.

1. A request for the revision of the present Convention may be made at any time by any State Party by means of a notification in writing addressed to the Secretary-General of the United Nations.

Article 26

annually to the General Assembly of the United Nations on its activities and may make suggestions and general recommendations based on the examination of reports and information received from the States Parties. Such suggestions and general recommendations shall be included in the report of the Committee together with comments, if any, from States Parties.

2. The Secretary-General of the United Nations shall transmit the reports of the Committee to the Commission on the Status of Women for its information.

Article 22

The specialized agencies shall be entitled to be represented at the consideration of the implementation of such provisions of the present Convention as fall within the scope of their activities. The Committee may invite the specialized agencies to submit reports on the implementation of the Convention in areas falling within the scope of their activities.

PART VI

Article 23

Nothing in the present Convention shall affect any provisions that are more conducive to the achievement of equality between men and women which may be contained:

(a) in the legislation of a State Party; or
(b) in any other international convention, treaty or agreement in force for that State.

Article 24

States Parties undertake to adopt all necessary measures at the national level aimed at achieving the full realization of the rights recognized in the present Convention.

Article 25

1. The present Convention shall be open for signature by all States.
2. The Secretary-General of the United Nations is designated as the depositary of the present Convention.
3. The present Convention is subject to ratification. Instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.
4. The present Convention shall be open to accession by all States. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Secretary-General of the United Nations.

tional members elected on this occasion shall expire at the end of two years, the names of these two members having been chosen by lot by the Chairman of the Committee.

7. For the filling of casual vacancies, the State Party whose expert has ceased to function as a member of the Committee shall appoint another expert from among its nationals, subject to the approval of the Committee.

8. The members of the Committee shall, with the approval of the General Assembly, receive emoluments from United Nations resources on such terms and conditions as the Assembly may decide, having regard to the importance of the Committee's responsibilities.

9. The Secretary-General of the United Nations shall provide the necessary staff and facilities for the effective performance of the functions of the Committee under the present Convention.

Article 18

1. States Parties undertake to submit to the Secretary-General of the United Nations, for consideration by the Committee, a report on the legislative, judicial, administrative or other measures which they have adopted to give effect to the provisions of the present Convention and on the progress made in this respect:

(a) Within one year after the entry into force for the State concerned;

(b) Thereafter at least every four years and further whenever the Committee so requests.

2. Reports may indicate factors and difficulties affecting the degree of fulfillment of obligations under the present Convention.

Article 19

1. The Committee shall adopt its own rules of procedure.

2. The Committee shall elect its officers for a term of two years.

Article 20

1. The Committee shall normally meet for a period of not more than two weeks annually in order to consider the reports submitted in accordance with article 18 of the present Convention.

2. The meetings of the Committee shall normally be held at United Nations Headquarters or at any other convenient place as determined by the Committee.

(amendment, status of ratification)

Article 21

1. The Committee shall, through the Economic and Social Council, report

all necessary action, including legislation, shall be taken to specify a minimum age for marriage and to make the registration of marriages in an official registry compulsory.

1. For the purpose of considering the progress made in the implementation of the present Convention, there shall be established a Committee on the Elimination of Discrimination against Women (hereinafter referred to as the Committee) consisting, at the time of entry into force of the Convention, of eighteen and, after ratification of or accession to the Convention by the thirty-fifth State Party, of twenty-three experts of high moral standing and competence in the field covered by the Convention. The experts shall be elected by States Parties from among their nationals and shall serve in their personal capacity, consideration being given to equitable geographical distribution and to the representation of the different forms of civilization as well as the principal legal systems.

2. The members of the Committee shall be elected by secret ballot from a list of persons nominated by States Parties. Each State Party may nominate one person from among its own nationals.

3. The initial election shall be held six months after the date of the entry into force of the present Convention. At least three months before the date of each election the Secretary-General of the United Nations shall address a letter to the States Parties inviting them to submit their nominations within two months. The Secretary-General shall prepare a list in alphabetical order of all persons thus nominated, indicating the States Parties which have nominated them, and shall submit it to the States Parties.

4. Elections of the members of the Committee shall be held at a meeting of States Parties convened by the Secretary-General at United Nations Headquarters. At that meeting, for which two thirds of the States Parties shall constitute a quorum, the persons elected to the Committee shall be those nominees who obtain the largest number of votes and an absolute majority of the votes of the representatives of States Parties present and voting.

5. The members of the Committee shall be elected for a term of four years. However, the terms of nine of the members elected at the first election shall expire at the end of two years; immediately after the first election the names of these nine members shall be chosen by lot by the Chairman of the Committee.

6. The election of the five additional members of the Committee shall be held in accordance with the provisions of paragraphs 2, 3 and 4 of this article, following the thirty-fifth ratification or accession. The terms of two of the addi-

1. States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in all matters relating to marriage and family relations and in particular shall ensure, on a basis of equality of men and women:

- (a) The same right to enter into marriage;
- (b) The same right freely to choose a spouse and to enter into marriage only with their free and full consent;
- (c) The same rights and responsibilities during marriage and at its dissolution;
- (d) The same rights and responsibilities as parents, irrespective of their marital status, in matters relating to their children; in all cases the interests of the children shall be paramount;
- (e) The same rights to decide freely and responsibly on the number and spacing of their children and to have access to the information, education and means to enable them to exercise these rights;
- (f) The same rights and responsibilities with regard to guardianship, wardship, trusteeship and adoption of children, or similar institutions where these concepts exist in national legislation; in all cases the interests of the children shall be paramount;
- (g) The same personal rights as husband and wife, including the right to choose a family name, a profession and an occupation;
- (h) The same rights for both spouses in respect of the ownership, acquisition, management, administration, enjoyment and disposition of property, whether free of charge or for a valuable consideration.

2. The betrothal and the marriage of a child shall have no legal effect, and

Article 16

1. States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in all matters relating to residence and domicile.

2. States Parties shall accord to women equality with men before the law.

3. States Parties shall accord to women equality with men in civil matters, a legal capacity identical to that of men and the same opportunities to exercise that capacity. In particular, they shall give women equal rights to conclude contracts and to administer property and shall treat them equally in all stages of procedure in courts and tribunals.

4. States Parties agree that all contracts and all other private instruments of any kind with a legal effect which is directed at restricting the legal capacity of women shall be deemed null and void.

5. States Parties shall accord to men and women the same rights with regard to the law relating to the movement of persons and the freedom to choose their residence and domicile.

Article 15

PART IV

shall ensure to women appropriate services in connection with pregnancy, confinement and the post-natal period, granting free services where necessary, as well as adequate nutrition during pregnancy and lactation.

Article 13

States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in other areas of economic and social life in order to ensure, on a basis of equality of men and women, the same rights, in particular:

- (a) The right to family benefits;
- (b) The right to bank loans, mortgages and other forms of financial credit;
- (c) The right to participate in recreational activities, sports and all aspects of cultural life.

Article 14

1. States Parties shall take into account the particular problems faced by rural women and the significant roles which rural women play in the economic survival of their families, including their work in the non-monetized sectors of the economy, and shall take all appropriate measures to ensure the application of the provisions of the present Convention to women in rural areas.

2. States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in rural areas in order to ensure, on a basis of equality of men and women, that they participate in and benefit from rural development and, in particular, shall ensure to such women the right:

- (a) To participate in the elaboration and implementation of development planning at all levels;

- (b) To have access to adequate health care facilities, including information, counselling and services in family planning;

- (c) To benefit directly from social security programmes;
- (d) To obtain all types of training and education, formal and non-formal, including that relating to functional literacy, as well as, inter alia, the benefit of all community and extension services, in order to increase their technical proficiency;
- (e) To organize self-help groups and co-operatives in order to obtain equal access to economic opportunities through employment or self employment;

- (f) To participate in all community activities;
- (g) To have access to agricultural credit and loans, marketing facilities, appropriate technology and equal treatment in land and agrarian reform as well as in land resettlement schemes;

- (h) To enjoy adequate living conditions, particularly in relation to housing, sanitation, electricity and water supply, transport and communications.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1 of this article, States Parties related to family planning.

1. States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in the field of health care in order to ensure, on a basis of equality of men and women, access to health care services, including those

Article 12

3. Protective legislation relating to matters covered in this article shall be reviewed periodically in the light of scientific and technological knowledge and shall be revised, repealed or extended as necessary.

3. Protective legislation relating to matters covered in this article shall be proved to be harmful to them.

(d) To provide special protection to women during pregnancy in types of work development of a network of child-care facilities;

(c) To encourage the provision of the necessary supporting social services and participation in public life, in particular through promoting the establishment and to enable parents to combine family obligations with work responsibilities and

(b) To introduce maternity leave with pay or with comparable social benefits without loss of former employment, seniority or social allowances;

(b) To introduce maternity leave with pay or with comparable social benefits of marital status;

(a) To prohibit, subject to the imposition of sanctions, dismissal on the grounds of pregnancy or of maternity leave and discrimination in dismissals on the basis take appropriate measures:

2. In order to prevent discrimination against women on the grounds of marriage or maternity and to ensure their effective right to work, States Parties shall ing the safeguarding of the function of reproduction.

(f) The right to protection of health and to safety in working conditions, including the right to paid leave;

(e) The right to social security, particularly in cases of retirement, unemployment, sickness, invalidity and old age and other incapacity to work, as well as the right to quality of work;

(d) The right to equal remuneration, including benefits, and to equal treatment in respect of work of equal value, as well as equality of treatment in the evaluation of the quality of work;

(c) The right to free choice of profession and employment, the right to promotion, job security and all benefits and conditions of service and the right to receive vocational training and recurrent training;

(b) The right to the same employment opportunities, including the application of the same criteria for selection in matters of employment;

(a) The right to work as an inalienable right of all human beings;

the nationality of the husband.
2. States Parties shall grant women equal rights with men with respect to the nationality of their children.

PART III

Article 10

States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in order to ensure to them equal rights with men in the field of education and in particular to ensure, on a basis of equality of men and women: (a) The same conditions for career and vocational guidance, for access to studies and for the achievement of diplomas in educational establishments of all categories in rural as well as in urban areas; this equality shall be ensured in pre-school, general, technical, professional, and higher technical education, as well as in all types of vocational training;

(b) Access to the same curricula, the same examinations, teaching staff with qualifications of the same standard and school premises and equipment of the same quality;

(c) The elimination of any stereotyped concept of the roles of men and women at all levels and in all forms of education by encouraging coeducation and other types of education which will help to achieve this aim and, in particular, by the revision of textbooks and school programmes and the adaptation of teaching methods;

(d) The same opportunities to benefit from scholarships and other study grants;

(e) The same opportunities for access to programmes of continuing education, including adult and functional literacy programmes, particularly those aimed at reducing, at the earliest possible time, any gap in education existing between men and women;

(f) The reduction of female student drop-out rates and the organization of programmes for girls and women who have left school prematurely;

(g) The same opportunities to participate actively in sports and physical education;

(h) Access to specific educational information to help to ensure the health and well-being of families, including information and advice on family planning.

Article 11

1. States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in the field of employment in order to ensure, on a basis of equality of men and women, the same rights, in particular:

1. States Parties shall grant women equal rights with men to acquire, change or retain their nationality. They shall ensure in particular that neither marriage to an alien nor change of nationality by the husband during marriage shall automatically change the nationality of the wife, render her stateless or force upon her

Article 9

States Parties shall take all appropriate measures to ensure to women, on equal terms with men and without any discrimination, the opportunity to represent their Governments at the international level and to participate in the work of international organizations.

Article 8

(a) To vote in all elections and public referenda and to be eligible for election to all publicly elected bodies;

(b) To participate in the formulation of government policy and the implementation thereof and to hold public office and perform all public functions at all levels of government;

(c) To participate in non-governmental organizations and associations concerned with the public and political life of the country.

States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in the political and public life of the country and, in particular, shall ensure to women, on equal terms with men, the right:

Article 7

PART II

States Parties shall take all appropriate measures, including legislation, to suppress all forms of traffic in women and exploitation of prostitution of women.

Article 6

(b) To ensure that family education includes a proper understanding of maternity as a social function and the recognition of the common responsibility of men and women in the upbringing and development of their children, it being understood that the interest of the children is the primordial consideration in all cases.

either of the sexes or on stereotyped roles for men and women;

(a) To modify the social and cultural patterns of conduct of men and women, with a view to achieving the elimination of prejudices and customary and all other practices which are based on the idea of the inferiority or the superiority of either of the sexes or on stereotyped roles for men and women;

States Parties shall take all appropriate measures:

Article 5

to pursue by all appropriate means and without delay a policy of eliminating discrimination against women and, to this end, undertake:

(a) To embody the principle of the equality of men and women in their national constitutions or other appropriate legislation if not yet incorporated therein and to ensure, through law and other appropriate means, the practical realization of this principle;

(b) To adopt appropriate legislative and other measures, including sanctions where appropriate, prohibiting all discrimination against women;

(c) To establish legal protection of the rights of women on an equal basis with men and to ensure through competent national tribunals and other public institutions the effective protection of women against any act of discrimination;

(d) To refrain from engaging in any act or practice of discrimination against women and to ensure that public authorities and institutions shall act in conformity with this obligation;

(e) To take all appropriate measures to eliminate discrimination against women by any person, organization or enterprise;

(f) To take all appropriate measures, including legislation, to modify or abolish existing laws, regulations, customs and practices which constitute discrimination against women;

(g) To repeal all national penal provisions which constitute discrimination against women.

Article 3

States Parties shall take in all fields, in particular in the political, social, economic and cultural fields, all appropriate measures, including legislation, to ensure the full development and advancement of women, for the purpose of guaranteeing them the exercise and enjoyment of human rights and fundamental freedoms on a basis of equality with men.

Article 4

1. Adoption by States Parties of temporary special measures aimed at accelerating de facto equality between men and women shall not be considered discrimination as defined in the present Convention, but shall in no way entail as a consequence the maintenance of unequal or separate standards; these measures shall be discontinued when the objectives of equality of opportunity and treatment have been achieved.

2. Adoption by States Parties of special measures, including those measures contained in the present Convention, aimed at protecting maternity shall not be considered discriminatory.

Article 2
States Parties condemn discrimination against women in all its forms, agree

For the purposes of the present Convention, the term "discrimination against women" shall mean any distinction, exclusion or restriction made on the basis of sex which has the effect or purpose of impairing or nullifying the recognition, enjoyment or exercise by women, irrespective of their marital status, on a basis of equality of men and women, of human rights and fundamental freedoms in the political, economic, social, cultural, civil or any other field.

**PART I
Article I**

Have agreed on the following:

and women,
manifestations,
measures required for the elimination of such discrimination in all its forms and
Determined to implement the principles set forth in the Declaration on the
Elimination of Discrimination against Women and, for that purpose, to adopt the
measures required for the elimination of such discrimination in all its forms and
manifestations,
Have agreed on the following:
and women,
Aware that a change in the traditional role of men as well as the role of women in society and in the family is needed to achieve full equality between men and women,
responsibility between men and women and society as a whole,
basis for discrimination but that the upbringing of children requires a sharing of
ing of children, and aware that the role of women in procreation should not be a
cance of maternity and the role of both parents in the family and in the upbringing-
and to the development of society, so far not fully recognized, the social significance of the family
Bearing in mind the great contribution of women to the welfare of the family
on equal terms with men in all fields,
the world and the cause of peace require the maximum participation of women
Convinced that the full and complete development of a country, the welfare of
attainment of full equality between men and women,
social progress and development and as a consequence will contribute to the
as well as respect for national sovereignty and territorial integrity, will promote
nial domination and foreign occupation to self-determination and independence,
among countries and the realization of the right of peoples under alien and colonial-
the affirmation of the principles of justice, equality and mutual benefit in relations
particular nuclear disarmament under strict and effective international control,
of their social and economic systems, general and complete disarmament, in
ation of international tension, mutual co-operation among all States irrespective
Affirming that the strengthening of international peace and security, the relaxation of international tension, mutual co-operation among all States irrespective
of their social and economic systems, general and complete disarmament, in
particular nuclear disarmament under strict and effective international control,
the affirmation of the principles of justice, equality and mutual benefit in relations
among countries and the realization of the right of peoples under alien and colonial-
nial domination and foreign occupation to self-determination and independence,
as well as respect for national sovereignty and territorial integrity, will promote
social progress and development and as a consequence will contribute to the
attainment of full equality between men and women,
Convinced that the full and complete development of a country, the welfare of
the world and the cause of peace require the maximum participation of women
on equal terms with men in all fields,
Bearing in mind the great contribution of women to the welfare of the family
and to the development of society, so far not fully recognized, the social significance of the family
ing of children, and aware that the role of women in procreation should not be a
basis for discrimination but that the upbringing of children requires a sharing of
responsibility between men and women and society as a whole,
Aware that a change in the traditional role of men as well as the role of women in society and in the family is needed to achieve full equality between men and women,
and women,
manifestations,
measures required for the elimination of such discrimination in all its forms and
Determined to implement the principles set forth in the Declaration on the
Elimination of Discrimination against Women and, for that purpose, to adopt the
measures required for the elimination of such discrimination in all its forms and
manifestations,
Have agreed on the following:

The States Parties to the present Convention,

Noting that the Charter of the United Nations reaffirms faith in fundamental human rights, in the dignity and worth of the human person and in the equal rights of men and women,

Noting that the Universal Declaration of Human Rights affirms the principle of the inadmissibility of discrimination and proclaims that all human beings are born free and equal in dignity and rights and that everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth therein, without distinction of any kind, including distinction based on sex,

Noting that the States Parties to the International Covenants on Human Rights have the obligation to ensure the equal rights of men and women to enjoy all economic, social, cultural, civil and political rights,

Considering the international conventions concluded under the auspices of the United Nations and the specialized agencies promoting equality of rights of men and women,

Noting also the resolutions, declarations and recommendations adopted by the United Nations and the specialized agencies promoting equality of rights of men and women,

Concerned, however, that despite these various instruments extensive discrimination against women continues to exist,

Recalling that discrimination against women violates the principles of equality of rights and respect for human dignity, is an obstacle to the participation of women, on equal terms with men, in the political, social, economic and cultural life of their countries, hampers the growth of the prosperity of society and the family and makes more difficult the full development of the potentialities of women in the service of their countries and of humanity,

Concerned that in situations of poverty women have the least access to food, health, education, training and opportunities for employment and other needs, Convinced that the establishment of the new international economic order based on equity and justice will contribute significantly towards the promotion of equality between men and women,

Emphasizing that the eradication of apartheid, all forms of racism, racial discrimination, colonialism, neo-colonialism, aggression, foreign occupation and domination and interference in the internal affairs of States is essential to the full enjoyment of the rights of men and women,

CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF DISCRIMINATION AGAINST WOMEN

CONTENTS PREAMBLE

PART I

- Discrimination (Article 1)
- Policy Measures (Article 2)
- Guarantee of Basic Human Rights and Fundamental Freedoms (Article 3)
- Special Measures (Article 4)
- Sex Role Stereotyping and Prejudice (Article 5)
- Prostitution (Article 6)

PART II

- Political and Public Life (Article 7)
- Representation (Article 8)
- Nationality (Article 9)

PART III

- Education (Article 10)
- Employment (Article 11)
- Health (Article 12)
- Economic and Social Benefits (Article 13)
- Rural Women (Article 14)

PART IV

- Law (Article 15)
- Marriage and Family Life (Article 16)

PART V

- Committee on the Elimination of Discrimination against Women (Article 17)
- National Reports (Article 18)
- Rules of Procedure (Article 19)
- Committee Meetings (Article 20)
- Committee Reports (Article 21)
- Role of Specialized Agencies (Article 22)

PART VI

- Effect on Other Treaties (Article 23)
- Commitment of States Parties (Article 24)
- Administration of the Convention (Articles 25-30)

**CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF DISCRIMINATION
AGAINST WOMEN**

- 13 ministers of Mongolia have their gender councils and gender focal points respectively.
- Sub-council of the National Committee on Gender Equality**
- 21 aimags, the capital city and 9 districts have gender committees and gender focal points respectively.
- Sub-committee of the National Committee on Gender Equality**
- 21 aimags, the capital city and 9 districts have gender committees and gender focal points respectively.

- President, Confederation of Mongolian Journalists (as agreed);
- Coordinator of Reproductive Health Rights Network (as agreed);
- Executive Director, Press Institute (as agreed);
- Executive Director, Independent Research Institute of Mongolia (as agreed);
- Coordinator, MONFEMNET Network (as agreed);
- Secretary**
- Head of the Secretariat, National Committee on Gender Equality

*Government Resolution # 27, 2017
Annex 9*

**COMPOSITION OF THE NATIONAL
COMMITTEE ON GENDER EQUALITY**

Chair

- Prime Minister of Mongolia

Deputy Chair

- Minister of Labor and Social Protection

Members:

- Chairman of the General Election Committee (as consulted);
- Chairperson of the National Statistics Office (as consulted);
- Commissioner, National Human Rights Commission (as consulted);
- State Secretary, Ministry of Environment and Tourism;
- State Secretary, Ministry of Defense;
- State Secretary, Ministry of Foreign Affairs;
- State Secretary, Ministry of Finance;
- State Secretary, Ministry of Justice and Interior Affairs;
- State Secretary, Ministry of Education, Culture, Science and Sport;
- State Secretary, Ministry of Health;
- Deputy Mayor of Ulaanbaatar in charge of the Green Development and Air Pollution Affairs;
- President, Mongolian Women's Federation (as agreed);
- President, Mongolian Men's Association (as agreed);
- Head, Development Policy Department, Confederation of Mongolian Trade Unions; (as agreed);
- Head, "Gal Golomt" Movement; (as agreed);
- Head, Social Democracy-Mongolian Women's Association (as agreed);
- Head, Civil Will Women's Association (as agreed);

**COMPOSITION OF THE NATIONAL
COMMITTEE ON GENDER EQUALITY**

5.2	Plan and coordinate systematic actions to prevent human trafficking, especially among women and girls, and all forms of sexual exploitation.	Action plans	Percentage of implementation of the action plans	MoJIA	MLSP, GPD ²⁹ , CPCC, NGOs, International organizations	2017-2021
5.3	Disseminate GBV prevention information and run advocacy actions using public media.	Information and advocacy	Percentage of information dissemination	MoJIA/CPCC	MLSP, CMJ, Press Institute, media institutions, NGOs, International organizations	2017-2021
5.4	Facilitate creating an enabling legal environment to prevent sexual harassment at places of work and to protect victims/survivors who come forward at their places of employment.	Draft legal provisions	Percentage in the implementation of the relevant legal provisions	MLSP	CMTU, MNCCI, MONEF, NGOs, International organizations	2017-2018
5.5	Establish and make functional “one-stop service centers” and shelters to protect survivors of gender-based violence in all aimags and study possibilities of funding them from the state budget.	Units to protect survivors of violence	Number of shelters for survivors of violence funded by the state budget	MoJIA, CPCC	MLSP, MoF, aimag, city, districts administrations, LSGO, NGOs, international organizations	2017-2021
Objective 6. Increase women's participation and leadership in politics and decision-making.						
6.1	Define criteria and indicators for proposing, nominating, and running candidates for appointed political seats and public decision-making positions and implement provisions on the basis of the quotas stipulated in the LPGE.	Implementation of quotas	Number of political and public institutions that implemented the provisions of the quotas	CSC	Ministries, administrations, political parties	2017-2021
6.2	Provide support to and partner with the women's non-governmental organizations by strengthening their capacities and leadership skills.	Partnership action plan	Number of NGOs partnered under the program	MLSP/ NCGE	NGOs, International organizations	2017-2021
6.3	Facilitate mainstreaming gender in the policies and actions of local, self-governing organizations.	Work plans for undertakings	Number of organizations that mainstreamed gender equality in their policies and actions	MLSP/ NCGE	LSGO, NGOs, International organizations	2018-2021

4.7	In conjunction with the Mongolian National Chamber of Commerce and Industry (MNCCL), conduct an assessment of top economic entities and evaluate the application of relevant gender indicators.	Gender indicators for selection of the top business enterprises	Number of gender indicators	MLSPP	MNCCI, NGOs, International organizations	2018-2019
4.8	Explore opportunities to promote gender equality in order to encourage adoption of best practices among actors in the private sector, employers' associations, and business organizations.	Recommendations defining of financial, economic, business, technological and innovative leverages in support of promoting gender equality	Number of advocacy and undertakings in line with the recommendations	MLSPP	MNCCI, CMTU, MONEF, NGOs, international organizations	2018-2020
4.9	Encourage economic entities, CSOs, NGOs, and individuals who effectively promote gender equality. Replicate their best practices and reward them accordingly.	Best practice advocacy materials	Number of advocacy materials	MLSPP/ NCGE	MNCCI, CMTU, MONEF, NGOs, international organizations	2018-2020
4.10	Provide support to build the capacities of local non-governmental organizations to monitor and assess the implementation and efficiency of their aimag, city, and district-level gender equality sub-programs.	Assessment reports provided by NGOs	Number of aimag, city and districts that conducted assessments	MLSPP/ NCGE	NGOs, international organizations	2017-2021
Objective 5. Develop comprehensive and systematic preventive and care services that facilitate eliminating gender-based violence and discrimination.						
5.1	Develop guidelines on the prevention of gender-based violence and discrimination for local branches and specialists of the National Commission on Human Rights (NCHR) and the Crime Prevention Council. Organize relevant training programs and ensure adequate implementation and coordination among actors.	Training program	Number and percentage of participants	NHRM	MLSPP, FYCDA, CPCC, NGOs, international organizations	2017-2019

3.14	Encourage male role models, leaders, public figures, and others who resonate with audiences to promote progressive messages through various mass media forums.	Advocacy materials	Number and percentage of media institutions that ran advocacy actions.	MLSP/ NCGE	CMU, Press Institute, media institutions and NGOs	2018-2021
Objective 4. Improve gender-responsive structures and mechanisms at national, sector, local, and organizational levels and strengthen relevant capacities.						
4.1	Approve the composition of the sector gender councils and local level gender committees and facilitate implementing their work plans and modus operandi.	Rules	Number of sector gender councils and gender committees that followed the rules.	MLSP/ NCGE		2017-2021
4.2	Promote and encourage activities of the national gender experts' team, the gender consortium, and the media council at the NCGE.	Work plan	Percentage of implementation of the work plan	MLSP/ NCGE	NGOs, International organizations	2017-2021
4.3	Conduct an impact assessment on the implementation of the LPGE.	Impact assessment report	Number of participants of the report discussion sessions	MLSP/ NCGE	NGOs, International organizations	2017-2021
4.4	Develop and conduct training programs designed to improve civil servants understanding of and approach to gender equality, their leadership skills as well as set up a pool of gender trainers.	Training curricula	Number of trainers trained	MLSP/ NCGE	CSC ²⁶ , NGOs, international organizations	2017-2021
4.5	Develop a handbook and regular training schedule for specialists and social workers engaged in issues of youth, family and population development at soum and khoroos levels.	Handbook	Number of participants in the training sessions	MLSP	FYCDA, Aimag, city, district administrators, NGOs, International organizations	2018-2021
4.6	Develop and introduce an e-learning, on-line gender training module for managers and decision-makers.	E-learning module	Number of participants in the e-learning training	MLSP/ NCGE	CSC, CS ²⁷ , MoF, AM ²⁸ , NGOs, international organizations	2017-2021

3.8	Conduct analysis on media gender-responsiveness using gender-responsive indicators.	Gender analysis report	Number and percentage of organizations that received the relevant recommendations	MLSP/ NCGE	CMJ, Press Institute, media international organizations	2018
3.9	Introduce gender-sensitive content in media training curricula and conduct training sessions for media personnel in a systematic manner.	Training curricula gender content and training sessions	Number and percentage of attendees participated in the training sessions	MLSP/ NCGE	MECCSS, CMJ, Press Institute, media institutions and NGOs	2017-2021
3.10	Organize novel image-making campaigns on changing gender stereotypes using media in a systematic manner,	Campaign program and action plans	Number of media institutions involved in the campaigns	MLSP/ NCGE	CMJ, Press Institute, media institutions, international organizations	2018-2021
3.11	Mainstream gender in the art and cultural sector policy and implementation processes in order to challenge gender stereotypes and discrimination.	Policy document and action plans	Number of organizations that implemented action plans	MECCSS	NGOs, international organizations	2018-2021
3.12	Promote the media institutions' roles and responsibilities towards enhancing gender education for all through dedicated publications and programs.	Publication corner and programs	Number of organizations that have publication corners and special programs	MLSP/ NCGE	CMJ, Press Institute, media institutions, international organizations	2018-2021
3.13	Conduct special programs to change gender stereotypes among male audiences, particularly those aged 18-35 years. Promote progressive elements of tradition and traditional practices through various trainings, campaigns, programs and projects with the participation of men and boys.	Training, projects, programs	Percentage of participants	MLSP/ NCGE	FYCDA, NGOs, international organizations	2017-2021

3.3	Introduce appropriate content and methodologies on the prevention of gender-based violence and domestic violence, and establish policies of zero tolerance to violence in textbooks and curricula at all levels of education.	Training curriculum	Percentage of relevant content reflected in the training curriculum	MECCSS	MoJIA, CPCC ²³ , MLSP, NGOs	2017-2018
3.4	Create an enabling environment for the continued education of all household members, encouraging them to respect and love each other, cherish care, express sympathy, and lead healthy lifestyles that can empower all family member.	Training and advocacy plan, programs	Number of attendees and number of advocacy actions taken place	MLSP	FYCDA, NGOs, International organizations	2017-2018
3.5	Share best practices of households with family values, ethics that promote equal and inclusive participation, roles, and responsibilities among all family members.	Plans of undertakings	Number of undertakings organized	MLSP	FYCDA, NGOs, International organizations	2017-2018
3.6	Encourage multi-disciplinary family-studies, increase the number of family researchers and psychologists, and improve capacities to provide adequate health-psychology and legal counseling services at all aimag and district levels.	Structures of health-psychology and legal counselling services and relevant human resources	Number of aimag, districts with functioning health-psychology and legal-counselling services	MLSP	FYCDA, Aimag, city, district administrations, NGOs	2017-2021
3.7	Disseminate to media institutions gender-responsive indicators, developed jointly by UNESCO and International Union of Journalists, and facilitate the approval of ethical codes for the implementation of gender equality policies.	Indicators, approved policies and ethical codes	Percentage of media institutions that used indicators	MLSP/ NCGE	CMJ ²⁴ , Press Institute, media institutions ²⁵	2018-2019

²³ Crime Prevention and Coordination Council

²⁴ Confederation of Mongolian Journalists

²⁵ Media institutions

2.11	Provide professional and methodological support for development and adoption of the sector-specific gender policies (SSGPs), aimag, capital city and district-level GESPs and relevant action plans.	Action plans	Number of approved SSGPs and GESPs	MLSP/ NCGE	NGOs, international organizations	2017-2021
2.12	Provide e-learning course for budget specialists on the gender-responsive budgeting (GRB).	E-learning program	Number of trainees	MoF	Ministries, aimag, city, district administrations, LSGO, NGOs	2018-2021
2.13	Develop gender analysis guidelines on budget planning and operational processes, GRB, and relevant assessment methodologies.	Guidelines, methodology	Number and percentage of organizations that used gender analysis guidelines and methodology	MoF	NGOs, international organizations	2017-2018
2.14	In promotion of gender equality, consolidate and analyze contributions and financial expenditures committed by bilateral and international organizations and provide relevant recommendations.	Recommendations	Number and percentage of organizations that received recommendations	MLSP/ NCGE	MoF, NGOs	2018-2021
Objective 3. Raise awareness and promote advocacy in support of gender education among the general public on the roles of women and men in their families and in society, with the objective to change gender stereotypes nationally						
3.1	Conduct gender assessments on the curricula of the teacher-training institutions and refresher courses. Develop indicators for gender-sensitive content.	Gender assessment report	Number of institutions that reflected gender content	MIECSS	NGOs, international organizations	2017-2018
3.2	Facilitate increasing the number of male students studying to be teachers (of kindergartens and primary schools) and medical personnel (medical doctors, nurses and medical assistants) and the number of female students studying information technology and engineering through special measures, as reflected in Article 7, LPGE.	Decision for policy implementation	Percentage of male students studying in the fields of education and medicine and that of female students studying in IT and engineering at universities and colleges	MIECSS	NGOs	2018-2020

2.5	Conduct gender analysis on land tenure and immovable property ownership among citizens. Draft relevant recommendations to be reflected in the policy and implementation processes.	Gender analysis report	Number of policies and actions that reflected the findings	MLSP/ NCGE	MoJIA, GASRIP ²² , NGOs, international organizations	2018-2020
2.6	Conduct a basic survey on men's health, education, employment, and participation in social life, as well as on their values and attitudes in the family and towards social, cultural, and economic development processes.	Survey report	Number of discussions on the survey	MLSP/ NCGE	MoH, MECSS, FYCDA, NGOs, International organizations	2018-2019
2.7	Conduct gender analysis on young female and male herder livelihoods and organize nation-wide discussions on the findings. Share recommendations with policy-makers for relevant action.	Gender analysis report	Number of participants in the nation-wide discussions	MOFALL	MLSP, FYCDA, aimag, soum, district administrators, NGOs, International organizations	2018-2019
2.8	Conduct participatory gender audits (PGA) at sector and local levels and provide relevant recommendations;	Report on the PGA conducted	Number of sector and local organizations conducted PGA	MLSP/ NCGE	Ministries, Aimag, city, district administrators, NGOs, International organizations	2017-2021
2.9	Promote unified guidelines for gender equality sub-program (GESP) development in cooperation with the gender committees at aimag, soum, district, bag and khoroo levels.	Available guidelines	Number of units used the guidelines	MLSP/ NCGE	Aimag, city, district, bag, khoroo administrators, LSGO, NGOs, International organizations	2018-2019
2.10	In the results-based contracts of governors at all levels, include gender equality-specific provisions which explicitly focus on the implementation of the LPGE.	Regulations on the gender-responsive accountability for all levels of governors	Number and percentage of contracts reflecting provisions on gender-responsive accountability	MLSP/ NCGE	Aimag, city, district, soum-level administrators, LSGO, NGOs	2018-2021

Objective 2. Foster gender-responsive policy, planning and budgeting processes at the national, sector, local, and organizational levels						
1.12	Conduct a series of trainings on health education and organize gender-responsive health promotion capacity-building activities.	Agenda of a series of training sessions	Number and percentage of trainees	MoH	NGOs, International organizations	2017-2018
1.13	Develop a comprehensive health-training curriculum and reproductive health-related, gender-responsive education packages designed for age and gender-specific groups. Introduce them to compulsory program curricula for general secondary schools and selective courses at the institutions of higher education.	Training curriculum	Percentage of reflection of the content in the training curricula	MoH	MECCS ¹⁸	2018-2020
2.1	Develop and introduce a software program on integrating sex-disaggregated data and statistics.	Software program	Number of organizations that introduced the software program	NSO ¹⁹	MLSP, international organizations	2017-2018
2.2	Develop a methodology for duty bearers and decision-makers to use gender statistics for policy, planning, and implementation processes	Methodology	Percentage of organizations that used the methodology	MLSP/ NCGE ²⁰	Relevant public institutions, NGOs	2018
2.3	Conduct a monitoring and evaluation analysis on the LPGE and discuss findings nationally and draft related recommendations for inclusion in the policy development and planning processes.	M&E analysis report	Number of relevant discussions	MLSP/ NCGE	NGOs, International organizations	2018
2.4	Conduct research on the "pension gap" among retired men and women who benefit from the social insurance fund. Provide relevant recommendations.	Research report	Number of suggestions of discussion meetings	MLSP	HSIGO ²¹ , NGOs, international organizations	2018-2019

¹⁸ Ministry of Education, Culture, Science and Sports

¹⁹ National Statistical Office

²⁰ National Committee on Gender Equality

²¹ Health and Social Insurance General Office

1.8	Develop a gender-responsive policy addressing the issues of vulnerable families such as those with many and/or disabled children, low-income families, and female and single-headed households.	Action plans	Percentage of implementation of the action plans	MLSP	GALSS ¹¹ NGOs, International organizations	2018-2021
1.9	Enhance family planning assistance and services, improve the skills and capacities of medical personnel and technicians, disseminate relevant age-specific information packages, and provide related advocacy support.	Training for medical personnel and information and advocacy materials	Number of medical personnel trained and number of information and advocacy packages	MoH ¹²	MLSP, FYCDA ¹³ , NGOs, International organizations	2018-2021
1.10	Set up men's health cabinets (with provision of relevant human resources, equipment, and technology) in all aimags and districts.	Human resources, equipment, cabinets	Number of men's health cabinets in aimags, districts and number of relevant medical personnel	MoH	MoF ¹⁴ , aimag, district administrations ¹⁵ , general hospitals in the city, aimag and districts, LSGO ¹⁶	2018-2021
1.11	Conduct gender analysis to develop programs and action plans that prevent health risks among vulnerable groups including seasonal workers employed at local levels, artisanal miners, herders, and others.	Gender analysis report	Number of undertakings that introduced the report recommendations and relevant advocacy actions	MoH	MMHI ¹⁷ , MLSP, aimag, city, district administrations, LSGO, NGOs, international organizations	2019-2020

¹¹ General Agency for Labor and Social Services
¹² Ministry of Health
¹³ Family, Youth and Child Development Agency
¹⁴ Ministry of Finance
¹⁵ Aimag, district administrations
¹⁶ Local self-governing organizations
¹⁷ Ministry of Mining and Heavy Industry

1.2	Facilitate embedding relevant provisions in legal documents to prevent and protect individuals from all forms of discriminatory practices in employment, including on the basis of age and gender, in terms of recruitment and years of employment. Hold relevant bodies accountable for violations.	Draft legal documents	Legal regulations in place, percentage	MoJIA	NHRCM, MLSP, CMTU, MNCCI, MONEF	2018-2021
1.3	Develop gender-inclusive and family-friendly work place guidelines for public, private entities, and civil society institutions, to be introduced jointly with trade unions.	Policy document on the gender-inclusive work place.	Number and percentage of organizations that introduced the policy.	MLSP	CMTU, NGO ⁸ , International organizations	2018-2020
1.4	Develop salary payment methodology on the basis of the principle of equal pay for equal work.	Methodology of guidelines.	Number of discussions held on the methodology of the guidelines.	MLSP	CMTU, MNCCI, MONEF, International organizations	2018-2019
1.5	Conduct gender analysis on small and medium size enterprise (SME) development policies and action plans designed for herding and crop-farming households. Share recommendations with relevant institutions and decision-makers for further implementation and monitoring.	Gender analysis report and recommendations	Number of organizations that implemented the recommendations	MOFALP ⁹	MLSP, NGOs, international organizations	2018-2020
1.6	Generate accessible, inclusive green jobs based on needs of women, men, diverse social groups, and local-communities and draw upon national and international best practices for further replication and dissemination.	Research report	Number of advocacy activities on sharing of the best practices	MET ¹⁰	MLSP, NGOs, international organizations	2018-2019
1.7	Develop and disseminate a handbook on "pro-poor and inclusive green growth".	Handbook	Number of organizations that shared the handbook	MET	MLSP, NGOs, international organizations	2018-2019

⁸ Non-governmental organizations

⁹ Ministry of Food, Agriculture and Light Industry

¹⁰ Ministry of Environment and Tourism

ACTION PLAN ON THE IMPLEMENTATION OF THE NATIONAL PROGRAM ON GENDER EQUALITY

Goal	The goal of this program is to provide support to the gender-responsive policy and planning processes required to reach the sustainable development goals and to implement the Law on the Promotion of Gender Equality (LPGE). This program does so by promoting comprehensive measures to eliminate gender-based stereotypes among the public and by ensuring gender equality in the political, economic, social, cultural and family spheres.					
Results	<ol style="list-style-type: none"> 1. All sectors have sector-specific gender policies adopted and all aimags and districts have gender equality sub-programs approved. 2. Understanding and attitude of general public on gender equality have improved. 3. National capacities towards promoting gender equality are strengthened. 4. Shelters for survivors of violence are established in all aimags and districts. 5. The share of women in decision-making positions is increased. 					
№	Activities	Products	Indicators	Lead organization	Partner organization	Implementation time frame
Objective 1. Support equal participation in the sustainable socio-economic development processes and increase opportunities for women and men to equally benefit from development gains.						
1.1	Introduce provisions preventing from all forms of labor exploitation and discrimination and create a zero-tolerance environment for infringements in public and private entities, internalizing these values in rules and regulations with relevant indicators to measure implementation.	Guidelines with indicators to measure the implementation of the organizational rules and regulations.	Number and percentage of organizations that used the guidelines with indicators.	MLSP ¹	NHRCM ² , MoJIA ³ , MNCCI ⁴ , MONEF ⁵ , CMTU ⁶ , IO ⁷	2018-2021

¹ Ministry of Labor and Social Protection

² National Human RIGHTS Committee of Mongolia

³ Ministry of Justice and Internal Affairs

⁴ Mongolian National Chamber of Commerce and Industry

⁵ Mongolian Employers Federation

⁶ Confederation of Mongolian Trade Unions

⁷ International Organizations

**ORDER OF THE MONGOLIAN MINISTER OF
LABOR AND SOCIAL PROTECTION**

City of Ulaanbaatar

No A/132

07 August 2017

**On approval of the Action Plan on the implementation of the
National Program on Gender Equality**

Pursuant to the article 24 and section 2 of the Law on the Mongolian Govern-
ment and based on the Government Resolution No129, the Minister is ordering to:

1. Approve the "Action Plan on the implementation of the National Program
on Gender Equality" (as to annex).

2. Facilitate submitting reports on the implementation of action plans as re-
flected in provision 6.3.6 of the Government Resolution No129 of 2017 to the
National Committee on Gender Equality in timely manner.

3. The Population Development Department (S. Tungalagtamir) shall be
responsible for the implementation of action plans of the national program on
gender equality by providing professional and methodological management and
inter-sector coordination.

4. The Monitoring, Evaluation and Internal Audit Department (Ts. Munkhzul)
shall be responsible for analyzing and assessing of implementation processes of
action plans of the national program on gender equality according to procedures
and provide the Government with results.

N.NOMTOIBAYAR

Minister of Labor and Social Protection

**ACTION PLAN ON THE IMPLEMENTATION
OF THE NATIONAL PROGRAM
ON GENDER EQUALITY**

financial resources from private sector entities and international organizations for program implementation.

6.3.2 Local self-governing organizations shall review and approve the gender equality sub-program (GESP) designed in support of NPGE implementation. They will do so by mobilizing financial opportunities; reviewing relevant reports; disseminating results to the general public; providing monitoring on implementation in partnership with NGOs, the private sector, and media institutions and, by encouraging the participation and initiative of individuals;

6.3.3 NGOs shall focus on encouraging the enthusiasm and participation of individuals in implementing the program and monitoring and assessing the efficiency of program implementation;

6.3.4 By mobilizing financial resources, private sector entities and organizations shall contribute to meaningfully implementing the national program by means of effective public-private partnerships and within the corporate social responsibility framework;

6.3.5 Media organizations shall be responsible for promoting a wide range of public awareness actions on gender equality including on policies of zero-tolerance to all forms of GBV on gender-based discrimination and gender stereotypes.

6.3.6 Government ministries, implementing and coordinating agencies and aimag and district-level administrative offices are all responsible to provide national program implementation progress reports to the Government ministry in charge of gender issues by 20 February of each year.

6.4 The government ministry in charge of gender equality issues shall organize the program monitoring and evaluation processes as follows:

6.4.1 Incorporate the program's independent evaluation activity into its annual work plan, with consideration of requisite financial resources in national and local budgets;

6.4.2 A professional research organization with expertise on gender issues to be contracted to carry out an independent evaluation of the program's mid-term milestones by 2019 as well as the accomplishments of the program by 2022.

11.	Number of local NGOs conducted assessment on the implementation and efficiency of the GESPs at <i>aimag</i> , city and district levels	number	-	15	30	<i>Almag</i> , city, district administration, local gender committees	MoF, NCGE, NGOs
12.	Number of shelters established for survivors of violence at <i>aimag</i> , city and district levels	number	10	20	30	MoJIA, Crime Prevention Council, NCGE, <i>aimag</i> , city, district administration, local <i>khural</i> s and NGOs	

Five. Financial resources and required funding for the program

5.1 Activities outlined under the program shall be carried out by mobilizing financial resources from the following sources:

5.1.1 National and local budgets;

5.1.2 Loan, grants, funding of projects, programs by international organizations and donor countries;

5.1.3 Donations and financial support provided by public institutions, NGOs, the private sector, and individuals;

5.1.4 Other financial sources.

Six. The program management, monitoring and evaluation

6.1 The program shall be managed by the Ministry that is in charge of promoting gender equality through nation-wide implementation and coordination of inter-sector policies and activities, by providing the program implementation, with integrated management, financial and resource planning, implementation, monitoring, and result-based evaluation processes;

6.2 The NCGE Secretariat shall be responsible for developing and obtaining approval for the national program's annual work plan, providing an enabling participatory environment for public institutions, NGOs, international organizations and private sector entities by means of encouraging their initiatives and partnerships, issuing annual reports, and raising gender equality-related awareness for the broader general public.

6.3 Participating key stakeholders shall play the following roles under the program:

6.3.1 The Ministry of Labor and Social Protection (MLSP), public and local government organizations shall provide support to their sector and local branches by approving their annual work plans with relevant budgets and mobilizing

No	Indicators	Unit of measure	Baseline (2015)	Mid-term assessment level (2019)	Target level (2021)	Information source	Implementing organizations
1.	Number of organizations that adopted internal rules on preventing labor exploitation and discrimination	%	-	20%	35%	MLSP	MLSP, (NCGE), MoJA, MNCCI, MONEF, CMTU
2.	Men's health cabinets established in <i>aimags</i> and districts	number	11	20	30	Moh	Moh, MoF, NCGE, <i>aimag</i> , city, districts administrations
3.	Gender assessment in Mongolia	number	-	1	1	MLSP	MLSP, NCGE, NGOs
4.	Number of the sector-specific gender policies (SSGPs), Gender-Programs (GESPs) equally sub-programs (GAs)	number	3-ministries 3- <i>aimags</i>	7-ministries 20-districts	30-all ministers, <i>aimags</i> and districts	MLSP	NCGE, ministers, <i>aimag</i> , district, administrations
5.	Sectors, <i>aimags</i> and districts conducted the participatory-gender audit (PGA)	number	3-ministries 3- <i>aimags</i>	7-ministries 20-districts	30-all ministers, <i>aimags</i> and districts administrations	MLSP	NCGE, ministers, <i>aimag</i> , district, administrations
6.	Share of male students enrolled in education and medical fields of study	%	18%	35%	50%	MECSS	MECSS, NCGE
7.	Share of female students enrolled in information technology and engineering fields of study	%	30%	40%	50%	MECSS	MECSS, NCGE
8.	Media institutions that adopted gender-responsive policies and ethical codes	number	2	10	20	CMJ	NCGE, CMJ, Globe International, Press Institute, media institutions
9.	Number of national gender trainers	number	90	135	180	MLSP, NCGE	MECSS, ministers
10.	Managers, decision-makers (DM) and civil servants (CS) exposed to gender trainings	%	DM-15% CS-25%	DM-35% CS-45%	DM-65% CS-75%	CSC	NCGE, Academy of management, NGOs

4.2. The program results shall be assessed by the following indicators:

3.5 With the objective of “Developing comprehensive and systematic preventive and care services that facilitate eliminating gender-based violence and discrimination”:

3.5.1 Develop guidelines on the prevention of gender-based violence and discrimination for local branches and specialists of the National Human Rights Commission of Mongolia (NHRCM) and the Crime Prevention Council. Organize relevant training programs and ensure adequate implementation and coordination among actors;

3.5.2 Plan and coordinate systematic actions to prevent human trafficking, especially among women and girls, and all forms of sexual exploitation;

3.5.3 Disseminate GBV prevention information and run advocacy actions using public media;

3.5.4 Facilitate creating an enabling legal environment to prevent sexual harassment at places of work and to protect victims/survivors who come forward at their places of employment;

3.5.5 Establish and make functional “one-stop service centers” and shelters to protect survivors of gender-based violence in all aimags and study possibilities of funding them from the state budget;

3.6 With the objective of “Increasing women’s participation and leadership in politics and decision-making”:

3.6.1 Define criteria and indicators for proposing, nominating, and running candidates for appointed political seats and public decision-making positions and implement provisions on the basis of the quotas stipulated in the LPGA;

3.6.2 Provide support to and partner with the women’s non-governmental organizations by strengthening their capacities and leadership skills;

3.6.3 Facilitate mainstreaming gender in the policies and actions of local, self-governing organizations.

Four: The program results, indicators

4.1. The following results are foreseen upon the implementation of the program:
4.1.1 All sectors have sector-specific gender policies adopted and all aimags and districts have gender equality sub-programs approved;

4.1.2 Understanding and attitude of general public on gender equality have improved;

4.1.3 National capacities towards promoting gender equality are strengthened;

4.1.4 Shelters for survivors of violence are established in all aimags and districts;

4.1.5 The share of women in decision-making positions is increased.

3.3.12 Promote the media institutions' roles and responsibilities towards enhancing gender education for all through dedicated publications and programs; audiences, particularly those aged 18-35 years. Promote progressive elements of tradition and traditional practices through various trainings, campaigns, programs and projects with the participation of men and boys;

3.3.14 Encourage male role models, leaders, public figures, and others who resonate with audiences to promote progressive messages through various mass media forums.

3.4 With the objective of "improving gender-responsive structures and mechanisms at national, sector, local, and organizational levels and strengthening relevant capacities":

3.4.1 Approve the composition of the sector gender councils and local level gender committees and facilitate implementing their work plans and modus operandi;

3.4.2 Promote and encourage activities of the national gender experts' team, the gender consortium, and the media council at the NCGE;

3.4.3 Conduct an impact assessment on the implementation of the LPGE;

3.4.4 Develop and conduct training programs designed to improve civil servants understanding of and approach to gender equality, their leadership skills as well as set up a pool of gender trainers;

3.4.5 Develop a handbook and regular training schedule for specialists and social workers engaged in issues of youth, family and population development at soum and khoroov levels;

3.4.6 Develop and introduce an e-learning gender training module for managers and decision-makers;

3.4.7 In conjunction with the Mongolian National Chamber of Commerce and Industry (MNCI), conduct an assessment of top economic entities and evaluate the application of relevant gender indicators;

3.4.8 Explore opportunities to promote gender equality in order to encourage adoption of best practices among actors in the private sector, employers' associations, and business organizations;

3.4.9 Encourage economic entities, CSOs, NGOs, and individuals who effectively promote gender equality. Replicate their best practices and reward them accordingly;

3.4.10 Provide support to build the capacities of local non-governmental organizations to monitor and assess the implementation and efficiency of their aimag, city, and district-level gender equality sub-programs.

3.3 With the objective of “Raising awareness and promoting advocacy in support of gender education among the general public on the roles of women and men in their families and in society, with the objective to change gender stereotypes nationally”:

3.3.1 Conduct gender assessments on the curricula of the teacher-training institutions and refresher courses. Develop indicators for gender-sensitive content;

3.3.2 Facilitate increasing the number of male students studying to be teachers (of kindergartens and primary schools) and medical personnel (medical doctors, nurses and medical assistants) and the number of female students studying information technology and engineering through special measures, as reflected in Article 7, LPGE;

3.3.3 Introduce appropriate content and methodologies on the prevention of gender-based violence and domestic violence, and establish policies of zero tolerance to violence in textbooks and curricula at all levels of education;

3.3.4 Create an enabling environment for the continued education of all household members, encouraging them to respect and love each other, cherish care, express sympathy, and lead healthy lifestyles that can empower all family members;

3.3.5 Share best practices of households with family values, ethics that promote equal and inclusive participation, roles, and responsibilities among all family members;

3.3.6 Encourage multi-disciplinary family-studies, increase the number of family researchers and psychologists, and improve capacities to provide adequate health-psychology and legal counselling services at all aimag and district levels;

3.3.7 Disseminate to media institutions gender-responsive indicators, developed jointly by UNESCO and International Federation of Journalists, and facilitate the approval of ethical codes for the implementation of gender equality policies;

3.3.8 Conduct analysis on media gender-responsiveness using gender-responsive indicators;

3.3.9 Introduce gender-sensitive content in media training curricula and conduct training sessions for media personnel in a systematic manner;

3.3.10 Organize novel image-making campaigns on changing gender stereotypes using media in a systematic manner;

3.3.11 Mainstream gender in the art and cultural sector policy and implementation processes in order to challenge gender stereotypes and discrimination;

3.2 With the objective of “Fostering gender-responsive policy, planning and budgeting processes at the national, sector, local, and organizational levels”:
3.2.1 Develop and introduce a software program on integrating sex-disaggregated data and statistics;

3.2.2 Develop a methodology for duty bearers and decision-makers to use gender statistics for policy, planning, and implementation processes;

3.2.3 Conduct a monitoring and evaluation analysis on the LPGE and discuss findings nationally and draft related recommendations for inclusion in the policy development and planning processes;

3.2.4 Conduct research on the “pension gap” among retired men and women who benefit from the social insurance fund. Provide relevant recommendations;

3.2.5 Conduct gender analysis on land tenure and immovable property ownership among citizens. Draft relevant recommendations to be reflected in the policy and implementation processes;

3.2.6 Conduct a basic survey on men’s health, education, employment, and participation in social life, as well as on their values and attitudes in the family and towards social, cultural, and economic development processes;

3.2.7 Conduct gender analysis on young female and male herder livelihoods and organize nation-wide discussions on the findings. Share recommendations with policy-makers for relevant action;

3.2.8 Conduct participatory gender audits (PGA) at sector and local levels and provide relevant recommendations;

3.2.9 Promote unified guidelines for gender equality sub-program (GESF) development in cooperation with the gender committees at aimag, soum, district, bag and khoroov levels;

3.2.10 In the results-based contracts of governors at all levels, include gender equality-specific provisions which explicitly focus on the implementation of the LPGE;

3.2.11 Provide professional and methodological support for development and adoption of the sector-specific gender policies (SSGPs), aimag, capital city and district-level GESFs and relevant actions plans;

3.2.12 Provide e-learning course for budget specialists on the gender-responsive budgeting (GRB);

3.2.13 Develop gender analysis guidelines on budget planning and operational processes, GRB, and relevant assessment methodologies;

3.2.14 In promotion of gender equality, consolidate and analyze contributions and financial expenditures committed by bilateral and international organizations and provide relevant recommendations.

relevant indicators to measure implementation;

3.1.2 Facilitate embedding relevant provisions in legal documents to prevent and protect individuals from all forms of discriminatory practices in employment, including on the basis of age and gender, in terms of recruitment and years of employment. Hold relevant bodies accountable for violations;

3.1.3 Develop gender-inclusive and family-friendly work place guidelines for public, private entities, and civil society institutions, to be introduced jointly with trade unions;

3.1.4 Develop salary payment methodology on the basis of the principle of equal pay for equal work;

3.1.5 Conduct gender analysis on small and medium size enterprise (SME) development policies and action plans designed for herding and crop-farming households, including those which related to loans, taxation, technology, equipment, and human resources. Share recommendations with relevant institutions and decision-makers for further implementation and monitoring;

3.1.6 Generate accessible, inclusive green jobs based on needs of women, men, diverse social groups, and local-communities and draw upon national and international best practices for further replication and dissemination;

3.1.7 Develop and disseminate a handbook on "pro-poor and inclusive green growth";

3.1.8 Develop a gender-responsive policy addressing the issues of vulnerable families such as those with many and/or disabled children, low-income families, and female and single-headed households;

3.1.9 Enhance family planning assistance and services, improve the skills and capacities of medical personnel and technicians, disseminate relevant age-specific information packages, and provide related advocacy support;

3.1.10 Set up men's health cabinets (with provision of relevant human resources and equipment) in all aimags and districts;

3.1.11 Conduct gender analysis to develop programs and action plans that prevent health risks among vulnerable groups including seasonal workers employed at local levels, artisanal miners, herders, and others;

3.1.12 Conduct a series of trainings on health education and organize gender-responsive health promotion capacity-building activities;

3.1.13 Develop a comprehensive health-training curriculum and reproductive health-related, gender-responsive education packages designed for age and gender-specific groups. Introduce them to compulsory program curricula for general secondary schools and selective courses at the institutions of higher education.

Two: The program goal, objectives, and implementation time frame

2.1 The program goal
The goal of this program is to provide support to the gender-responsive policy and planning processes required to reach the sustainable development goals and to implement the Law on the Promotion of Gender Equality (LPGE). This program does so by promoting comprehensive measures to eliminate gender-based stereotypes among the public and by ensuring gender equality in political, economic, social, cultural and family spheres.

2.2 The program objectives

The following objectives are proposed to reach the program goal:
2.2.1 Provide support to equal participation in the sustainable socio-economic development processes and increase opportunities so that both women and men can benefit equally from development gains;

2.2.2 Foster gender-responsive policy, planning and budgeting processes at national, sector, local and organizational levels;

2.2.3 Raise awareness and promote advocacy in support of gender education among the general public on women and men's role and participation in their families and society, with the objective to change gender stereotypes nationally;
2.2.4 Improve gender-responsive structures and mechanisms at national, sector, local, and organizational levels and strengthen relevant capacities;

2.2.5 Develop comprehensive and systematic preventive and care services that advance the elimination of gender-based violence and discrimination;
2.2.6 Encourage women's participation in politics and decision-making and improve their leadership skills and opportunities.

2.3 The program time frame

The program shall be implemented from 2017-2021.

Three: The program implementation activities

3.1 With the objective of "Supporting equal participation in the sustainable socio-economic development processes and increasing opportunities for women and men to equally benefit from development gains":

3.1.1 Introduce provisions preventing from all forms of labor exploitation and discrimination and create a zero-tolerance environment for infringements in public and private entities, internalizing these values in rules and regulations with

The Police General Department statistics of the first quarter of 2017 reported on minor, serious and severe injuries inflicted on 340 persons and three death cases of domestic violence. For this period, a total of 79 survivors of domestic violence approached "one-stop service centers" at the national level, 40 out of whom were women, 2 men and 37 children. And 72 persons stayed in the "shelters" out of whom 23 were women, 4 men and 45 children.

Furthermore, discrimination against women at the labor market remains common. Employers still appear to demonstrate reluctance to recruit young women of reproductive age or mothers of young children, and concerns remain about coerced early retirement among female employees. There are also challenges in reaching wage equity. According to 2015 statistics, the average employed women's monthly salary was MNT 760.7(thousand) compared to the male average of MNT 856.0 (thousand). This represents a salary gap of MNT 95.3 (thousand). Inequities are also reflected in pensions. The average monthly retirement pension for men was MNT 367.9 (thousand) in 2016 compared to that of women, MNT 299.5 (thousand). Thus female retirees have a pension that is MNT 68.4 (thousand) less, or 18.6% lower than men.

Women's political participation has been galvanized. Although, the number of female candidates nominated for national and local parliaments has been steadily increasing in recent years, women make up 17.1 per cent of members in the current parliament and 15.8 per cent in the aimag and capital city, local citizens khurals only.

The adoption of the LPGE initiated progress by improving the legal and policy framework and by promoting gender equality in political, economic, social, cultural, and family spheres. However, challenges in increasing compliance with the LPGE remain with regards to the priority issues of strengthening implementation mechanisms, equitably distributing investments and financing, and in enhancing human resource capacity-building.

The National Program on Gender Equality (as the "program") is developed to make a worthy contribution to the implementation of the Sustainable Development Goals 2030, adopted by the United Nations General Assembly in 2015. In particular, it will help fulfill its Goal-5 on achieving gender equality and empowering all women and girls. Further, this program is critical in promoting gender equality in social development and progress by creating a favorable environment for equal access from social wealth, meeting the objectives of Mongolia's Sustainable Development Vision 2030 as well as the Government Action Program (2016-2020).

*Annex to the Mongolian Government
Resolution No 129, 2017*

THE NATIONAL PROGRAM ON GENDER EQUALITY

One: Background

Since the adoption of the Law on Promotion of Gender Equality (LPGE) by the State Great Khural (Parliament) in 2011, the number of national and local level gender councils and gender committees has doubled: gender councils were officially established in 13 government ministries and gender committees were established in 21 aimags and 9 districts. A team of gender equality trainers was formed at the national level. Further, the gender experts' team, media council and the gender consortium were established under the National Committee on Gender Equality (NCGE).

The Mid-Term Strategy and Action Plan on Implementation of the Law of Mongolia on Promotion of Gender Equality was adopted and implemented for the period of 2013-2016. An independent assessment team of the "Development Horizons", non-governmental organization evaluated its fulfillment at 60.1 per cent.

During the past twelve years, average life expectancy has increased by 6.28 years. Women's life expectancy reached 75.84 in 2015, compared to 66.47 in 2002. Men's increased to 66.02 in 2015, compared to 60.75 in 2002. Progress made towards improvement in health services and enrollment in education has positively influenced Mongolia's gender development index (GDI) score, which increased from 0.667 in 2002 to 1.045 in 2015.

Of late, boys' dropouts have decreased, helping to mitigate the reverse gender gap in tertiary education where girls have higher enrollment rates. Furthermore, the attitude of the society has improved, particularly in terms of greater recognition of men's health issues. The average annual mortality rate is 17,000 persons, of whom 62% are men. The most common reasons for relatively high male mortality is non-communicable diseases: 33% cardiovascular, 24.9% accidents, and 19.4% cancer. Men also disproportionately suffer from causes of mortality including suicide where rates among men are 5.5 times higher than that of women (per 10 000 persons), men's violent behavior 3.6 times higher and vehicular accidents which is the cause of mortality in 3.4 times as many men as women.

The Government Resolution No 129 on the Approval of the National Program on Gender Equality

26 April 2017

City of Ulaanbaatar

Pursuant to provisions 5.1.7 of the Government Action Program for the period of 2016-2020, 16.1.1 of the Law on Promotion of Gender Equality and 10.3 of the Law on Development Policy Planning, the Government of Mongolia is resolving to:

1. Approve the "National program on gender equality" (as to annex).
2. The Minister of Labor and Social Protection (N. Nomtoibayar) shall be responsible for approving of the national program action plans, providing professional, methodological management, coordination and monitoring of the program implementation based on the cooperation and partnership of public and civil society institutions.

3. Assign the Minister of Labor and Social Protection (N. Nomtoibayar), the Minister of Finance (B. Chojjilsuren), government cabinet members, governors of aimags and the capital city to earmark required expenses needed for implementation of the national program objectives and planned actions in their respective sectors and territories by duly reflecting them in the socio-economic development agenda, national and local budgets annually as well as reflect the needed funding in the projects and programs of relevant international organizations.

4. With approval of the above resolution, the government resolution No274 on the "National program on gender equality" dated 30 December 2002 and the resolution No34 on the "Mid-Term Strategy and Action Plan" dated 26 January 2013 are being declared invalid.

Prime Minister of Mongolia

J. ERDENEBAT

Minister of Labor and Social
Protection

N. NOMTOIBAYAR

THE NATIONAL PROGRAM ON GENDER EQUALITY

CHAPTER SIX Other provisions

Article 27. Oversight and monitoring of the implementation of legislation on gender equality

27.1. The State oversight and monitoring of the legislation on gender equality shall be exercised by the State Great Hural, the Cabinet, aimaq, capital, soum and duureg Governors within scope of their respective mandates.

27.2. The public oversight of the enforcement of guarantees of equal rights, equal opportunities and equal treatment of men and women shall be exercised by trade unions, nongovernmental organizations, other organizations of the public as well as individual citizens.

CHAIRMAN OF THE
STATE GREAT HURAL

D. DEMBEREL

dent oversight of the enforcement of the gender equality related provisions of the Constitution, other laws and international treaties Mongolia is a signatory and shall receive and resolve complaints on violation of these legislation.

24.2. If the ground of a complaint is established as related to a labor contract or collective agreement or negotiation, the parties to an agreement shall have the case resolved under individual or collective labor dispute resolution process.

24.3. Disputes pertaining to the Article 14 of this law shall be resolved under the procedure stipulated in the Civil Procedure Code of Mongolia.

24.4. Personal information revealed in the course of the court procedure on sexual harassment shall be regarded as confidential and is subject to protection under the Law on Personal Confidentiality.

CHAPTER FIVE

Penalties for breach of law

Article 25. Vicarious liability

25.1. If an employee breaches this law while performing the duties stipulated in the labour agreement or the terms of agreement of the position, and the breach involves damage to others, the employer shall be responsible under Articles 498.1 and 498.2 of the Civil Law of Mongolia for reimbursement of the damage incurred.

25.2. The employer may be exempted from liability under Article 25.1 of this law if he or she proves to have undertaken measures provided in Article 11.4 of this law.

Article 26. Penalties for breach of legislation on gender equality

26.1. For breaching this law, a person shall be held accountable in line with the Civil Service and other related laws.

/This section was amended by the law of December 4, 2015/

26.2. If, in the absence of valid reasons, a person obstructs the work of Human rights commissioner by refusing to furnish information and documentation required for inquiry into a complaint lodged with the Human Rights Commission, the faulty party shall be held liable in line with the relevant law.

/This section was amended by the law of December 4, 2015/

26.3. A person who committed an act of direct discrimination based on attributes of a sex in family relations may be ordered to attend a mandatory behavior change training stipulated by Law against Domestic Violence.

the civil service;
21.1.4. to monitor enforcement of Articles 10.1, 10.3, 10.4, and 11.3.2 of this law.
21.2. To have the State Great Hural review the report referred to in Article 15.1.4.c
of this law and to organize implementation of the recommendations.

Article 22. Participation of organizations of the public in promoting gender equality

22.1. Participation of organizations of the public in ensuring gender equality shall be as follows:
22.1.1. to participate in formulation, implementation and monitoring of the state policies, legislations and other decisions on gender equality and to protect the violated rights of citizens;
22.1.2 to obtain gender related information and financial, technical and other support from the government;
22.1.3. to express their position on the state of gender equality in the country.
22.2. Pursuant to the article 19 of the Law on Government, nongovernmental organizations may perform, on a contract basis, specific duties of governmental agencies with regard to ensuring gender equality.

CHAPTER FOUR

Resolution of complaints on violation of gender equality legislation

Article 23. Filing of complaints on the violation of gender equality

23.1 Any act of violation of provisions except Article 14 of this law shall form a basis to lodge a complaint with the National Human Rights Commission of Mongolia.
23.2. A trade union and/or nongovernmental organization shall have the right to lodge a complaint in case of perceived violation by an economic entity, organization and/or an official of gender equality, equal rights, equal opportunities and equal treatment of men and women stipulated in this law.
23.3. If an employee of a public agency, economic entity or organization commits an act of gender discrimination in a workplace, the employer shall also be held liable.

Article 24. Review and resolution of complaints on gender equality violation

24.1. The National Human Rights Commission of Mongolia, within its jurisdiction stipulated by the Law on the Human Rights Commission, shall provide independent

Gender by the 10th February of each year;

19.1.9. The central government authority shall submit an annual report on the implementation and results of gender equality activities to the National Committee on gender by the 10th February of each year.

19.2. A central or local public agency may outsource the gender research and analyses necessary for the development of a legislation, policy, general plan, program and project to a non-governmental organization specialized in gender equality area.

Article 20. Mandate of local self-governance bodies of all levels in the promotion of gender equality

20.1. Local self-governance bodies of all levels shall have the following mandate with regard to gender equality:

20.1.1. to incorporate state gender policies and regulations in local economic and social development policies and to monitor their implementation;

20.1.2. to allocate funds from local budgets for activities on promoting gender equality within their respective territories;

20.1.3. to support the activities and to develop cooperation with all organizations, economic entities and citizens on promoting gender equality;

20.1.4. to have aimag and capital city Citizens Representative Hurals submit annual reports on the implementation of the state gender equality policy.

20.2. The aimag, capital city, soum and duureg Citizens Representative Hurals shall review the reports by respective level governors on the implementation and results of gender equality and human rights legislation and to inform the public on the review results.

Article 21. Mandate of the Civil Service Council with regard to promoting gender equality

21.1. Civil Service Council within its mandate shall perform the following duties with regard to promoting gender equality;

21.1.1. to set up a structure that compiles sex disaggregated statistics for civil service and to provide the State Great Hural, the President, the Cabinet and other interested parties with this data and information;

21.1.2. to introduce norms and standards aimed at maintaining the civil service free from gender discrimination and to provide local offices referred to in Article 18.4 of this law with professional and methodological guidance;

21.1.3. to oversee the complaint resolution on gender discrimination within

- 18.3.12. to nominate for awards economic entities, organizations and individuals that achieved outstanding results on gender equality;
- 18.3.13. to have the structure, composition and statute of the National Committee on Gender and its Secretariat approved;
- 18.3.14. to organize evaluation and assessment of implementation of the law on gender equality;
- 18.3.15. to prepare and submit to the Government reports on the implementation and results of the gender equality policies, legislation and programs;
- 18.3.16. to develop cooperation with international organizations and foreign countries in the sphere of gender equality;
- 18.4. The National Committee on Gender shall have branches at local administrations and ministries.
- 18.5. The National Committee on gender shall report to the Government.

Article 19. Mandate of central and local government agencies with regard to ensuring gender equality

- 19.1. Central and local government agencies shall perform the following duties aimed at ensuring gender equality:
- 19.1.1. to introduce a methodology to incorporate gender considerations in local and sectoral policies, general strategies, programs and projects; to conduct gender analysis of drafts of these documents and review and comment on their reports;
- 19.1.2. to compile local or sector-wide sex-disaggregated statistics and to assess the state of gender equality and policy impacts;
- 19.1.3. to submit to the Cabinet the gender sensitivity assessment reports and recommendations of the draft sectoral policies, plans, and programs;
- 19.1.4. to establish advisory gender councils or committees and to approve their composition and statutes;
- 19.1.5. to outsource some of the public agency's functions on gender equality to civil society organizations on a contract basis and to have the needed financing planned and approved in the annual budgets;
- 19.1.6. to conduct gender training and awareness raising programs within the sector/locale;
- 19.1.7. to organize the measures provided for in 1.4 above in a manner that fits the context and needs of the sector or locale;
- 19.1.8. soums and districts to submit annual reports on gender equality in staffing of central and local government agencies to aimag and capital city by the 10th of January, and the latter to submit the report to the National Committee on

Article 18. Mandate of the National Committee on Gender with regard to promoting gender equality

18.1. The National Committee on gender is a public body composed of non-staff members and is responsible to ensure equal participation of the public and the government in and sustainability of the implementation of gender equality policies. The National Committee on gender shall have a Secretariat.

18.2. The Cabinet shall approve the composition of the National Committee on Gender based on the suggestion by the Prime Minister.

18.3. The National Committee on Gender shall have the following functions:

18.3.1. to coordinate and organize activities on the formulation, implementation, and monitoring of gender policies, programs and special measures;

18.3.2. to define economic and legal measures necessary for the implementation of the gender equality policy and to provide professional and technical guidance and advise in carrying out of these measures;

18.3.3. to review and to issue recommendations on the implementation and results of legislation, policies, programs and recommendations by international organizations pertaining to the promotion of gender equality;

18.3.4. to organize the formulation, implementation and oversight of policies, programs, projects and measures aiming at the strengthening of the national institutional capacity necessary for promotion of gender equality in public agencies and society in general;

18.3.5. to organize the preparation of the reports referred to in Article 15.1.4.a) of this law;

18.3.6. to review and comment on drafts of the report referred to in Articles 15.1.4.c) and 15.1.4.d) of this law;

18.3.7. to review and comment on draft of the report referred to in Article 18.3.15 of this law;

18.3.8. to coordinate establishment of a gender database and an integrated information network and to organize dissemination gender data and information;

18.3.9. to ensure participation of the public, private sector and citizens in the promotion, strengthening and protection of gender equality;

18.3.10. in cooperation with organizations of media, the public and private sector to organize activities that familiarize and propagate the gender equality legislation and policies to business organizations and the public and to report on outcomes of such activities;

18.3.11. to review and to make recommendations on reports by its local branches;

to prevent gender discrimination including sexual harassment;
15.1.4.d) country report on the implementation of the Convention on the
Elimination of All Forms of Discrimination Against Women.
15.1.5. other functions as stipulated by laws.

Article 16. Mandate of the Government (Cabinet) with regard to promoting gender equality

16.1. The government shall have the following mandate with regard to promoting gender equality:
16.1.1. incorporate gender equality promotion activities in the Economic and Social Development Guidelines and sector development policies and programs, introduce gender sensitive budgeting system, approve and implement gender equality programs and special measures prescribed in Article 7 of this law and have sufficient financing approved for their implementation;

16.1.2. create conditions for compilation of sex disaggregated statistics, to have gender equality assessments carried out, to disseminate the findings to customers and the public;

16.1.3. take measures to create human and financial resources to formulate and implement gender sensitive development policies;

16.1.4. carry out awareness raising activities aimed at cultivating gender equality culture among the population and preventing from propaganda of gender discrimination;

16.1.5. adopt and implement civil service standards that prevent from gender discrimination in activities and workplaces in public administration;

16.1.6. adopt directives, procedures and recommendations within its function to promote gender equality;

16.1.7. report to the State Great Hural on the implementation and results of the gender equality policies and activities.

16.2. The Government shall take up a responsibility to provide management in incorporation of unpaid household labor and household production into the extended System of National Accounts.

Article 17. Responsibilities of the Prime Minister with regard to promoting gender equality

17.1. Promotion of gender equality shall be within the jurisdiction of the Prime Minister.

17.2. Prime Minister shall head the National Committee on gender and supervise the operation of the Committee.

14.4. Parents through their own example and family education shall give to children a proper understanding of parenthood and equal participation of men and women in the upbringing of children, appropriate perception and practices of gender equality and non-discrimination based on sex.

14.5. Gender based restriction of the right of a family member to participate in the determination of his or her share in the family property, to manage and dispose that share and to engage in income generating and other activities to cater for the needs of the family shall be prohibited.

14.6. The value of unpaid labor for household work, family business, childcare or care for elderly devoted by a spouse since marriage shall be considered as his or her contribution to social wealth and family economy.

CHAPTER THREE

Management and organization of activities to promote gender equality

Article 15. Mandate of the State Great Hural with regard to promoting gender equality

15.1. The State Great Hural shall have the following mandate with regard to promoting gender equality:

15.1.1. ensure that state policies and legislations are defined in a gender equality and rights-based manner;

15.1.2. improve the legal framework to ensure equal rights and equal opportunities for men and women by strengthening the national legislation in compliance with the principles and norms of gender equality established by this law, other relevant laws and international treaties of Mongolia;

15.1.3. approve funds sufficient for the achievement of objectives and results on the gender equality in the economic, social, legal and other state policies adopted by this law, other relevant laws and international treaties of Mongolia;

15.1.4. discuss and issue assessments every two years on the following reports:

15.1.4.a) by the Government on the implementation and results of its gender equality promotion activities;

15.1.4.b) by the Human Rights Commission on the implementation of the gender equality legislation and resolution of gender discrimination complaints;

15.1.4.c) by the Civil Service Council on the state of gender equality in the civil service, and the progress and results of the implementation of measures

12.6. Adult men and women shall be provided with equal opportunities and conditions to receive alternative educational and non-formal training that aim to decrease differences in the level of education between genders, and to access continuous educational services.

12.7. Except in case under the Article 6.5.1 and 6.5.6. of this law, educational institutions of all levels must not set discriminatory terms of admission or refuse enrolment, restrict or refuse provision of training and other services to a person on the grounds of his or her sex or engage in gender discrimination in any other form.

Article 13. Guarantees of equal rights in the sphere of health care

13.1. The State shall implement measures to create services designed to cater to the specific health needs of women and men.

13.2. An appropriate funding required for treatment and prevention of diseases identified as prevalent cause of mortality of women and men shall be allocated in the state budget.

13.3. Violation by use of force or pressure or otherwise of a person's right to prevent and protect oneself from unwanted pregnancy or sexually transmitted infections shall be prohibited.

13.4. Obstructing involvement of men and women in examination/tests, training and educational activities on reproductive health and other health related issues shall be prohibited.

13.5. Any form of discrimination against women and men in health care services, insisting, demanding and forcing to abort pregnancy shall be prohibited.

13.6. The right of persons with low income, or living in remote areas or from ethnic minorities to safe motherhood and childcare shall be protected, and the state shall carry out measures to improve access and quality of services necessary to ensuring these rights.

Article 14. Guarantees of equal rights in family relations

14.1. Spouses or unregistered partners that live together shall not restrict or otherwise obstruct a free choice of a wife, husband or partner with regard to his/her professional career and/or any other form of participation in social life.

14.2. Violation of human rights and freedoms of a man or a woman to marry, to conclude or modify marriage contract and to voluntarily divorce, to raise children and to participate in family relations shall be prohibited.

14.3. A husband and a wife shall have equal rights and responsibilities to decide on the number of children to deliver, spacing of childbirth and protection from

11.5.3. Inform the employer and/or the management of the acts in breach of Articles 7.2 and 7.4 of the Labor Law of Mongolia and to demand accountability for the perpetrator(s) and redress of the damage.

11.6. An employee shall have the following duties in promoting gender equality; 11.6.1. refrain from sexually harassing a fellow employee, client and/or a customer; 11.6.2. duly observe norms effected for the purpose of preventing gender discrimination and sexual harassment.

11.7. The rights, duties and responsibilities of an employer and an employee set out in this Article shall be incorporated in the internal employment procedures as provided for in Article 130.2 of the Labor Law of Mongolia.

11.8. A candidate who has not been selected in a proficiency examination or a recruitment process shall have the right to demand from an employer a written explanation with regard to the educational, professional, working experience and other qualifications of the successful candidate of the opposite sex.

11.9. The state agency in charge of labor and employment affairs shall provide support to employers in their activities to promote gender equality.

Article 12. Guarantees of equal rights in the sphere of education and culture

12.1. Men and women shall have equal rights and equal opportunities to obtain pre-school, primary, secondary, vocational, and higher education, to be enrolled in a professional training and re-training, and to receive a scholarship, and technical counseling.

12.2. Principals and directors of educational institutions shall ensure that the working and learning environment is free from gender discrimination, and shall adopt and carry out plans and programs on gender awareness and education.

12.3. Results of programs and activities on gender equality, identified breaches and measures to redress these breaches shall be included in annual reports of an education institution. Results of a program or activities to promote gender equality shall be an indicator in measuring the performance of principals and directors of schools and kindergartens.

12.4. Education standards and curriculum for pre-school, primary, secondary, vocational and higher educational institutions shall incorporate mandatory for a student gender content, methodology and evaluation.

12.5. Textbooks, learning materials and aides used in general education schools and other educational institutions shall be free of content that denies the concept of gender equality.

sex in a job vacancy notice/advertisement, except in conditions under the Article 6.5 and Article 7 of this law;

11.3.3. recruit a person of the under-represented sex in order to ensure gender balance in a given organization or its unit;

11.3.4. carry out monitoring and evaluation of legal provisions on equal pay for equal work and equal working conditions and take actions to eliminate identified breaches;

11.3.5. undertake the promotion, professional training and re-training, skills development and pay increases for male and female employees based on the human resource roster;

11.3.6. promptly inform all employees of job vacancies and professional training and re-training opportunities;

11.3.7. if an unsuccessful participant in a proficiency examination or recruitment process so requests, provide a written explanation of the ground of selection of a candidate of the opposite sex in a given process;

11.3.8. ensure that in a case of a once a time lay-off of more than one third of the workforce as a result of a structural change, the gender ratio of the dismissed group be directly proportional to that in the entire workforce irrespective of the length of service;

11.3.9. provide professional training opportunities for an employee returning from an absence from work due to childbirth and childcare in order to ensure their competitiveness in the labor market;

11.3.10. economic entities and organizations shall submit their reports on the sex ratio in the organization to the Governor's Offices of their respective countries or districts by the 20th of December of each year.

11.4. In order to prevent and keep the workplace free of sexual harassment and to maintain zero tolerance of such harassment, an employer shall take the following measures:

11.4.1. incorporate in organization's internal procedures specific norms for prevention of sexual harassment in a workplace and the redress of such complaints;

11.4.2. design and conduct a program on training and retraining geared toward creating a working environment free from sexual harassment, and report on its impact in a transparent manner.

11.5. An employee shall have the following rights in promoting gender equality;

11.5.1. receive information and education and be trained on gender discrimination and sexual harassment;

11.5.2. file a complaint and testify on one's own behalf or on behalf of a victim in a case of gender discrimination or sexual harassment;

and emergency agencies;

/This provision was amended by the law of January 16, 2014/

/This provision was amended by "domestic military" followed by "border" by the law of February 9, 2014 and shall come into force on September 1, 2017/

10.1.4. In case of pre-dominance of one sex in the management of a public service agency, the agency shall develop policies and take measures aimed at ensuring a balanced gender ratio of 40:60 based on special programs and/or action plans. This provision does not apply to a case referred to in article 6.5.6. of this law.

10.2. Representation of any one sex in the composition of advisory or joint governance bodies such as committees, councils or commissions set up by public agencies or on the national level (hereinafter referred to as "the committee") shall not be less than 40 percent.

10.3. In a case of predominance of one sex among the staff of a state or public budget organization, the organization shall in its human resource policy incorporate and implement special policies and measures aimed at ensuring a balanced gender ratio 40:60. This provision does not apply to a case referred to in Article 6.5.6. of this law.

10.4. Articles 11.1-11.9 of this law shall equally apply to public agencies and public officials.

Article 11. Guarantees of equal rights in employment and labor relations

11.1. Gender discrimination in employment and labor relations shall be prohibited. Unless otherwise provided by an international treaty ratified by Mongolia and other relevant laws, it is also prohibited to treat preferentially, to restrict or to dismiss an employee based on his/her sex, pregnancy, child care-taking roles, or family status.

11.2. Collective bargains and agreements shall incorporate provisions on the creation of conditions and opportunities for a man and a woman to combine their professional and family responsibilities, to bear and care for a child, to take care of his/her health, to enjoy labor safety, equal pay and bonus for equal work and to enjoy equal working conditions.

11.3. An employer shall have the following responsibilities to prevent gender discrimination in employment policies and labor relations and to ensure gender equality at a workplace:

11.3.1. implementation on the basis of a plan and/or a program activities aimed at promoting gender equality and report to employees on their implementation and results;

11.3.2. refrain from explicitly specifying or implying a preference for any one

8.3. Representation of any one sex in any central and local body of a political party shall not be lower than 25 percent.

8.4. A political party shall every two years submit a report on the implementation of Articles 8.2, and 8.3 of this law to the National Committee on Gender Equality referred to in Article 18.1 of this law.

Article 9. Guarantees of equal rights in economic sphere

9.1. All citizens regardless of their sex shall have equal rights to establish and register an economic entity and to engage in economic and professional activities.

9.2. Management of central and local government agencies, bodies of local self-government, economic entities and organizations of all forms of ownership shall have a duty to ensure for men and women an equal access on equal terms to land and other immovable and movable property, budget allocations, financial assets, credit, other economic wealth and resources.

9.3. Gender discrimination shall be prohibited in relations arising between persons and legal entities involving material and non-material wealth that are regulated by the Civil Law of Mongolia.

9.4. Gender discrimination shall be prohibited in the public procurement of goods, works and services and in the provision of all types of public services.

Article 10. Guarantees of equal rights in civil service

10.1. The State shall ensure conditions and opportunities for actual implementation of equal rights of men and women to be hired and be employed in civil service through the following policy:

10.1.1. Representation of any one sex among politically appointed civil servants shall not be less than 15 percent on national, aimag and the capital city levels, 20 percent on district, 25 percent on soum and 30 percent on khoroо levels;

10.1.2. Representation of any one sex in decision-making positions in public administration shall not be less than 15 percent among state secretaries and heads of agencies, 20 percent among managers in other central agencies, 30 percent among heads of department in ministries and agencies, 40 percent among heads of secretariats, departments and divisions on aimag, city, soum, duureg and khoroо levels;

10.1.3. Representation of any one sex among public servants in special public agencies shall not be less than 40 percent, except in the army, border and domestic military, police, intelligence, court decision enforcement, anti-corruption

6.5.5. organization of arts or sports and other competitions designed for people of one particular sex;

6.5.6. recruitment of a person of particular sex in conformity with the provision 101.4 of the Mongolian law on Labour or based on a specific nature of some work places such as in preschool education institutions.

Article 7. Special measures to ensure equality of men and women

7.1. The state policy referred to in Article 5.2 of this law may involve special measures aimed at protecting maternity or establishing equality of men and women in social or family relations. These special measures shall not be considered as gender discrimination.

7.2. Special measures referred to Article 7.1 of this law shall be implemented for the purposes of:

7.2.1. approving and implementing laws, policies, programs and projects aimed at protecting maternity rights and interests;

7.2.2. determining the number of seats or implementing other such quotas aimed at equalizing the representation of men or women at political and decision-making levels;

7.2.3. special measures to eliminate gender imbalances in certain sectors or setting up discounts, incentives or benefits to improve imbalanced gender representation in a trade or occupation;

7.2.4. establishing different admission conditions and requirements for education applicants of specific sex pursuant to the provision 6.5.6. of this law.

7.3. With the exception of measures referred to in Article 7.2.1, special measures shall be discontinued when the objectives of equality of opportunity and treatment are achieved.

CHAPTER TWO

Guarantees of gender equality in state structure, economic, social and cultural spheres

Article 8. Guarantees of equal rights in political sphere

8.1. Any act of exclusion, restriction and discrimination against equal rights and equal opportunities of a man and a woman to join and participate in activities of a political party, labor union and other organizations of his or her choice shall be prohibited.

8.2. Campaign financing support in any election allocated to a male and a female candidate by a political party shall be the same amount.

5.1.2. Principle of non-discrimination: men and women shall be guaranteed enjoyment of human rights and freedoms without any discrimination or restriction on the basis of the differences in terms of their age, sex, vocation or rank, views, marital status or education.

5.1.3. Principle of government responsibility: The State shall fulfill all the commitments related to promoting the equality of men and women in Mongolia provided for in the Constitution of Mongolia, international treaties and other legislation and be accountable for the results achieved.

5.1.4. Principle of gender mainstreaming: Development policies shall be made gender sensitive through incorporation of gender concepts in laws, government policies, programs and projects.

5.1.5. Principle of gender sensitive data and information: The State shall ensure the availability and accessibility of sex disaggregated statistical data and other information.

5.2. The state policy on gender equality shall be aimed at ensuring conditions for equal rights, opportunities, and treatment of men and women and, furthermore, at preventing and eliminating gender discrimination.

Article 6. Prohibition of Gender discrimination

6.1. Gender discrimination shall be prohibited in political, economic, social, cultural and family spheres.

6.2. Gender based violence and sexual harassment shall be seen as constituting gender discrimination.

6.3. The policies and procedures for the prevention and elimination of gender based violence and for the protection of the rights of victims and witnesses shall be established by law.

6.4. Gender discrimination shall be defined as direct and indirect as stated in Articles 4.1.5. and 4.1.6.

6.5. The following activities shall not be considered gender discrimination:
6.5.1. provision of health, educational and other services designed to cater for the specific needs of one particular sex;

6.5.2. separate placement of people by sex at workplace facilities, student dormitories, hospitals, special care and health resort, penitentiary, detention and alcohol rehabilitation facilities;

6.5.3. selection of a person of one sex over another in renting out a private accommodation or for renting a shared accommodation;

6.5.4. establishing a non-governmental organization with a membership open for people of one particular sex;

benefits of development and social wealth.

5.1.1. Principle of equality: men and women shall have opportunities and conditions to enjoy equal rights in political, economic, social, cultural, family and other relations, and to equally participate in social life and equally access the

5.1. Gender equality shall be based on the following principles:

Article 5. Principles and policy of gender equality

4.1.9. "gender quota" as the absolute minimum measure of the representation of men and women in decision-making positions;

4.1.8. "gender-based violence" as any action or inaction prompted by the victim's gender that inflicts or has the potential to inflict a physical, sexual, emotional, and economic damage to a victim;

4.1.7. "sexual harassment" as an unwelcome sexual advance made in verbal, physical and/or other forms, intimidation, threat and/or other forms of coercion that makes sexual intercourse an unavoidable option for the victim or that creates an unbearable hostile environment and/or causes damage in terms of the person's employment, professional, economic, psychological and/or any other form of well-being.

4.1.6. indirect gender discrimination shall mean the placing of a person of one sex in a disadvantaged situation compared to a person of the opposite sex in the same or similar circumstances as an effect of seemingly gender neutral standards and/or practices.

4.1.5. direct gender discrimination shall mean any action constituting or has the effect of constituting an unequal treatment of an individual based on his or her sex compared to another individual of the opposite sex in the same or similar conditions,

4.1.4. "gender discrimination" as any action or inaction resulting in discrimination, exclusion or restriction based on sex or attributes of sex and marital status of men and women in political, economic, social, cultural, family and other spheres;

4.1.3. "gender stereotypes" as the differential concepts of the roles and rights of men and women in political, economic, social, cultural and family relations based on their sex, and treatment of men and women on the basis thereof;

4.1.2. "gender equality" as an absence of discrimination on the basis of sex achieved through equal participation of men and women in political, economic, social, cultural and family relations and their equal opportunities to contribute to and access the benefits of economic, social and cultural development;

all and family spheres, that establishes itself and evolves in the course of history;

Ulaanbaatar

02 February 2011

LAW OF MONGOLIA ON PROMOTION OF GENDER EQUALITY

CHAPTER ONE

General provisions

Article 1. Purpose of the law

1.1 The purpose of this law is to establish the legal basis for the creation of conditions to ensure gender equality in political, legal, economic, social, cultural and family relations, and to regulate relations related to their implementation.

Article 2. Legislation on gender equality

2.1. The legislation on gender equality shall comprise the Constitution of Mongolia, this law and other legal acts enacted in conformity with the former.

2.2. If an international treaty ratified by Mongolia provides otherwise than this law, the provision of that international treaty shall take precedence.

2.3. Laws and other legal provisions for the public shall not weaken or worsen the gender equality norms adopted in this law.

Article 3. Scope of application

3.1. This law applies equally to economic entities and organizations operating on the territory of Mongolia and to citizens of Mongolia, and, if an international treaty ratified by Mongolia does not provide otherwise, to all international and foreign organizations and aliens operating or residing on the territory of Mongolia.

Article 4. Definitions used in this law

4.1. The terms used in this law shall be understood as follows:

4.1.1. "gender" as a perception of the roles, responsibilities and statuses which a woman or a man is expected to fulfill in political, economic, social, cultural-

**LAW OF MONGOLIA
ON PROMOTION OF GENDER EQUALITY**

would serve for invigorating of peaceful, healthy, happy lives as well as for progress and prosperity.

Further, I'd like to highlight that the initiatives, partnership and broad participation of the public, non-governmental and civil society institutions, private entities, citizens, general public and international organizations are critical towards meaningfully implement the LPGE and the NPGE.

Let's consolidate all our efforts for promoting gender-responsive development policies that would ensure equal rights and opportunities for women and men that is conducive to people-centered nation-building.

Prime Minister of Mongolia,
Chair of the National Committee on
Gender Equality

J. ERDENEBAT

GREETINGS

Since we started a journey together as a team towards development and progress, we have been responsible before the nation for ensuring the participation of everyone, so that women and men would equally benefit from development gains.

The Sustainable Development Goals call for “achieving gender equality and empowering all women and girls” and the Mongolian Sustainable Development Vision 2030 promotes “gender equality in social development and progress by creating a favorable environment for equal access from social wealth”, meantime the Mongolian Government Action Program (2016-2020) urges to “ensure gender equality and increase women’s participation in the decision-making positions”.

Towards ensuring the implementation of objectives outlined in the above-mentioned policy documents, the Government of Mongolia has approved a “National Program on Gender Equality”. And I’d like to point out here that the adoption of the national program would enhance the implementation of the Law on Promotion of Gender Equality in line with the world trends on promoting gender equality as well as this would facilitate significantly contributing to our commitments and pledges in front of the international community.

The meaningful implementation of the national program will be resulted in improving the gender-responsive policy, planning and budgeting processes, enhancing of healthy, ethical and right-minded attitudes in daily lives of families and households, creating an accessible and inclusive green jobs, setting up of men’s health and service cabinets in all aimags and districts as well as increasing women’s participation in the decision-making positions and processes.

Promoting gender equality is a basis for the nation’s development and progress and the national program approved within the framework of developing of human capital particularly, encouraging equal opportunities for women and men

PART ONE: LAWS OF MONGOLIA

1.1. LAW ON PROMOTION OF GENDER EQUALITY 7

PART TWO: THE MONGOLIAN GOVERNMENT RESOLUTION

2.1. NATIONAL PROGRAM ON GENDER EQUALITY 25

2.2. ACTION PLAN ON THE IMPLEMENTATION OF THE NATIONAL PROGRAM ON GENDER EQUALITY (2017-2021) 38

2.3. COMPOSITION OF THE NATIONAL COMMITTEE ON GENDER EQUALITY 57

PART THREE: THE UNITED NATIONS CONVENTIONS

3.1. THE CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF DISCRIMINATION AGAINST WOMEN (CEDAW) 55

3.2. CEDAW CONCLUDING OBSERVATIONS ON THE 8TH AND 9TH REPORT OF MONGOLIA 69

GREETINGS 4

CONTENT

“Xpress” printing house, 2017

This booklet is published with support of the Asian Development Bank Technical Assistance “Gender-Responsive Sector and Local Development Policies and Actions” financed by the Japan Fund for Poverty Reduction.

Equality

T.ENKHBAYAR, Head of the Secretariat, National Committee on Gender Ministry of Labor and Social Protection

S.TUNGALAGTAMIR, Head of the Population Development Department,

Edited by:

Gender Equality

S.BATSETSEG, Specialist of the Secretariat, National Committee on

Prepared for publication by:

**THE LAW ON PROMOTION OF GENDER
EQUALITY, NATIONAL PROGRAM ON GENDER
EQUALITY AND ITS ACTION PLAN
(2017-2021)**

BOOKLET

**Ulaanbaatar
2017**

